

Jelentés az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság 2017. évi tevékenységéről



Őriszentpéter, 2018. május 14.
PH.

.....
Dr. Markovics Tibor
igazgató

A jelentést elfogadom.

.....
Balczó Bertalan
helyettes államtitkár

Összeállították:

Faragó Ádám, monitorozási szakfelügyelő
Harsányi Krisztián, észak-vasi területkezelési osztályvezető
Havas Márta, erdészeti szakfelügyelő
Heffenträger Gábor, erdészeti és üzemeltetési osztályvezető
Kevy Albert, ökoturisztikai és környezeti nevelési osztályvezető
Kovács-Mesterházy Zoltán, őrségi területkezelési osztályvezető
Dr. Markovics Tibor, igazgató
Dr. Németh Csaba, pályázatkezelési osztályvezető
Pál Éva, gazdasági igazgató-helyettes
Dr. Szentirmai István, természetmegőrzési osztályvezető
Sebestyén Adrienn, zoológus
Dr. Szépligeti Mátyás, botanikai szakfelügyelő
Tanner Tibor, természetvédelmi őrszolgálati osztályvezető
Tárczy Andrea, birtokügyi szakfelügyelő

1. Tartalomjegyzék

1. BEVEZETÉS	7
2. SZEMÉLYI ÁLLOMÁNY	9
3. OLTALOM ALATT ÁLLÓ TERMÉSZETI TERÜLETEK ADATAI, INFORMÁCIÓI	13
3.1 ORSZÁGOS JELENTŐSÉGŰ VÉDETT, VÉDELEMRE TERVEZETT TERMÉSZETI, NATURA 2000 ÉS EGYÉB TERÜLETEK ÉS EZEK VÁLTOZÁSAI	13
3.1.1 Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek	13
3.1.2 „Ex lege védett” természeti területek	13
3.1.3 „Ex lege védett” természeti értékek	14
3.1.4 Natura 2000 területek	14
3.1.5 Nemzetközi jelentőségű területek	14
3.1.6 Országos jelentőségű védett természeti területek speciális természetvédelmi kezelési tervű, meglévő és tervezett részterületei	14
3.2 TERÜLETVÁSÁRLÁSOK, KISAJÁTÍTÁSOK ADATAI	14
3.3 SAJÁT VAGYONKEZELÉSŰ TERÜLETEK	15
3.4 TERÜLET NÉLKÜLI, EGYEDI JOGSZABÁLYAL VÉDETT ÉS VÉDELEMRE TERVEZETT TERMÉSZETI ÉRTÉKEK	16
3.4.1 Védett mesterséges üregek	16
3.5 EGYÉB SPECIÁLISAN MEGKÜLÖNBÖZTETETT VÉDELEMBEN RÉSZESÜLŐ TERÜLETEK	16
3.5.1 Országos Ökológiai Hálózat	16
3.5.2 Erdőrezervátumok	17
3.6 MAGAS TERMÉSZETI ÉRTÉKŰ TERÜLETEK	19
4. KUTATÁS ÉS MONITOROZÁS	32
4.1 KUTATÁS	32
4.2 MONITOROZÁS	35
4.2.1 A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (beleértve: Natura 2000) keretében folyó monitorozás vizsgálatok	35
4.2.1.1 Országos programok	35
4.2.1.2 Helyi programok	41
4.3 TIR-BE BETÖLTÖTT ÉS BETÖLTÉSRE ELŐKÉSZÍTETT ADATOK MODULONKÉNT	45
4.4 JELENTÉSI KÖTELEZETTSÉG	46
5. TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TEVÉKENYSÉG	52
5.1 A) TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TERVEK	52
5.1 B) NATURA 2000 FENNTARTÁSI TERVEK	53
5.2 ÉLŐHELY-FENNTARTÁS, KEZELÉS	53
5.2.1 Jelentősebb ökológiai állapotváltozások	53
5.2.2 Élőhely-fenntartás, kezelési tevékenységek ismertetése	54
5.3 ÉLŐHELY-REHABILITÁCIÓ	57
5.4 FAJMEGŐRZÉSI TEVÉKENYSÉGEK	59
5.4.1 A fajokat érintő legjelentősebb ökológiai állapotváltozások	59
5.4.2 Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése	59
5.5 IDEGENHONOS INVÁZIÓS FAJOKKAL KAPCSOLATOS GYAKORLATI TEVÉKENYSÉGEK	63
5.6 GÉNMEGŐRZÉS	64
5.6.1 Génmegőrző tevékenység állatok esetében	64
5.6.2 Génmegőrző tevékenység növények esetében	65
5.7 ERDŐTERÜLETEK, ERDŐGAZDÁLKODÁS	67
5.7.1 Nem saját vagyonkezelésben lévő védett és Natura 2000 erdőterületek	67
5.7.2 Erdőrezervátum felmérésének főbb eredményei	68
5.7.3 Saját vagyonkezelésben lévő erdőterületek kezelése	69
5.8 VADÁSZTERÜLETEK, VADGAZDÁLKODÁS	72
5.9 HALGAZDÁLKODÁSI VÍZTERÜLET	72

5.9.1	<i>Természetvédelmi és génmegőrzési szempontból különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterületek</i>	72
5.9.2	<i>Védett halastavak</i>	73
5.10	TERMÉSZETVÉDELMI MENTŐTEVÉKENYSÉG	73
6.	TÁJVÉDELEM	81
6.1	EGYEDI TÁJÉRTÉKEK	81
6.2	TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK ÉS TERÜLETRENDEZÉSI TERVEK VÉLEMÉNYEZÉSE, VALAMINT TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV ÉS TELEPÜLÉSKÉPI RENDELET VÉLEMÉNYEZÉSE, KÖZREMŰKÖDÉS AZ ELKÉSZÍTÉS BEN	83
6.3	FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓK ÉS EGYÉB TERVEK VÉLEMÉNYEZÉSE, KÖZREMŰKÖDÉS AZ ELKÉSZÍTÉS BEN	84
6.4	TÁJVÉDELMI SZAKÉRTŐI TEVÉKENYSÉG	84
6.5	TÁJVÉDELMI JELENTŐSÉGŰ BEAVATKOZÁSOK	84
7.	PROJEKTEK	85
8.	JOGI ÉS ÜGYIRATFORGALOMMAL KAPCSOLATOS TEVÉKENYSÉGEK	94
8.1	ÜGYIRATFORGALOM	94
8.1.1	<i>Szakvélemény adás, adatközlés hatóságok részére</i>	94
8.1.2	<i>Jelentési feladatok</i>	94
8.1.3	<i>Ügyfelekkel történő levelezés, egyeztetés</i>	94
8.2	SZABÁLYSÉRTÉS	94
8.3	TERMÉSZETVÉDELMI BÍRSÁG	95
8.4	BÜNTETŐ ÜGYEK	95
8.5	POLGÁRI PEREK	95
9.	TERMÉSZETVÉDELMI ŐRSZOLGÁLAT	97
9.1	ALAPADATOK	97
9.1.1	<i>Személyi feltételek</i>	97
9.1.2	<i>Technikai felszereltség</i>	97
9.1.3	<i>Polgári természetőrök</i>	97
9.2	FELADATELLÁTÁS	97
9.2.1	<i>Hatósági feladatellátás</i>	97
9.2.2	<i>Együttműködés más hatóságokkal</i>	98
9.2.3	<i>Nem hatósági feladatok ellátása</i>	98
10.	KÖLTSÉGVETÉS ÉS VAGYON	100
10.1	KIADÁSOK	100
10.2	BEVÉTELEK	100
10.3	VAGYON	100
11.	BEMUTATÁS, OKTATÁS, TÁRSADALMI KAPCSOLATOK	104
11.1	ÖKOTURISZTIKAI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI INFRASTRUKTÚRA	104
11.1.1	<i>Látogató- és oktatóközpontok</i>	104
11.1.2	<i>Tanösvények</i>	104
11.1.3	<i>Egyéb bemutatóhelyek</i>	105
11.2	ÖKOTURISZTIKAI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI PROGRAMOK, SZOLGÁLTATÁSOK	106
11.2.1	<i>Szakvezetési túsok</i>	106
11.2.2	<i>Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvények</i>	106
11.2.3	<i>Erdei iskolák</i>	107
11.2.4	<i>Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások</i>	107
11.2.5	<i>Kiadványok</i>	109
11.2.6	<i>Látogatóstatisztika</i>	109
11.3	TÁRSADALMI KAPCSOLATOK	111
11.3.1	<i>Nemzeti Parki Termék Védjegyrendszer működtetése, pályázati eredmények, programok bemutatása</i>	114
11.4	TERVEZETT FEJLESZTÉSEK (2018)	114
11.5	EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁSOK	115

11.6 FONTOSABB ESEMÉNYEK	115	
11.6.1 Időszaki kiállítások, előadások		116
12. KÖZFOGLALKOZTATÁS	125	
12.1 ALAPFELADATOK, SZEMÉLYI FELTÉTELEK	125	
12.2 ELVÉGZETT FELADATOK, EREDMÉNYEK	126	
12.3 TAPASZTALATOK	127	
12.4 JAVASLATOK	128	
13. KAPCSOLATTARTÁS HAZAI PARTNERSZERVEZETEKSEL		130
14. BELFÖLDI ÉS KÜLFÖLDI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK		133
15. ELLENŐRZÉS		136
16. LEGFONTOSABB EREDMÉNYEK ÖSSZEFOGLALÁSA		139
17. FONTOSABB CÉLKITŰZÉSEK A KÖVETKEZŐ ÉVRE		143
17.1 TERMÉSZETMEGŐRZÉSI OSZTÁLY	143	
17.2 TERMÉSZETVÉDELMI ŐRSZOLGÁLATI OSZTÁLY	144	
17.3 ÉSZAK VASI TERÜLETKEZELÉSI OSZTÁLY	144	
17.4 ÜZEMELTETÉSI OSZTÁLY	144	
17.5 ŐRSÉGI TERÜLETKEZELÉSI OSZTÁLY	145	
17.6 ÖKOTURISZTIKAI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI OSZTÁLY	145	
17.7 PÉNZÜGYI ÉS SZÁMVITELI OSZTÁLY	146	
17.8 PÁLYÁZATKEZELÉSI OSZTÁLY	147	

2. Táblázatok

2.1. táblázat: Személyi állomány - nem hazai költségvetési források terhére foglalkoztatottak száma	11
3.1. táblázat: Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek összesítő adatai.....	20
3.2. táblázat: Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett természeti területek adatai.....	21
3.3. táblázat: Védelemre tervezett természeti területek adatai.....	22
3.4. táblázat: Ex lege védett természeti területek adatai.....	23
3.5. táblázat: Natura 2000 területek	24
3.6. táblázat: Saját vagyonkezelésű területek	28
3.7. táblázat: „Ex lege védett” természeti értékek	29
4.1. táblázat: Kutatás és monitorozás	47
5.1. táblázat: Kezelési tervek	52
5.2. táblázat: Élőhely fenntartás	56
5.3. táblázat: Élőhely rehabilitáció	58
5.4. táblázat: Fajmegőrzés	62
5.5. táblázat: Saját állatállomány	66
5.6. táblázat: Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság halgazdálkodási kezelésében lévő víztestek.....	72
5.7. táblázat: Halgazdálkodási vízterületek	74
7.1. táblázat: Projektek.....	87
8.1. táblázat: Bíróságok.....	96
8.2. táblázat: Büntető ügyek.....	96
8.3. táblázat: Polgári perek	96
9.1. táblázat: Őrszolgálat.....	99
10.1. táblázat: Kiadások	101
10.2. táblázat: Bevételek.....	101
10.3. táblázat: Vagyon.....	101
10.4. táblázat: Befektetett eszközök.....	102
10.5. táblázat: Nemzeti vagyonba tartozó forgóeszközök	102
10.6. táblázat: Épületek.....	102
10.7. táblázat: Eszközök	103
11.1. táblázat: Turisztikai infrastruktúra	117
11.2. táblázat: Oktató- és Látogatóközpontok – szállás.....	118
11.3. táblázat: Állandó kiállítás	119
11.4. táblázat: Tanösvények	120
11.5. táblázat: Társadalmi kapcsolatok	123
11.6. táblázat: Kiadványok	124
13.1. táblázat: Együttműködés hivatalokkal, intézményekkel.....	130
13.2. táblázat: Együttműködés civil szervezetekkel	131
14.1. táblázat: Külföldi együttműködés	134

1. Bevezetés

Igazgatóságunk 2017-es évét elsősorban a hazai és európai uniós támogatású fejlesztéseink előkészítése és megvalósítása, a veszélyeztetett fajok megőrzési programjainak megvalósítása és a természetvédelmi szemléletformálás érdekében indított számos rendezvényünk lebonyolítása határozta meg. Ebben az évben sikerült megjelentetnünk és minden nemzeti parki háztartásba eljuttatni újságunk első számát, amely mérföldkő a nemzeti park területén élőkkal való kapcsolattartásban és tevékenységünk ismertté tételében. Intenzívebbé és kezdeményezővé tettük kommunikációnkat, fokoztuk jelenlétünket honlapunkon és a közösségi médiában, amellyel 15%-os növekedést értünk el a tevékenységünket követők számát tekintve.

A 2017-es évben igazgatóságunk egy újabb lépést tett abba az irányba, hogy a természetvédelmi célú élőhelykezelést a működési területének minél nagyobb részére terjessze ki. A saját vagyonkezelésű területünket ebben az évben 347 hektárral tudtuk növelni, amivel területeink 5.647 ha-t értek el.

Az élőhelyek fenntartásának érdekében 504 hektár gyepen legeltettünk, 323 hektárt kaszáltunk.

Erdeinkben 1,6 ha-on pótlást végeztük el, 12 hektáron pedig ápolásokat folytattunk. Pro Silva elveken alapuló nevelővágásokat végeztünk 12,8 ha-on.

Szántóföldi művelést 502 ha-on végeztünk, elsősorban szántóföldi szalastakarmány előállítás érdekében.

Magyartarka szarvasmarha állományunkat 53 példánnyal növeltük, így a 2017. évi létszám 547 példány volt. Az OMÉK-on két borjas tehénrel vettünk részt: az egyik tehenünk 3. díjat szerzett. A hódmezővásárhelyi kiállításon borjas tehenünk különdíjban részesült.

Muraközi ménesünk szaporulata 2017-ben 11 csikó volt.

Fejlesztéseink finanszírozásának érdekében tizenkét nyertes pályázat megvalósításán dolgoztunk. 2,8 milliárd Ft forrást nyertünk az igazgatóság 2020-ig tartó fejlesztéseinek finanszírozására. Lebonyolítottunk négy közbeszerzési eljárást, beszereztünk kilenc darab terepjáró gépkocsit, megépítettük a pityerszeri játszóteret és egy játszóházat, elvégeztettük az igazgatóság látogató- és fogadóközpontjának, egyben adminisztratív központjának építési munkálatait. Elkészítettük az Őrségi Népi Műemlék-együttes egész napos programot biztosító bemutató övezetté alakításának lehetőségeit feltáró, és fejlesztési javaslatokat megfogalmazó turisztikai fejlesztési tervét. Megterveztettük az erdei élőhelyek rekonstrukcióját, két kilátót, és három rétegvíz-kutat.

Számos veszélyeztetett növény- és állatfaj esetében folytattunk megőrzési programokat. Kiemelendő, hogy a kipusztulás szélén álló kereklevelű harmatfüvet több helyre sikerült visszatelepítenünk, 2017 tavaszán ex situ szaporítás céljából szaporító kertet alakítottunk ki. A szintén visszaszorulóban lévő tőzegeper mesterséges szaporítását folytattuk, további 3 egyedet teleptettünk sikerrel egy alkalmas élőhelyre. A korábban kipusztult karcsú pásztorbotmoha tavaly visszatelepített egyedei 2017-ben is éltek. A haris érdekében három helyszínen kezdeményeztük a gyepgazdálkodás korlátozását, egy esetben pedig kompenzációval biztosítottuk a sikeres költést. A Chernel-kerti Madárvédelmi Mentőközpontunkban 55 madárfaj 323 sérült vagy elárvult egyede került be, melyek közül 161 madár repatriálására került sor.

Gyepterületeinken folytattuk a monitorozási programot, amely a kezelések növényzetre és rovarokra gyakorolt hatásának nyomon követését teszi lehetővé.

2017. évben az igazgatóság 90 millió forintos pályázati támogatást fordított az őrszolgálat eszközellátásának fejlesztésére. Ennek köszönhetően többek között gépjárművek, utánfutók, motorcsónak, távcsövek, spektívek, fényképezőgépek, laptopok, monitoring és alpintechnikai eszközök kerültek beszerzésre, amivel korszerűvé és teljes körűvé vált a szervezeti egység technikai felszereltsége. Természetvédelmi Őrszolgálatunk gondoskodott a természeti értékek megóvásáról és az igazgatóság vagyonának védelméről. Feladatait 3 tájegységben, 11 fővel látta el, munkájukat pedig további 21 polgári természetőr segítette. Közös járőrszolgálatot látott el a rendőrhatalóság tagjaival, elsősorban a védett területeken végzett engedély nélküli közlekedés visszaszorítása, illetve a saját vagyonkezelésben lévő erdők vagyonvédelme érdekében.

2017-ben is megrendeztük az Őrségi Tökfesztivált, az Őrségi Lepkekalandot és a Miénk itt a rét! nevű rendezvényünket, amelyekkel összesen közel 5.300 főt értünk el. Az igazgatóság által működtetett Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont - Tourinform Őrség 7.407 főt szolgált ki. A Szalafő-Pityerszeren található Őrségi Népi Műemlékegyüttest 27.301 fő, a Ság-hegyi Múzeumot 724 fő, a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontot 6.299 fő, a szőcei Természet-turisztikai Kutatóközpont és Kutatóház (Lápok Háza) pedig 4.238 fő látogatta meg. 3.696 fő vett részt szakvezetéseinken, garantált túráinkon pedig 1.158 fő.

Működésünk során folyamatos létszámhiánnyal küzdöttünk, de ezt valamelyest ellensúlyozni tudtuk a közfoglalkoztatási program segítségével. A program keretében havonta változó létszámmal átlagosan 38 főt foglalkoztattunk, amely a teljes dolgozói létszám harmadát teszi ki. Az üzemeltetési, erdészeti, turisztikai, élőhelyfenntartási, állatgondozási feladataink jelentős részét a közfoglalkoztatottak végezték.

2. Személyi állomány

Igazgatóságunk engedélyezett létszáma 2017-ben 63 fő volt, melyből 29 fő kormánytisztviselő, 34 fő pedig Munka Törvénykönyve hatálya alá tartozó munkavállaló, üres álláshely nem volt az év során. Az átlagos statisztikai állományi létszám 93 fő volt, melyből 33 fő közfoglalkoztatott.

A munkatársaink iskolai végzettségét az alábbi táblázat foglalja össze:

	Iskolai végzettség			
	Alapfokú	Középfokú	Felsőfokú	Összesen
Kormánytisztviselő	0	1	28	29
Ügykezelő	0	0	0	0
Munka Törvénykönyve hatálya alá tartozó	5	20	9	34
Összesen	5	21	37	63

A Kormánytisztviselők jogállásáról szóló törvénnyel összefüggő tisztviselői alapvizsga, illetve szakvizsga követelményének minden érintett eleget tett.

Az Igazgatóságnál 41 fő rendelkezik nyelvvizsgával az alábbiak szerint:

Nyelv	Típus	Fő
orosz közép	“C” típus	1
német közép	“C” típus	14
angol közép	“C” típus	16
angol alap	“C” típus	2
angol alap	“B” típus	1
német alap	“C” típus	5
francia felső	“C” típus	1
angol felső	“C” típus	1

Az év folyamán felmerülő munkaerőhiány problémáinkon az előző évekhez hasonlóan enyhített a közmunkaprogram. 2017. év folyamán két programot bonyolítottunk a Vas Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központjával közösen. A résztvevőket végzettségüknek megfelelően foglalkoztattuk Igazgatóságunk minden osztályán.

A 2016. évi közfoglalkoztatás áthúzódott 2017. év első két hónapjába, az érintett közfoglalkoztatottak száma 38 fő volt. A 2017. évi országos közfoglalkoztatási program 2017.03.01-2018.02.28. időszakban valósult meg, a programban érintett közfoglalkoztatottak száma 39 fő volt.

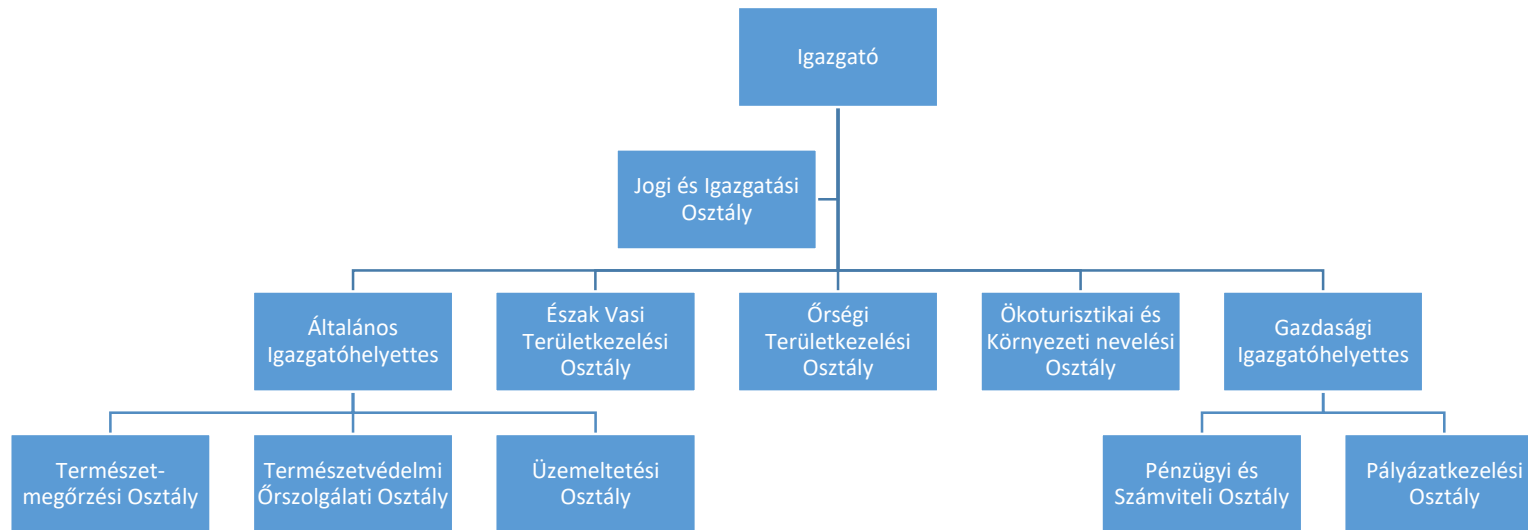
A közfoglalkoztatottak között sokan vannak, akik már öt éve folyamatosan nálunk dolgoznak, gyakorlatilag ugyanazt a munkát végzik közmunkásként, mint mások kormánytisztviselőként. Az engedélyezett létszámunk sem teszi lehetővé azt, hogy állományba kerüljenek, illetve ennek fedezete a költségvetésünkben sem áll rendelkezésre. Azonban az látszik, hogy szépen lassan távoznak tőlünk, hiszen előbb-utóbb belefáradnak abba, hogy közmunkásként dolgozzanak kevés bérért, bármennyire elkötelezettek is mellettünk.

A másik probléma, ami egyre inkább jelentkezik, hogy a kormánytisztviselők illetményalapja sem emelkedett hosszú évek óta. Az illetményeltérítés lehetősége is csak a munkavállalók egy részének kínál megoldást. Azonban ha új munkaerőt szeretnénk felvenni, egyre többször tapasztaljuk azt, hogy az általunk kínált munkabéréért nem jönnek el dolgozni.

2.1. táblázat: Személyi állomány - nem hazai költségvetési források terhére foglalkoztatottak száma

1. A nemzeti park igazgatóság részéről a védett természeti területek és a Natura 2000 területek természetvédelmi kezelése kapcsán nem hazai költségvetési források terhére foglalkoztatottak száma (fő)	
1.1. Kormánytisztviselők - teljes munkaidőben	3
1.2. Szerződéses munkavállalók - teljes munkaidőben	0
1.3. MTvK munkavállalók - teljes munkaidőben	1
1.4. Kormánytisztviselők - részmunkaidőben	3
1.5. Szerződéses munkavállalók - teljes munkaidőben	0
1.6. MTvK munkavállalók - részmunkaidőben	3
2. A védett természeti területek és Natura 2000 területek természetvédelmi kezelése kapcsán alkalmazott közfoglalkoztatottak száma (fő)	39
3. A védett természeti területek és Natura 2000 területek természetvédelmi kezelése kapcsán az igazgatósággal írásos megállapodás alapján együttműködő vállalkozások érintett munkavállalóinak becsült száma (fő)	
3.1 Turisztikai szolgáltatók	59
3.2. Megbízott tervező/kivitelező vállalatok	68
3.3. Gazdálkodók, mezőgazdasági, erdészeti vállalkozások	72
3.4. Egyéb	88

2.1. ábra: szervezeti diagram



3. Oltalom alatt álló természeti területek adatai, információi

3.1 Országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek és ezek változásai

3.1.1 Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek

Az igazgatóság működési területe 334.933 ha. Országos jelentőségű védett természeti területek közül egy nemzeti park, az Őrségi, két tájvédelmi körzet, a Kőszegi és a Ság-hegyi, valamint hét természetvédelmi terület található a működési területen.

Az Igazgatóság működési területén egy védelemre tervezett terület van. A Csörnöc-menti Tájvédelmi Körzet védetté nyilvánításának előkészítése 1992-től folyik. Az előkészítés lezárult, rendelet-tervezete már elkészült, de kihirdetésére még nem került sor. A 6147 ha-os területből 11% szántó, 31% gyep, 48% erdő és 10% művelésből kivett terület.

A tervezett Tájvédelmi Körzet 21%-a fokozottan védett. A Vasi Hegyhát és a Rába, Csörnöc árterének eltérő edafikus tényezőinek köszönhetően változatos élőhelyeket és életközösségeket találunk a TK területén, az erdők fajdiverzitása magas, kiemelt természetvédelmi jelentőségük van a legnagyobb faji sokféleséggel jellemezhető lápréteknek.

A területen előforduló védett növények: a pajzstok (*Peltaria alliacea*), a kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*), a tavaszi tözike (*Leucojum vernum*), a kisvirágú hunyor (*Helleborus dumetorum*), az óriás zsurló (*Equisetum telmateia*) és a téli zsurló (*Equisetum hyemale*). A hegyháti erdők különlegességei a tőzegmohás lápok. Tizennégy tőzegmoha faj előfordulását - köztük néhány ritka fajtát pl. *Sphagnum compactum*, *Sphagnum plumosum* - sikerült a területről kimutatni.

A Rába és a Csörnöc halfaunájának (40 faj), az erdők és a rétek kétélű- (13 faj), valamint madárfaunájának (169) fajgazdagsága kiemelkedő. A gerincesek közül számottevő annak a 18 madárfajnak az előfordulása, amely a Bonni vagy a Berni Egyezmény által is védett faj.

Az Igazgatóság működési területén jelenleg 9 védelemre tervezett földtani alapszelvény van: Bérbaltavár Szőlő-hegy, Bögöte homokbánya, a Felsőcsatári kőfejtő, Hosszúpereszteg homokbánya, Kissomlyó vulkáni hegy, Kőszeg Hideg-völgy, Kőszeg Meszes-völgyi kőfejtő, Vaskeresztes szőlőhegyi szerpentinit és kloritpala ásványai földtani képződmény, Velem Borha-völgyi érckutató táró. A védetté nyilvánítási eljárás előkészítése jelenleg is zajlik, melynek során elkészültek a megalapozó dokumentációk és a részletes kezelési tervek első változatai, valamint a területek lehatárolásai és azok térképi megjelenítése.

3.1.2 „Ex lege védett” természeti területek

Az Igazgatóság működési területén 115 ex lege láp található. 2015-ben befejeztük az ex lege lápok szisztematikus felmérését és ellenőrzését, amelyből kiderült, hogy a korábban kijelölt lápok jelentős része ma már nem felel meg a kritériumoknak, mivel például felszántották vagy kiszáradt. 2016-ban a felmérések alapján összesen 75 lápot választottunk ki, amelyek megfelelnek a kritériumoknak és megkezdtük az egyeztetést lehatárolásukról a természetvédelmi hatósággal. 2017-ben a természetvédelmi hatóság egy ex lege láp esetében végzett lehatárolást.

Védett természeti emlékek közül Igazgatóságunk működési területén 96 forrás, 3 kunhalom és 60 földvár található. A források teljes körű felmérését, korábbi adatlapjaik aktualizálását 2017-ben kezdtük meg és 2018 májusában tervezzük befejezni. A kunhalmok közül 2011-ben

kettő került be a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot feltételrendszerébe tájképi elemként megőrzendő objektumként a MePAR-ba. Ettől az évtől kezdődően az ellenőrzések már kiterjednek a kunhalmok megőrzésére is.

3.1.3 „Ex lege védett” természeti értékek

A barlangok tekintetében illetékességi területünkön a Kőszegi-hegységet kell kiemelni. A barlangok felszíni védőövezetének kijelölése megtörtént 2009-ben, KvVM rendelet formájában. A területünkön található 41 barlang természetvédelmi helyzetében 2017. évben nem állt be változás.

3.1.4 Natura 2000 területek

Az Igazgatóság működési területén 1 különleges madárvédelmi terület, 2 különleges természetmegőrzési terület és 12 kiemelt jelentőségű különleges természetmegőrzési terület található.

A Natura 2000 területek hatósági táblákkal való ellátását és azok karbantartását az igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálat folyamatosan végzi. Tárgyévben összesen 8 db tábla cseréjére került sor Natura 2000 területeken. Futó projektjeink közül kettő, Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található Natura 2000 területeket bemutató hálózat létrehozása és a Doroszlói-rétek helyreállítása Kőszeg-hegyalján című kifejezetten a Natura 2000 területekre irányul.

3.1.5 Nemzetközi jelentőségű területek

Az Igazgatóság működési területén egy nemzetközi jelentőségű vizes élőhely található, a Rába-völgy Ramsari terület. 2006. szeptember 29-én került fel a 10.961 ha-nyi területű, az 1., 2., 3., 4., 7., 8., 9. sz.-ú Ramsari kritériumoknak megfelelő, 120 km-nyi folyószakasz és az azt ölelő terület a Ramsari Területek Listájára.

3.1.6 Országos jelentőségű védett természeti területek speciális természetvédelmi kezelési tervű, meglévő és tervezett részterületei

Igazgatóságunk működési területén a Felsőcsatári kőfejtő földtani alapszelvény természeti emlék, a Hosszúperesztegi homokbánya földtani alapszelvény természeti emlék, a Kissomlyó földtani alapszelvény természeti emlék és a Kőszegi Hideg-völgy földtani alapszelvény természeti emlék védetté nyilvánítása van folyamatban.

3.2 Területvásárlások, kisajátítások adatai

A saját vagyongekezelésű területet 2017-ben 347 hektárral tudtuk növelni. Az ingatlanok mindegyike adásvételi szerződéssel került a Magyar Állam tulajdonába, kisajátítási eljárást nem indítottunk. A saját kezelésű területek arányának növelése továbbra is feltétlenül szükséges a természetvédelmi célok megvalósítása, valamint a védett területeken az érdekellentétek csökkentése érdekében is. A térségben jelentős az elhanyagolt, a degradálódás útjára lépett gyepterületek aránya, amelyek helyreállítását magántulajdonosaik várhatóan nem fogják tudni felvállalni.

3.3 Saját vagyonekezelésű területek

Igazgatóságunk vagyonekezelésében a többi nemzeti park igazgatóságához viszonyítva kevés, mindösszesen 5.674 ha terület van. Saját területeinken belül a többi igazgatóságához viszonyítva kiemelkedően magas (93%) a saját hasznosításban lévő területek aránya. Saját területeink jelentős része erdő (2.837 ha) és gyepek (1.217 ha) művelési ágban van. Kezelésük fő célja az élőhelyek védett természeti értékeinek megőrzése. Igazgatóságunk 1024 ha szántó művelési ágú területen is vagyonekezelő. A szántók részben visszagyepesítésre kerültek és gyepeként hasznosítjuk őket, részben a saját állatállomány takarmányigényének kielégítésére szolgálnak. Problémát okoz, hogy mind a gyepek, mind pedig az erdőterületek birtokszerkezet elaprózott. Az erdők egy részét a határsávban található erdők teszik ki, ami egy 20-50 m széles hosszú, rendkívül nehezen kezelhető területet jelent.

a) Rét, legelő:

Az összterülethez viszonyítva legnagyobb arányban gyepterületeket, vagy visszagyepesedett szántókat vásároltunk a védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításáról szóló 1995. évi XCIII. törvény előírásainak megfelelően. A gyepek művelési ágú területek jelentős részben degradált, elgyomosodott, gyakran becserjésedett állapotban kerültek át igazgatóságunk vagyonekezelésébe. Ezek legnagyobb részét helyreállítottuk és kaszálhatóvá tettük. A területek egy részét az igazgatóság gépi eszközeivel, ill. saját állatállományával kezeli, másik részének kaszálását és a széna betakarítását külső vállalkozóval végezteti. 240 hektár gyepek szigorú természetvédelmi előírások mellett hasznóbérbe adtuk.

b) Erdő:

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonekezelésében 2837 hektár védett, fokozottan védett vagy Natura 2000 oltalom alatt lévő erdőterület áll, ebből bejelentkezett erdőgazdálkodóként 1125,9 ha állami erdőterületet kezel. A vagyonekezelt erdőterület 63,6 %-a „vágásos”, 35,7 %-a „faanyagtermelést nem szolgáló és 0,7 %-a „örökérdő” (korábban „szálas”) üzemmódban kezelt erdő. Természetesség szempontjából az erdők csaknem 90%-a természeteszerű vagy származék erdő.

c) Nádas:

Vagyonekezelésünkben nincs nádas.

d) Szántó:

Szántóföldi művelést a szántó művelési ágban lévő területek közül 508 ha-on végeztünk, elsősorban szántóföldi szalastakarmány előállítás, és az alomszükséglet megtermelésének érdekében. 2017 tavaszán 23,80 ha, ősszel 44,92 ha kaszálót telepítettünk.

Szántóföldi kultúráink:

Kultúra	Terület (ha)	Hozam (q)	Termésátlag (q/ha)
Őszi és tavaszi búza	45,00	1278,9	28,4
Tritikálé	21,74	413,2	19,0
Tavaszi árpa	28,76	983,6	34,2
Tavaszi borsó	5,17	118,9	23,0
Szója	10,15	164,8	16,2
Silókukorica	31,13	7200	231,3
Köles	4,45	216,0	48,5
Fehérhere	28,51	667,0	23,4
Füveshere	75,14	1758,0	23,4

Kultúra	Terület (ha)	Hozam (q)	Termésátlag (q/ha)
Őszi és tavaszi búza	45,00	1278,9	28,4
Szarvaskerep	5,60	140,0	25,0
Takarmányfű	173,64	3646,0	21,0
Pihentett terület	71,99	--	--

Szalma szükségletünket saját termelésből és vásárlásból biztosítottuk.

Szalmabálázás: 2.490 q

Trágyázás:

Okszerű és környezetkímélő tápanyag-gazdálkodást folytatunk, a gazdaságunkban keletkező trágyát szántóföldi növénytermesztésünkben használjuk fel.

Trágyázás (279 q/ha x 139,10 ha):	38.810 q
Összesen:	38.810 q

A gazdálkodásunk során, tekintettel talajaink sovány termőképességére (9-13 AK/ha), műtrágyát is használunk a kalászos gabonák és a silókukorica termesztése során. Területeinken műtrágyahasználat nélkül nem tudnánk eredményesen előállítani a terményeinket. Jelen gazdasági helyzetben (nincs AKG és őshonos támogatás, kompenzáció minimális) nem engedhetjük meg maguknak, hogy a piaci ár felett termeljünk, vagy a piacról vásároljuk meg a terményeket.

Kijuttatott műtrágya:

Műtrágya féleség	Műtrágya mennyiség (t)	Érintett terület (ha)
N-27	39,20	177,45
NPK 15-15-15	9,20	56,52
NPK 8-24-24	9,50	38,87

Őszi munkák:

Kaszálókeverék telepítés	44,92 ha
Őszi búza:	41,52 ha
Őszi borsó:	5,00 ha
Őszi vetés összesen:	91,44 ha
Őszi mélyszántás:	88,80 ha

3.4 Terület nélküli, egyedi jogszabállyal védett és védelemre tervezett természeti értékek

3.4.1 Védett mesterséges üregek

Igazgatóságunk működési területén jelenleg nincsenek védett mesterséges üregek és nem is tervezzük egyetlen mesterséges üreg védetté nyilvánítását sem.

3.5 Egyéb speciálisan megkülönböztetett védelemben részesülő területek

3.5.1 Országos Ökológiai Hálózat

Az Országos Ökológiai Hálózat felöleli a védett és a Natura 2000 területeket, valamint tartalmazza a jelentősebb természeti területeket is. Összesen 111.362 ha természetes és természetközeli élőhelyet fed le Igazgatóságunk működési területén.

A 2017-es év folyamán megtörtént az ökológiai hálózat felülvizsgálata. A módosító javaslat szerint a magterület 68.305 ha-ról 83.798 ha, az ökológiai folyosó 38.554 ha-ról 23.780 ha, a puffer terület 12.582 ha-ról 3.784 ha kiterjedésűre változott. A módosítások során az ésszerűség elvét követve az állattartó- és iparterületek, roncsterületek, nagy kiterjedésű szántók, beépítésre szánt területek kikerültek az ökológiai hálózatból, valamint a területek besorolását azok állapota alapján pontosítottuk.

3.5.2 Erdőrezervátumok

Az Igazgatóság működési területén összesen négy erdőrezervátum található. A Szalafői, a Szabó-völgyi és a Pap-erdői Erdőrezervátum az Őrségi Nemzeti Park, a Hosszú-völgyi pedig a Kőszegi Tájvédelmi Körzet területén található.

Pap-erdő (54) ER

A rezervátum az Őrségi NP legnagyobb fokozottan védett erdőtömbjében található: az ún. szakonyfalusi erdőtömbben. A Szakonyfalu 27-es tag egy állami tulajdonú erdő-zárvány a környékbeli magánerdők közepén. A védőzóna néhány részlete magántulajdon.

A rezervátumban a potenciális vegetáció az acidofil bükkös, (acidofil) gyertyános-kocsánytalan tölgyes, völgyekben a gyertyános-kocsányos tölgyes lehetett, a dombháton, gerinceken a lomelegyes erdeifenyves. A völgyekben égerliget a jellemző társulás, sőt éppen a rezervátum magterülete a Vendvidék egyik égerlápja. Az erdeifenyvesek tűavarját a vastag mohával együtt alomként gyűjtötték a II. világháborúig, ezzel is tovább savanyítva az egyébként is savanyú feltalajt. Az avargyűjtés, legeltetés megszüntével az erdeifenyvesek feltalaja gyors javulásnak indul, a humuszképződéssel a lombos fafajok létfeltételei is javulnak, egyre erősebben újulnak is, főleg a bükk. Az erdeifenyvesek szukcessziója igen gyors (néhány évtized alatt is szemmel látható), és mindig az ellombosodás irányában hat. A területre jellemzők az erősen átalakított, kevésbé jellegzetes erdők, homogén szerkezettel, jelentős fenyőeleggyel.

A rezervátumban vagy közvetlen környezetében botanikai ritkaságként tőzegmohák (*Sphagnum spp.*), lapos korpafű (*Lycopodium complanatum*), kígyózó korpafű (*Lycopodium annotinum*) és kapsos korpafű (*Lycopodium clavatum*), erdei bordapáfrány (*Blechnum spicant*), hegyi páfrány (*Oreopteris limbosperma*), zöldvirágú körtike (*Pyrola chlorantha*), ernyős körtike (*Chimaphila umbellata*), egyvirágú körtike (*Moneses uniflora*), kislevelű körtike (*Pyrola minor*) és kereklevelű körtike (*Pyrola rotundifolia*), vörös áfonya (*Vaccinium vitis-idaea*), havasi éger (*Alnus viridis*) található meg. Az állatvilágból érdemes kiemelni a hollót (*Corvus corax*), feketeharkályt (*Dryocopus martius*), a fenyves cinegét (*Periparus ater*), búbos cinegét (*Parus cristatus*), királyka fajokat (*Regulus spp.*). Az alpesi gőtének (*Triturus alpestris*) több biztos szaporodóhelye is van a pocsolyákban, a foltos szalamandra (*Salamandra salamandra*) is rendszeresen előkerül.

Magterület: Szakonyfalu: 27/C, 27/D, 27/F, 27/G, 27/H, 69/B

Összesen: 20,4 ha

Védőzóna: Szakonyfalu 27/A, 27/B, 27/E, 69/C, 69/D, 67/A, 67/, 67/C, 71/D

Összesen: 21,8 ha

Erdőrezervátum összterülete: 42,2 ha

Szabó-völgy (52) ER

A rezervátum Felsőszőlők község külterületének nyugati végén helyezkedik el. Az ER közvetlenül a magyar-osztrák-szlovén hármashatárnál fekszik, ÉNY és DNY irányban az országhatárral közvetlenül szomszédos, nyugati sarka maga a „Hármashatár“, mely egyben hazánk legnyugatibb pontja is. Az erdőrezervátum állami területen van.

Az ER az országhatár és a Halál-völgy közti területen található, lényegében két nagyobb gerincet és három völgyet tartalmaz. A magterület két gerinc között lévő domboldalakat és a középső völgyet foglalja el. 3 kisebb tisztás is a magterületbe esik. A rezervátum tengerszint feletti magassága 300-390 m.

A potenciális vegetáció a mezofil bükkös lehetett, a dombháton, gerinceken a lombelegyes erdeifenyves vagy acidofil bükkös. A völgyekben égerliget a jellemző, mely a kiszélesedő, pangó vizű részeken és a forrásos helyek környékén láposodó jellegűt mutat. Kifejezetten tájidegen fajok kis területet leszámítva nem találhatók az ER területén. Csak a nyugati határszélre jellemző erdőállományok, kezelt gazdasági erdők találhatók itt, jelentős mértékű fenyőtelepítésekkel.

Az ER és közvetlen környéke erdeinek ritka, védett fajai a farkasboroszlán (*Daphne mezereum*) viszonylag szép számmal, zalai bükköny (*Vicia oroboides*), fehér acsalapu (*Petasites albus*), fehér zászpa (*Veratrum album*), hegyi páfrány, buglyos páfrány (*Phegopteris connectilis*), szálkás (*Dryopteris carthusiana*) és széles pajzsika (*Dryopteris dilatata*), bordapáfrány, havasi éger, kardos madársisak (*Cephalanthera longifolia*), kereklevelű körtike. Helyi viszonylatban ritkának számít a fűtös bodza (*Sambucus racemosa*). Az állatvilágból érdemes kiemelni a felbukkanó feketególyát (*Ciconia nigra*), a gyakoribb hollót, feketeharkályt, a fenyves cinegét, búbos cinegét, királyka fajokat. Az alpesi gőtének több biztos szaporodóhelye is van a pocsolyákban, ritkán a foltos szalamandra is előkerül.

Magterület: Felsőszölnök, 1/E, 1/F, 1/TI1, 1/TI2, 2/E, 2/TI1

Összesen: 26,9 ha

Védőzóna: Felsőszölnök 2/D, 1/A, 1/B, 1/C, 1/D, 1/G, 1/H, 2/A, 2/B, 2/C, 2/F

Összesen: 39,1 ha

Erdőrezervátum összterülete: 66 ha

Szalafő (53) ER

A 13,2 ha-os erdőfolt „Őserdő” néven az Őrségi Nemzeti Park egyik fokozottan védett területe, Szalafő község nyugati határában helyezkedik el.

A terület legjellemzőbb erdőtársulásai a kavicsháton borító elegyes- vagy elegyetlen erdeifenyvesek. Az elmúlt évtizedekben igen jelentős természetes fafajcsere történt, ennek dinamikája - egy korábbi részletes felmérés következtében - jól tanulmányozható. A volt pionír állományok jellegzetes növényei a boróka (*Juniperus communis*), a szőrösnyír (*Betula pubescens*), a kutyabenge (*Frangula alnus*). Lágyszárú szintjük is számos jellemző fajnak ad otthont. A változatos mohapárnák között korpafüvekkel találkozunk, de megtalálható a vörös- és fekete áfonya (*Vaccinium myrtillus*) és valamennyi körtike fajunk. Az erdőszegélyek, melyek nyers talajfelszínt kedvelő törpecserjéi a henye boroszlán (*Daphne cneorum*), valamint a csarab (*Calluna vulgaris*). Állatvilága is változatos, gyakran találkozunk méter magasságú hangyabolyokkal. A fatörzseken láthatunk szarvasbogarakat (*Lucanus cervus*), az erdei pocsolyákban pettyes gőtékkel (*Lissotriton vulgaris*) és alpesi gőtékkel, sárgahasú unkával (*Bombina variegata*) találkozhatunk. A madarak közül gyakoriak magashegységi, illetve északabbi elterjedésű fajok, melyek költenek is a területen, pl. sárgafejű- és tüzesfejű királyka, a süvöltő (*Pyrrhula pyrrhula*) vagy a keresztcsőrű (*Loxia curvirostra*).

Magterület: Szalafő 13 B, 13 I, 13 TI1

Összesen: 13,2 ha

Védőzóna: Erdőrészletek:

Szalafő 11 L, 11 TI2, 12 H, 12 I, 12 TI2, 13 A, 13 B, 13 C, 13 D, 13 F, 13 G, 13 H, 13 I, 13 J, 13 K, 13 L, 13 TI1, 13 TI2, 14 A, 14 B, 14 C, 14 D, 14 TI1, 71 B

Összesen: 81,5 ha

Erdőrezervátum összterülete: 94,7 ha

Hosszú-völgy (51) ER

Az erdőrezervátum a Kőszegi-hegységben, a Kőszegi Tájvédelmi Körzetben helyezkedik el, Velem község határában.

A hegyvidék uralkodó erdőtípusai a mészkerülő tölgyesek és bükkösök, a luc- és erdeifenyvesek, továbbá a hegyvidéki égerligetek. A határ mentén, erdőszegélyeken nyíres-csarabosok húzódnak. Növénytani értéke a farkasboroszlán, valamint az illatos virágú erdei ciklámen (*Cyclamen purpurascens*). Szegélyükön fecsketárnics (*Gentiana asclepiadea*) virít és a magashegységekben gyakori fürtös bodza található. Állattani értékei a gyakori nagy fakopáncs (*Dendrocopos major*) és zöld küllő (*Picus viridis*) mellett a bükkerdőkben fekete harkály. A lábon száradt, facsonkokkal és kidőlt fatörzsekkel tarkított bükkösökben a fokozottan védett fehérhátú harkály (*Dendrocopos leucotos*) is előfordul. A patakok szurdokaiban, vörösbegyek (*Erithacus rubecula*) és barátposzáták (*Sylvia atricapilla*), a fenyvesekben búbos cinege költ.

Az erdőrezervátumban leginkább a Kőszegi-hegységre jellemző fenyőelegyes bükkösök találhatóak, amelyek helyi viszonylatban átlagos állapotúak. A korábbi vágásos gazdálkodás eredményeként faállomány szerkezetük meglehetősen egyöntetű. A területen különleges élőhely: sziklai erdeifenyves is található.

Magterület: Velem 16 B, 18 A, 18 B, 18 C

Összesen: 38,4 ha

Védőzóna: Velem 11 A, 11 B, 11 D, 15 A, 15 B, 17 A, 19 A, 19 B, 19 C, 22 A, 22 B

Összesen: 107,3 ha

Erdőrezervátum összterülete: 145,7 ha

3.6 Magas Természeti Értékű Területek

A korábbi Órség-Vendvidék ÉTT területét 2009-ben sikerült az Órségi Nemzeti Park szinte egészére kiterjeszteni. Az Órség-Vendvidék MTÉT területe így 18.379 ha, amiből 11.591 ha tartozik a támogatható területek közé. Sajnos a gazdák a lehetőséget nem igazán használják ki, a jelenlegi ciklusban is csak 16 résztvevője van a programnak. 2013-ban kezdődött a program felülvizsgálata. Ennek során valamelyest módosítottuk az MTÉT területét, mivel kikerültek belőle a tisztán erdőket vagy nagyüzemi szántókat tartalmazó blokkok, valamint bekerültek a korábban adminisztratív okokból kimaradt blokkok és egy nagyobb tömb, amely értékes kisparcellás extenzív szántókat tartalmaz. A felülvizsgálat eredményeként az MTÉT területe közel 3.000 ha-ral csökkent (18.209 → 15.548), ugyanakkor a támogatható terület szinte változatlan maradt (10.752 → 10.920). Igazgatóságunk részt vett az Agrár-környezetgazdálkodási Program előírásomagjainak kidolgozásában. Ennek eredményeként a gazdák három gyepes és két szántós csomag közül választhatnak. Az előírások kidolgozásába a helyi gazdákat is bevontuk és igyekeztünk azokat olyan módon kialakítani, hogy számukra is elfogadható legyen. Igazgatóságunk javaslatára a nappali lepkék élőhelyének védelme érdekében új előírásomag jelent meg. Az előírások kedvező alakulása és a támogatási rendszer rugalmasságának növelése ellenére is drasztikusan lecsökkent a program népszerűsége. A túlzott bürokrácia és a sokszor igazságtalannak érzékelt ellenőrzések miatt a gazdák elfordultak az agrár-környezetgazdálkodási támogatási rendszertől.

3.1. táblázat: Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek összesítő adatai

Működési terület (ha)	334 933
------------------------------	----------------

Védettségi kategória	Védett természeti terület		Ebből fokozottan védett (ha)	Változás a tárgyévben (ha)	Védelemre tervezett	
	Száma (db)	Kiterjedése (ha)			Száma (db)	Kiterjedése (ha)
Nemzeti Park	1	44 048	3 502	0	1	15
Tájvédelmi Körzet	2	4 608	417	0	1	5 324
Természetvédelmi Terület	7	225	0	0	0	0
Természeti emlék	0	0	0	0	0	0
Védelemre tervezett földtani alapszelvények				0	9	8,56
Védelemre tervezett földtani képződmények				0	0	0
Összesen	10	48 881	3 920	0	2	5 393

Natura 2000 területek

Madárvédelmi terület*	1	45 694	3 084	0	0	0
Természetmegőrzési terület*	14	66 448	3 501	0	0	0

Nemzetközi jelentőségű területek

Ramsari	1	9 630	21	0	0	0
---------	---	-------	----	---	---	---

Megkülönböztetett védelemben részesülő területek

Erdő-rezervátum	4	355	238	0	0	0
Nemzeti Ökológiai Hálózat	1	111 362	3 679	0	0	0

*A NATURA 2000 Madárvédelmi terület és a NATURA 2000 Természetmegőrzési terület tartalmazza kiterjedésében a már eddig védetté nyilvánított területeket is.

3.2. táblázat: Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett természeti területek adatai

Név	Törzskönyvi szám	Kiterjedése (ha)	Ebből fokozottan védett (ha)
Jeli arborétum TT	76/TT/60	75,3334	0
Kámoni arborétum TT	20/TT/50	25,0597	0
Körmendi Várkert TT	68/TT/58	37,7663	0
Kőszegi Tájvédelmi Körzet	170/TK/80	4370,669	389,51
Kőszegi Tőzegmohás Láp TT	254/TT/93	3,805	3,805
Nemesmedvesi Történelmi Emlékhely TT	209/TT/89	58,0258	0
Őrségi Nemzeti Park	296/NP/02	44048,27	3064,199
Ság-hegyi Tájvédelmi Körzet	110/TK/75	238,2288	25,411
Sárvári arborétum TT	39/TT/52	9,2	0
Szelestei arborétum TT	43/TT/52	15,3548	0

3.3. táblázat: Védelemre tervezett természeti területek adatai

Név	Védelemre tervezett terület típusa (bővítés/egyedi)	Kiterjedése (ha)	Ebből fokozottan védett (ha)	Védetté nyilvánítás állapota
Csörnök-menti TK	egyedi	6147	1330	kihirdetésre vár

3.4. táblázat: Ex lege védett természeti területek adatai

Ex lege védett természeti területek	Egyedi jogszabállyal védett természeti területen elhelyezkedő		Egyedi jogszabállyal védett természeti területen kívül elhelyezkedő	
	Száma (db)	Kiterjedése (ha)	Száma (db)	Kiterjedése (ha)
Lápok	15	72,56	100	928,01
Szikes tavak	0	0	0	0
Kunhalmok	0	0	3	0,16
Földvárak	5	1,81	56	26,9
Források	0	--	96	--
Víznyelők	0	0	0	0

3.5. táblázat: Natura 2000 területek

Kód	Név	Terület (ha)	Jelölő állatfajok	Jelölő növényfajok	Jelölő élőhelyek	Védett %
HUON10001	Órség KMT	45694	<i>Alcedo atthis, Caprimulgus europaeus, Ciconia ciconia, Ciconia nigra, Crex crex, Dendrocopos medius, Dendrocopos syriacus, Dryocopus martius, Ficedula albicollis, Haliaeetus albicilla, Ixobrychus minutus, Lanius collurio, Milvus migrans, Pernis apivorus, Picus canus, Porzana parva, Sylvia nisoria, Lullula arborea, Actitis hypoleucos, Columba oenas, Otus scops, Riparia riparia, Motacilla cinerea, Remiz pendulinus</i>			80
HUON20001	Ság-hegy	238	<i>Lucanus cervus, Cerambyx cerdo</i>		6110, 6240, 9180, 91H0	100
HUON20002	Kőszegi-hegység	4120	<i>Bombina variegata, Cerambyx cerdo, Maculinea nausithous, Maculinea teleius, Austropotamobius torrentium, Lucanus cervus, Barbastella barbastellus, Myotis emarginatus, Rhinolophus hipposideros, Myotis myotis</i>	<i>Pulsatilla grandis</i>	6520, 9110, 9130, 91G0, 91E0, 6410, 6510, 9180, 6210	100
HUON20003	Ablánc-patak völgye	1465	<i>Bombina bombina, Triturus dobrogicus, Misgurnus fossilis, Maculinea teleius, Cerambyx cerdo, Ophiogomphus cecilia, Lycaena dispar, Lucanus cervus, Unio crassus, Barbastella barbastellus, Myotis bechsteini</i>		6520, 6440, 6510, 91G0, 9130, 9180, 91E0	0

Kód	Név	Terület (ha)	Jelölő állatfajok	Jelölő növényfajok	Jelölő élőhelyek	Védett %
HUON20005	Váti gyakorlótér	596	<i>Triturus dobrogicus</i> , <i>Bombina bombina</i> , <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Eriogaster catax</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Myotis myotis</i>		6510, 3130, 91M0, 91E0	0
HUON20006	Pinka	486	<i>Bombina bombina</i> , <i>Gobio albipinnatus</i> , <i>Eudontomyzon spp.</i> , <i>Rhodeus sericeus amarus</i> , <i>Zingel streber</i> , <i>Ophiogomphus cecilia</i> , <i>Unio crassus</i> , <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Lycaena dispar</i> , <i>Barbastelle barbastellus</i> , <i>Myotis myotis</i> , <i>Myotis bechsteinii</i> , <i>Lutra lutra</i>		91G0, 6430, 6440, 91M0, 6510, 6190, 91E0	0
HUON20007	Köles-tető	385	<i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Myotis myotis</i>		91M0, 91E0, 91G0	0
HUON20008	Rába és Csörnöc-völgy	12146	<i>Triturus dobrogicus</i> , <i>Bombina bombina</i> , <i>Zingel zingel</i> , <i>Zingel streber</i> , <i>Sabanejewia aurata</i> , <i>Rhodeus sericeus amarus</i> , <i>Misgurnus fossilis</i> , <i>Gymnocephalus schraetzer</i> , <i>Gymnocephalus baloni</i> , <i>Gobio kessleri</i> , <i>Gobio albipinnatus</i> , <i>Aspius aspius</i> , <i>Cobitis taenia</i> , <i>Maculinea teleius</i> , <i>Maculinea nausithous</i> , <i>Lycaena dispar</i> , <i>Osmoderma eremita</i> , <i>Euphydrias maturna</i> , <i>Coenagrion ornatum</i> , <i>Unio crassus</i> , <i>Theodoxus transversalis</i> , <i>Ophiogomphus cecilia</i> , <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Leucorrhinia pectoralis</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Cucujus cinnaberinus</i> , <i>Myotis myotis</i> , <i>Myotis bechsteini</i> , <i>Lutra lutra</i>		6440, 6510, 3130, 3260, 3270, 91E0, 91G0, 91F0, 6410, 6430	0
HUON20009	Ostffyasszonyfa-	181	<i>Mustela eversmannii</i>		91E0, 6510	0

Kód	Név	Terület (ha)	Jelölő állatfajok	Jelölő növényfajok	Jelölő élőhelyek	Védett %
	csöngei legelő					
HUON20011	Kenyéri reptér	698	<i>Eriogaster catax, Lucanus cervus, Cerambyx cerdo, Spermophilus citellus, Mustela eversmannii</i>		91M0, 6250	0
HUON20012	Kemenessömjéni cserjés legelő	618	<i>Cerambyx cerdo, Lucanus cervus, Eriogaster catax, Mustela eversmannii</i>		91M0, 6210	0
HUON20013	Öregcser	258	<i>Cerambyx cerdo, Lucanus cervus, Myotis myotis</i>		91M0, 6210, 40A0, 4030	0
HUON20014	Gércei tufagyűrű és láprét	454	<i>Maculinea teleius, Maculinea nausithous, Lycaena dispar</i>	<i>Pulsatilla grandis</i>	6510, 6410, 6240, 7230, 91E0, 8220	0
HUON20018	Őrség KTT	44 165	<i>Bombina bombina, Emys orbicularis, Bombina variegata, Triturus carnifex, Gymnocephalus schraetzer, Sabanejewia aurata, Aspius aspius, Zingel streber, Misgurnus fossilis, Gobio kessleri, Gobio albipinnatus, Eudontomyzon spp., Zingel zingel, Euphydrias aurinia, Colias myrmidone, Callimorpha quadripunctaria, Leucorrhinia pectoralis, Maculinea teleius, Ophiogomphus cecilia, Maculinea nausithous, Cordulegaster heros, Cerambyx cerdo, Euphydrias maturna, Barbastella barbastellus, Myotis myotis, Castor fiber, Lutra lutra, Myotis bechsteini</i>	<i>Eleocharis carniolica</i>	6410, 6440, 6510, 6520, 7140, 9130, 91E0, 6230, 91G0, 4030, 3130, 3150, 3160, 3260, 3270, 6430, 7230, 91F0, 91M0	97

Kód	Név	Terület (ha)	Jelölő állatfajok	Jelölő növényfajok	Jelölő élőhelyek	Védett %
HUON20020	Gyöngyös-patak és kőszegi Alsórét	337	<i>Bombina variegata</i> , <i>Bombina bombina</i> , <i>Eudontomyzon spp.</i> , <i>Maculinea teleius</i> , <i>Maculinea nausithous</i> , <i>Lycaena dispar</i> , <i>Ophiogomphus cecilia</i> , <i>Unio crassus</i> , <i>Lutra lutra</i>		6410, 6510, 91E0	100

3.6. táblázat: Saját vagyongazdálkodású területek

Művelési ág	Tárgyévben vásárolt/kisajátított terület (ha)	Összes kiterjedése (ha)	Saját használatban		Haszonbérbe (hasznosításba) adva	
			ha	%	ha	%
Szántó	7	1 023	877	86	146	14
Gyep	33	1 217	977	80	240	20
Gyümölcsös	0	1	1	100	0	0
Erdő	304	2 975	2975	100	0	0
Kivett	3	456	454	100	1,6	0
Összesen	347	5674	5296	93	388	7

3.7. táblázat: „Ex lege védett” természeti értékek

Név	Felszíni terület	Kiterjedés	Védelemre javasolt	Denevér élőhely	Állapot
Borha-völgyi-beomlott táró	Kőszegi TK	37 m	nem	nem jelentős	beomlott
Antarktik-fülke	Kőszegi TK	2,5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Ara-barlang	Kőszegi TK	6 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Árkos-barlang	Kőszegi TK	3,5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Arktik-fülke	Kőszegi TK	2,8 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Bolhás-barlang	Kőszegi TK	8,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Borha-völgyi-tárá (Borza-forrási bánya)	Kőszegi TK	100 m	igen	kiemelkedően jelentős	faráccsal lezárva
Csaba-barlang	Kőszegi TK	4,4 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Csont-barlang	Kőszegi TK	5,2 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Hárs-barlang	Kőszegi TK	3,6 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Hegedús-eresz	Kőszegi TK	3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Hétszemű-barlang	Kőszegi TK	5,35 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Holler-barlang	Kőszegi TK	6,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Hosszú-völgyi-fülke	Kőszegi TK	2,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kalapos-kői-barlang	Kőszegi TK	30,2 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Katicás-barlang	Kőszegi TK	2,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kendig-eresz	Kőszegi TK	2,2 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kőajtós-barlang	Kőszegi TK	3,02 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Konzerves-barlang	Kőszegi TK	3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kurta-völgyi-barlang	Kőszegi TK	7,5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kút-melletti-barlang	Kőszegi TK	6,8 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Ledera-fülke	Kőszegi TK	5,6 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva

Név	Felszíni terület	Kiterjedés	Védelemre javasolt	Denevér élőhely	Állapot
Lena-fülke	Kőszegi TK	3,1 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Lili-barlang	Kőszegi TK	3,6 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Limax-barlang	Kőszegi TK	13 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Lószeres-barlang	Kőszegi TK	2,9 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Nyiladék-melletti-barlang	Kőszegi TK	4,8 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Nyoszolya-barlang	Kőszegi TK	5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Öreg bánya barlangja	Kőszegi TK	5,7 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Pókos-barlang	Kőszegi TK	5,2 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Seybold-kőfejtői barlang	Kőszegi TK	25 m	igen	nem ismert	nincs lezárva, részben eltömődött, tisztítása és lezárása célszerű lenne
Szalamandrás-barlang	Kőszegi TK	3,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Szent Donát-barlang	Kőszegi TK	13,2 m	nem	nem jelentős	beomlott
Tűzifás-barlang	Kőszegi TK	7,1 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Vadles-melletti-barlang	Kőszegi TK	3,85 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Velemi cserkésztábor 1. bánya	Kőszegi TK	7 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva, de nem is szükséges
Velemi cserkésztábor 2. bánya	Kőszegi TK	45 m	igen	jelentős	nincs lezárva, de szükséges volna
Velemi cserkésztábor 3. bánya	Kőszegi TK	50 m	igen	jelentős	nincs lezárva, de szükséges volna
Velemi cserkésztábor kürtő	Kőszegi TK	15 m	nem	nem jelentős	bejárata feltöltődött

Név	Felszíni terület	Kiterjedés	Védelemre javasolt	Denevér élőhely	Állapot
Vid alatti Hosszú-táró	Kőszegi TK	36 m	nem	jelentős	nincs lezárva, de szükséges volna
Vid alatti Rövid-táró	Kőszegi TK	6,5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva, de nem is szükséges

4. Kutatás és monitorozás

4.1 Kutatás

a) *Legelés és kaszálás hatását összehasonlító kísérlet mocsár- és lápréti élőhelyeken*

A természetvédelmi kezelés csak helyben szerzett tapasztalatok tudományos módszerekkel való vizsgálata alapján lehet kellőképpen megalapozott és sikeres, ezért az igazgatóság 2016-tól egy hosszú távú összehasonlító kísérlet elindítását határozta el. A vizsgálat célja, hogy az igazgatóság által, mocsár- és lápréti élőhelyeken legeltetés útján végzett természetvédelmi kezelés hatását növénytani szempontból értékelje. A kísérlet keretében három, egymástól elkülönülő, Csörötnék, Öriszentpéter és Szalafő határában található legelőn történik felmérés. A legelő-területek mindegyikén 8 db, 20×20 m kiterjedésű, négyzet alakú mintavételi terület került kijelölésre. A mintavételi területek mindhárom legelőn párokba rendeződnek, úgy mint legeltetett, és legelésből kizárt, 2016-tól kaszálással kezelt területek. A kezelés évente két alkalommal (jellemzően május-június és augusztus-szeptember hónapokban) való legeltetés, illetve az elkerített egységekben kaszálás. A mintavételi területek sarkait az igazgatóság karókkal állandósította, és a legelésből kizárt területeket villanypásztorral vette körbe a legelő állat távoltartása érdekében. A növénytani vizsgálatokat 2016-tól kezdődően minden év májusában (az első növedék hasznosítását megelőzően), a mintavételi területeken belül véletlenszerűen elhelyezett, 6 db 2×2 m-es mintanegyzetben végezzük el. Az alábbiakban vizsgált változónként röviden összefoglaljuk a három helyszínen nyert tapasztalatokból levonható, általánosítható következtetéseket, megjegyezve és hangsúlyozva, hogy a kísérlet első évében stabilan alátámasztott eredményekről még nem lehet szó, így inkább csak benyomásokról beszélhetünk. A 2017-es adatokat alapul véve kijelenthető, hogy a fajszám és a diverzitásértékek a kaszált területeken minden esetben nagyobbak voltak, mint a legeltetetten, bár ez szignifikánsan csak egy területen (Szalafő, Padka) volt kimutatható, és ott is csak a diverzitásértékekre. A kaszált mintaterületeken a fajszám és a diverzitásértékek egyértelmű növekedése mutatható ki akkor is, ha a 2016-2017-es adatokat vetjük össze. Igaz, ez a változás egyelőre nem minden esetben (csak a szalafői Padka Simpson-diverzitása, illetve a Csikólegelő minden értéke esetében) volt szignifikáns. Bár egy év tapasztalataiból messzemenő következtetéseket nem lehet levonni, de mindenesetre szembetűnő, hogy a kaszált területek értékei minden esetben növekedésnek indultak. A Borhidi-féle szociális magatartás típusok vizsgálata rámutatott, hogy a szalafői Padkán, illetve a Zoltai-lapon egyaránt jelentősen csökkent a kaszált területeken a kompetitorok aránya a legeltetethez képest. Ezzel szemben a Csikólegelőn a csökkenés elhanyagolható mértékű. Mindez arra utal, hogy a kaszálás hatására a kissé meggyengült társulásalkotó fajok mellett több alacsonyabb produkciójú faj is teret tudott nyerni. Egy év után ez jobbra csak a természetes zavarástűrők és a generalisták arányának növekedésében mutatkozik, hiszen specialista fajok megjelenéséhez, elterjedéséhez minden bizonnyal jóval több idő szükséges. A szerkezeti és fajkészleteti szempontból is legjobb állapotú Csikólegelőn látványos változások ebben a tekintetben nem történtek, mert a kompetitor fajok eleve alacsonyabb arányban vannak jelen, mint a másik két legelőn. A relatív vízigény mutatók értékelésének eredményéből kitűnik, hogy az értékszámok alapján nedvesebb mintavételi egységekben jellemzően nagyobb hatása volt a kezelésnek, és hangsúlyosabb a diverzitásban való különbség, mint a szárazabb típusban kijelölt mintaterületek esetében. A relatív nitrogénigény esetében a szalafői Padka, illetve a Zoltai lap kaszált mintaterületein látványosan csökkent a magasabb nitrogénigényű fajok borításának aránya.

b) *A kaszálás időzítésének és intenzitásának cönológiai vizsgálata üde és mezofil gyepekben*

A hatékony és megalapozott természetmegőrzési tevékenység elengedhetetlen feltétele a

védendő élőhelyek érdekében végzett beavatkozások eredményességének vizsgálata. Fontos továbbá a természeti rendszerek bonyolult működésének minél jobb megértése, az azokat befolyásoló számtalan tényező vizsgálata, hiszen az ezek hiányában végzett kezelések a céllal ellentétes eredményre is vezethetnek. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság a tudományosan megalapozott gyepkezelési tevékenység érdekében 2007-ben kaszálási kísérletet indított Magyarszombatfa és Velemér községek határában. A kísérleti területeken lehetőség nyílik a különböző időpontokban és eltérő gyakorisággal végzett kaszálási rendszerek élővilágra gyakorolt hatásának hosszú távú megfigyelésére és értékelésére. A minden évben egységesen végzett kezelések a következők: 1. egyszeri, május végi–június eleji kaszálás; 2. egyszeri, augusztus végi–szeptember eleji kaszálás; 3. júniusi és szeptemberi kaszálás; 4. kontroll (nincs kaszálás). A kísérleti területek első botanikai felvételezését Bodonczy László végezte el 2008-ban, majd ugyanezt Szépligeti Mátyás ismételte meg 2011-ben. Az alacsony mintaszámú és a kezelési egységek határára helyezett, ezért a szegélyhatásnak erősen kitett mintanegyzetekből származó adatok azonban csak korlátozottan használhatók értékelésre.

A kísérleti kezelés elindítása óta eltelt egy évtized már elég hosszú idő arra, hogy jelentős változások menjenek végbe az eltérően kezelt állományrészekben, ezért a botanikai állapotfelmérés megismétlése mindenképpen indokolt. Ráadásul egyes kezelési típusok kezdeti hatása hosszabb távon megváltozhat, gyengülhet vagy akár ellenkezőjére is fordulhat. A korábbinál nagyobb elemszámmal, a szegélyhatást is figyelembe vevő mintavételi elrendezéssel készített felvételezés vélhetően a korábbiaknál pontosabb képet ad az egyes kezelési típusok immáron középtávú hatásáról. A terepi felvételezés és a jelentés megírása 2018-ban történik meg, ezért az eredmények összefoglalására a későbbiekben lesz csak lehetőség.

c) *Gyepjavítási kísérlet az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában álló vetett gyepterületeken*

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság megalakulása óta számos, korábban szántóként kezelt területen telepített gyepet, ugyanakkor ezek fajkészlete sok esetben egy évtized elteltével is igen szegényesnek mondható. A probléma hátterében több tényező állhat. A kereskedelmi forgalomban kapható magkeverékek csak néhány, sok esetben a tájban nem őshonos fűfaj távoli területeken természetett magjait tartalmazzák, esetleg egy-egy pillangós faj magjaival kiegészítve. A gyepesített szántók legtöbbször kedvezőtlen táji környezetben vannak: szántók és erdők által határolva a természetközeli gyepfajok betelepülése így igen korlátozott. A fajszegény gyepfajok természetvédelmi és gazdasági szempontból is alacsonyabb értéket képviselnek a természetközeli gyepfajoknál, ezért e területek fajgazdagságának, változatosságának növelése céljából az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság saját vagyongazdálkodásában álló vetett gyepfajokon gyepjavítási kísérletet indít. A vizsgálatok elindítását négy, egymástól elkülönülő kísérleti területen tervezi az igazgatóság Óriszentpéter és Szalafő települések közigazgatási területén. Minden kísérleti terület két további részre oszlik úgy, mint kezelt, és kezeletlen kontroll parcella. A kezelt parcellák mindegyikén háromféle kezelést tervez alkalmazni az igazgatóság: 1.) jó állapotú, fajgazdag forrásterületről gyűjtött friss kaszálék szétterítése, 2.) forrásterületekről gyűjtött célfajok magjainak kiszórása 4x4 m nagyságú, úgynevezett „megtelepedési ablakokba”, 3.) a két előbbi kezelési típus kombinációja. Az első terepi felvételezés és a jelentés megírása 2018-ban történik meg, ezért az eredmények összefoglalására a későbbiekben lesz csak lehetőség. 2017-ben a kutatási terv elkészítése, a mintavételi helyek kijelölése történt meg.

d) *A kaszálás hatása a hangyaboglárka (*Maculinea* spp.) fajokra*

2007-ben egy hosszú távú kísérletet kezdtünk a gyepkezelés hangyaboglárkákra gyakorolt

hatásának megértésére, melyet 2011-től kezdve a növényzet változásainak megfigyelésével is kiegészítettünk. A felmérések négy kísérleti területen, négy különböző kezelési típus (egyszeri május végi, egyszeri augusztus végi, májusi-augusztusi és a kezeletlen kontroll) hatását nyomonkövetve, összesen 56 darab 20x20 m-es kezelési egységben folynak. 2017-ben újra elvégeztük a kísérleti területen a hangyaboglárka lepkék, az őszi vérfű és a *Myrmica* hangyagazdák felmérését. A különböző kezelési típusokban jelentős eltérés volt tapasztalható a lepkék egyedszámában. A májusi és az augusztusi egyszer kaszált kvadrátokban volt a legmagasabb abundancia, 86 illetve 87 vérfű-hangyaboglárka került elő. A kétszer kaszált gyepekben valamivel alacsonyabb volt az egyedszám, összesen 62 lepkét találtunk. A kezeletlen részeken összesen 16 példány fordult elő. A magyarszombatfai mintaterületeken a májusban illetve az évente kétszer (májusban és augusztusban) kaszált kvadrátokban volt a legtöbb vérfű. A veleméri réteken hasonlóan a májusi kaszálás biztosította a legmagasabb példányszámot, de a vizsgálat évében az augusztusi és a kétszeri kaszálás is viszonylag kedvezőnek tűnt a vérfű számára. A hangyák határozása még folyamatban van, így a rájuk vonatkozó elemzéseket később tudjuk elvégezni.

e) Halátjárók működésének vizsgálata

2017-ben a Szölnöki-patakon lévő műtárgy és a Lahn-patakon lévő hallépcső adatait rögzítjük, értékeljük, valamint az átjárhatóságát vizsgáljuk. A kutatás jelenleg is folyamatban van, eredmények 2018 májusában várhatóak.

4.2 Monitorozás

4.2.1 A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (beleértve: Natura 2000) keretében folyó monitorozás vizsgálatok

4.2.1.1 Országos programok

a) Mohaközösségek felmérése

A mohaközösség állapotának nyomonkövetését szolgáló felmérés a Szalafő, Orfalu, Szentgotthárd-Farkasfa települések közigazgatási határának találkozásánál található Fekete-tó elnevezésű tőzegmohás láp területén történt a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság koordinációjában. Az eredményekről igazgatóságunkhoz még nem érkezett be jelentés.

b) Védett növényfajok monitorozása

Az NBmR módszertan szerint, 2017-ben 12 faj állományváltozásaival kellett foglalkoznia igazgatóságunknak. A vizsgált fajok és felmérésük következtetései az alábbiak:

A hegyi árnika (*Arnica montana*) kétvölgyi és kőszegi telepített állományai az elmúlt években folyamatosan zsugorodtak, míg 2014-re teljesen eltűntek. Többszöri keresés ellenére a faj 2017-ben sem került elő igazgatóságunk működési területéről.

A henye boroszlán (*Daphne cneorum* subsp. *arbusculoides*) állományváltozásainak megfigyelésére 2005-ben jelöltünk ki mintaterületet, mely a szalafői üzemi út menti rézsűben élő populációt foglalja magába. Mivel 2017-ben a faj felmérése országosan opcionális volt, kapacitáshiány miatt nem végeztük el a vizsgálatot. Megítélésünk szerint azonban az állomány továbbra is stabil.

Az osztrák zergevirág (*Doronicum austriacum*) monitorozására kijelölt állomány a Kőszegi-hegységben, egy villanypásztában található. Az egyedszám 2017-ben is a korábbi adatokhoz hasonlóan 5000 tő körül alakult. A faj szőcei állományának felmérését is elvégeztük, ahol a 2008-ban feljegyzett 3672-ről 1533-ra csökkent az egyedszám, ezért a kezelések tervezésénél külön figyelmet fordítunk a faj szőcei állományának megőrzésére.

A kakasmandikó (*Erythronium dens-canis*) „C1” módszerrel való felméréséhez 2005-ben jelöltük ki az 1x1 km-es mintaterületet Zalalövő határában, egy északi kitettséű bükkösben. Az állomány örvendetes módon folyamatos növekedést mutat, becsléseink szerint 2017-re megközelítette 400 000 tövet.

A Rába árterén többfelé előforduló mocsári kockásliliom (*Fritillaria meleagris*) egy jelentős állománya szolgál mintaterületként Csákánydoroszló mellett, a Büksi-réten. A terület egy részét az erdőzet vadászati céllal szárazúzza, nagyobb része telepített égeres. Az itt mért egyedszám adatok jelentős növekedést mutatnak, 2017-ben a korábbi felmérések értékének több mint kétszeresét, közel 18 000 egyed jelenlétét becsültük.

Alsóújlak, Meggyeskovácsi, Bejcgertyános, Ikervár határában további állományok felmérését is elvégeztük. A Rábamenti települések határában további 3250 egyedet számoltunk. E területeken az intenzív legeltetés és a gyepterületek tavaszi boronálása is veszélyezteti az állományokat.

A kikeleti hóvirág (*Galanthus nivalis*) esetében 2017-ben arra törekedtünk, hogy az ismert, de korábban még nem felmért, adatbázisunkból hiányzó állományok közül minél többet felmérjünk.

Ennek megfelelően Tömörd, Kám, Mikosszéplak, Bérbaltavár, Egyházashollós, Döröske, Nádasd, Hegyháthodász, Magyarföld, Csöde és Zalalövő települések határában megközelítőleg újabb 20 000 egyed jelenlétét rögzítettük.

A heverő iszapfü (*Lindernia procumbens*) a csapadékviszonyoktól és a művelési módoktól erősen függő növényfaj, ezért előfordulási adatainak sora természetszerűleg jelentős ingadozást mutat. 2017-ben egyetlen korábbi élőhelyén sem találták munkatársaink, és újabb helyszínekről sem került elő a faj.

A pókbangó (*Ophrys sphegodes*) mindössze egyetlen töve volt ismert működési területünkről, Nagytilaj határából. Az egyed 2017-ben nem találták munkatársaink. A faj élőhelye egy értékes szálkaperjés gyeper, melyet a hosszú idő óta tartó kezeletlenség miatt a becserjésedés és az eljellegtelenedés erősen fenyeget. Igazgatóságunk ezért az élőhelyen cserjeirtást végzett, és 2018-ban kaszálás is fog történni a magántulajdonú ingatlanokon.

A mocsári tőzegboglár (*Parnassia palustris*) monitorozása az igazgatóság területén a bozsoki Zsidó-réten és a petőmihályfai lápréten történt a korábbi években. Az időszakos szárazság és a szukcessziós folyamatok következtében 2014-re mindkét élőhelyen az eltűnés közvetlen közelébe került a faj. 2017-ben mindkét korábbi élőhelyén hiába kerestük.

A leánykőköröcsin (*Pulsatilla grandis*) igazgatóságunk területén két térségből ismert: az észak-vasi bazalt tanúhegyekről és a Kőszegi-hegység két pontjáról. A bozsoki két állomány 2017-ben összesen 50, a cáki állomány 51 egyedből állt. Ez a 2016-os év adataihoz képest jelentős javulást jelent, de még mindig vérszenen alacsony szám. A kőszegi Szabó-hegyen 56 példányról tudunk, melyből 2017-ben mindössze 9 került elő. A jelentős mértékű állománycsökkenés vadkárrel és emberi gyűjtéssel hozható összefüggésbe, amit egyedi védelemmel igyekszünk mérsékelni. A tanúhegyeken található állományokat az élőhelyek kezeletlensége veszélyeztette a korábbi években. A faj és élőhelyének megőrzése érdekében ezért a Gérce és Sitke községeket érintő Hercseg-hegyen, továbbá Borgáta és Kissomlyó községek területén összesen 1,5 ha-on végeztünk cserjeirtást, és visszaszorítottuk a fehér akác állományát. A Hercseg-hegyen 2017-ben 10, a Kissomlyón 81 egyed számoltunk. A csökkenő egyedszámok miatt ex situ szaporítás mellett döntöttünk, ezért az ELTE fűvészkerttel együttműködésben, az ősz folyamán előnevelt egyedek kiültetésével tervezzük a még meglévő állományok megerősítését. Ezen kívül az állományok magénkézben levő élőhelyeinek helyreállítását is több helyszínen végezzük cserjeirtás és rendszeres kaszálás révén.

A tarka nyúlfarkfü (*Sesleria albicans*) állománya a Kőszegi-hegységben stabil, 100 tő körüli egyedszámmal. Az egyedek többsége is 2017-ben is virágzott.

A zergeboglár (*Trollius europaeus*) esetében Apátistvánfalván, Kétyölgyön és Kercaszomoron az előző felméréshez képest feleannyi egyed számoltunk, a szőcei lápréteken 200, a kőszegi Alsó-réten 400 körüli egyedszámmal stabilnak látszik az állomány. A drasztikus egyedszám-visszaesések feltehetőleg a 2017-es igen száraz tavaszra vezethetők vissza.

c) Cönológiai monitorozás

Az NBmR társulásmonitorozás keretében 2017-ben az *Anthyllido-Festucetum rubrae*, a *Luzulo-Callunetum* és a *Cyclamini purpurascens* társulások állapotának felmérését végeztük el. Az adatok kiértékelése jelenleg még folyamatban van, azonban néhány főbb észrevétel az eredmények alapján már megfogalmazható.

Az *Anthyllido-Festucetum rubrae* társulás mintaterülete rámutatott, hogy a félszáraz, domboldali helyzetű gyepek fenntartása évi egyszeri kaszálással megoldható, sőt feltehetően az egykori intenzív használat által előidézetthez képest (legalábbis időlegesen) növelhető is. Az 1x1-m-es mintanégyzetek összesített átlagos borítás-, fajszám- és diverzitásértékei (Simpson diverzitás, effektív fajszám) egyaránt folyamatos emelkedést mutattak. A korábban alkalmazott kétszeri-háromszori kaszálás szárította a területet, és fokozta az eróziót, ezáltal a talaj tápanyagokban való elszegényedése irányába hathatott, és a sovány talajokhoz alkalmazkodott specialista fajok irányába szelektált. Miután a 90-es évek végén (a területtulajdonos szóbeli közlése) évi egyszeri kaszálásra álltak át, ez a folyamat megfordult, és a kezelés az üdebb gyepeket kedvelő fajokat juttatja előnyhöz.

Luzulo-Callunetum társulás monitorozását két élőhelyfoltban végezzük Szentgotthárd-Farkasfa és Szalafő községek határában. A farkasfai állományt a szukcesszió erősen veszélyezteti, az élőhelyfolton megjelenő fák és cserjék egyre nagyobb teret vesznek el az élőhelyből, árnyékoló hatásuk, avarképzésük nyomán a társulás állapota egyre romlik, ami annak táji szintű helyzetére is rámutat. A monitorozott állomány ugyanakkor fajkészletének jó részét még őrzi, beleértve a védett fajokat is. Megmentése érdekében 2018-ban cserjeirtást és fakivágást tervez végrehajtani az igazgatóság, melyhez a szükséges engedélyeket és a magántulajdonosok hozzájárulását már be is szereztük. A Szalafői üzemi út szegélyében kijelölt, nem teljesen tipikus fajösszetételű állomány stabil, bár az útrézsű időnkénti zúzása és a fűfajok előretörése következtében karakterfajainak borítása kis mértékben csökken.

Cyclamini purpurascensis társulás monitorozását a Szabó-völgyi Erdőrezervátumban, 3 db mintaterület négyévenkénti felméréssel végezzük. A mintaterületek 2010-es kijelölését követően harmadik alkalommal történt felvételezés. A módszertannak megfelelően április elején és augusztusban végeztünk adatgyűjtést. Az előző felmérés óta eltelt 3 év során a mintaterületek növényzetének összetételében nem volt jelentős változás, a korábban felvett jellemző és védett fajok újból feljegyzésre kerültek, valamint a származtatott adatok tekintetében is az előzőekhez lényegileg hasonló eredmények születtek.

d) Közösségi jelentőségű élőhelytípusok monitorozása

A közösségi jelentőségű élőhelytípusok monitorozásának keretében 2017-ben Vidéki Róbert egyéni vállalkozó végezte el 10 gypes és 5 erdei élőhelytípus állapotfelmérését az alábbiak szerint:

6110-9001 Fehér varjúhájás mézskedvelő sziklai pionír növényzet (Ság-hegy), 6240-9001 Pannon lejtősztyepppek és sziklafüves lejtők (Sitke, Hercseg-hegy), 6410-9005 Kékperjés láprétek (Kercaszomor, Kerca menti rétek), 6410-9011 Kékperjés láprétek (Apátistvánfalva, Hársas-patak mente), 6430-9007 Üde, tápanyaggazdag magaskórósok (Kétvölgy, Öreg-rét), 6440-9016 Ártéri mocsárrétek (Nagymizdó, Rába-ártér), 6510-9031 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (Szalafő, Padka), 6510-9032 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (Nagymizdó, Rába és Csörnök völgye), 6520-9011 Hegyi kaszálórétek (Szalafő, Padka), 7230-9025 Mézskedvelő üde láp- és sásrétek (Celldömölk, Marcal-mente, vasúti kubikgödör), 9130-9004 Szubmontán és montán bükkösök (Csörötnek 10E), 91E0-9008 Puhafás ligeterdők, éger- és kőrisligetek, illetve láperdők (Nádasd, Gyunác), 91F0-9004 Keményfás ligeterdők (Kenyeri 5D), 91G0-9018 Pannon gyertyános-tölgyesek (Nagymizdó 4A), 91M0-9005 Pannon cseres-tölgyesek (Kenyeri 50B).

Mindegyik helyszínen első alkalommal történt adatrögzítés, ezért összehasonlító értékelésükre jelenleg még nincs mód. Több esetben az előzetesen kijelölt mintavételi pont közelében nem volt megtalálható a felméréndő élőhelytípus, ezért új mintavételi helyek kijelölésére volt szükség.

A mintavételi helyek állapota közel fele-fele arányban kapott „kedvező” minősítést (6110-

9001, 6410-9011, 6440-9016, 6510-9031, 6510-9032, 6520-9011, 91G0-9018) és „nem kielégítő” besorolást (6240-9001, 6410-9005, 6430-9007, 7230-9026, 9130-9004, 91E0-9008, 91M0-9005).

e) *Nagygomba monitorozás a Szalafői Őserdő Erdőrezervátumban*

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében 2004-től kezdődően folyik a nagygombák monitorozása a Szalafői Őserdő Erdőrezervátum területén hároméves ciklusokban, két felmérési ciklus között legalább három év kihagyással. Ennek megfelelően a korábbiakban 2004, 2005, 2006 és 2010, 2011, 2012 években történt tavaszi, nyári és őszi felvételezés. A vizsgálatok fő célja az erdőgazdálkodás lomberdők nagygomba-közösségeire gyakorolt hatásának vizsgálata és a gombaközösségek változásainak hosszú távú nyomon követése. A monitorozásból kinyert információk később a természetvédelmi tervezés során hasznosulnak a gyakorlatban. 2016-ban újabb hároméves felmérési ciklust kezdtünk. Az eredmények értékelése a ciklus végén leadandó összefoglaló jelentés alapján lesz majd mód.

f) *Nappali lepke monitorozás*

A nappali lepkék monitorozását a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság megbízásából a Radio-la Bt. végezte el. A vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és a lápi tarkalepke (*Euphydryas aurinia*) felmérését két-két helyszínen végeztük el. A Szala-réten a becslés szerint a vérfű-hangyaboglárka populációja 96 egyedből áll, a sötétaljú hangyaboglárkáké (*M. nausithous*) pedig nem volt becsülhető az alacsony visszafogási arány miatt. Az előbbi faj esetében csökkenés volt tapasztalható az előző évhez képest. A Csikó-legelőn a felmérés három napja alatt a vérfű-hangyaboglárkának 13, a sötétaljú hangyaboglárkának 8 egyedét figyelték meg. Bár a populáció mérete nem volt becsülhető, megállapítható, hogy az előző évi eltűnés után a hangyaboglárkák újra kezdték kolonizálni a területet. Nagy tűzlepkéből a vizsgálat ideje alatt a Máli-réten alkalmanként átlagosan 13,7 egyedét számláltunk, ami a 30 hektárra kivetítve 0,46 egyed / ha egyedsűrűséget jelent. A nagyrákosi helyszínen alkalmanként átlagosan 6,3 egyedét számláltunk, ami a 10,2 hektárra kivetítve 0,62 egyed / ha egyedsűrűséget jelent. A megfigyelt egyedszámok mindkét terület esetében kis mértékben alacsonyabbak az előző évinél. A lápi tarkalepkéből a vizsgálat ideje alatt az gödörházi lápréten alkalmanként átlagosan 12 egyedét számláltunk, ami az 5 hektárra kivetítve 2,4 egyed / ha egyedsűrűséget jelent. A kercaszomori Szomoróci-réten 8 egyedét számláltunk, ami az 5 hektárra kivetítve 1,6 egyed / ha egyedsűrűséget jelent. Mindkét területen enyhe csökkenés volt tapasztalható az előző évhez képest.

g) *Egyenesszárnyú közösségek monitorozása*

Az *Anthyllido-Festucetum rubrae* társulás monitorozásához kapcsolódóan az egyenesszárnyú közösségek felmérését Orfalu: Navrata és Kőszegi-hg.: Stájer-házak mintavételi helyszíneken Dr. Kenyeres Zoltán folytatja. A 2017-ben az Orfaluban feltárt fajkombináció csak minimális eltéréseket mutatott a korábban leírtakhoz képest. Az együttes abszolút domináns faja a zárt mezofil gyepekre leginkább jellemző *Pseudochorthippus parallelus* volt. A további magas egyedszámban előkerült fajok közül az *Euthystira brachyptera* élőhelyi igényeiről ugyancsak a fentiek mondhatók el, a *Stenobothrus lineatus* a zárt, rövidfüvű gyepekhez kötődik, klímfüggése azonban csak részben jelenti a mezofil gyepek preferálását, szárazgyepekben is hasonló gyakorisággal fordul elő. A fentieknél 2017-ben ritkábbnak mutatkozó, de még markánsan előforduló fajok között találunk gyomvegetációfoltokat is toleráló, tágtűrűsűt (*Chorthippus brunneus*), zárt mezofil gyepekben leginkább jellemzőt (*Chorthippus dorsatus*), nyílt szárazgyepekben magas egyedszámot elérőt (*Euc-*

horthippus declivus), és erdőszegélyekhez, vertikálisan strukturált gyepekhez kötődőt (*Leptophyes albovittata*) egyaránt. A Kőszegen feltárt együttes szintén nem mutatott számottevő eltérést a 2013-ban tapasztaltakhoz képest. A lokális együttest az élőhelyre jellemző, mezofil igényű gyeplakó fajok uralják (*Euthystira brachyptera*, *Stenobothrus lineatus*, *Pseudochorthippus parallelus*). Az előkerült további fajok között szintén vannak mezofil igényű gyeplakók (*Chorthippus dorsatus*) és erdőszegélyekhez, tisztásokhoz kötődők (*Phaneroptera falcata*, *Pholidoptera griseoptera*, *Pholidoptera aptera*), de különféle záródású szárazgyepiek (*Euchorthippus declivus*, *Stenobothrus stigmaticus*, *Chorthippus vagans*) is. A tágtűrésű, gyomvegetációban is előforduló fajok csak nagyon alárendelten fordulnak elő az élőhelyen (*Chorthippus brunneus*). A lokális faunában a montán kapcsolatokra visszavezethető színezőelemeként jelen lévő *Omocestus viridulus* innen ismert állománya továbbra is erős.

h) *Isophya costata* monitorozás

2017-ben a rendszeresen mintavételezett bobai állomány denzitása (egyed/m²) a vizsgálat tíz évvel ezelőtti kezdetéhez képest jelentősen magasabbnak mutatkozott (2017: 0,2 2008: 0,16; 2007: 0,02). Ezen túl az idei évben a lokális élőhely területe teljes egészében jó természetességi állapotú volt, a magyar tarsza számára optimális élőhely-szerkezetet mutatott. E két tényező együttesen eredményezte azt, hogy a faj Boba melletti állománya jelenleg erős, a hosszú távú fennmaradást biztosítónak látszó állapotban van. A magyar tarszának az Igazgatóságunk működési területéhez tartozó potenciális élőhelyeinek vizsgálata 2017-ben csak a korábban ismert bobai állomány közelében található gyepek esetében járt eredménnyel.

i) Kétéltű-hüllő monitorozás

A hüllő- és kétéltűfajok felmérését 2017-ban igazgatóságunk megbízásából Dankovics Róbert négy helyszínen, a Kis vadkacsás-tavon, a Hársas-tavon, a Grajka-patak völgyében és a szakonyfalui Cigányrudasban végezte el. A 11 mintavételi napon összesen 23 mintavétel alkalmával, fajszintű mintavételek során az alpesi göte (*Ichthyosaura alpestris*), az alpesi tarajosgöte (*Triturus carnifex*), a sárgahasú unka (*Bombina variegata*), a barna varangy (*Bufo bufo*), a mocsári béka (*Rana arvalis*) az erdei béka (*Rana dalmatina*) és a gyepi béka (*Rana temporaria*) szaporodó állományainak aktuális állapotát mérte fel. A Kis vadkacsás-tó alpesi tarajosgöte állománya 2017-ben is sikeresen szaporodott. A tóba került halak azonban veszélyeztetik a kétéltűek lárváit, ezzel az átalakult egyedek számát csökkentik. A Hársas-tavon a módszertan megváltozása miatt a korábbi években nem került elő az alpesi tarajosgöte, azonban 2017-ben éjszakai lámpázással ki tudtuk mutatni. További eredmény ugyanitt a mocsári béka (*Rana arvalis*) szaporodó állományának stabilizálódása, sikeres peterakása. A Sástóban a mocsári béka (*Rana arvalis*) állománya több ezer, a gyepi béka (*Rana temporaria*) több száz petecsomót rakott 2017-ben. A Cigányrudas mintavételi területen a foltos szalamandra (*Salamandra salamandra*) lárváinak kimutatása javította a korábbi években tapasztaltakhoz képest a fajszámot. A keréknyomokban szaporodó sárgahasú unkákat (*Bombina variegata*) és az alpesi göte (*Ichthyosaura alpestris*) kis populációja az időszakos vízterek zsugorodása ellenére is sikeresen szaporodott 2017-ben.

j) Göte monitorozás

2017-ben összesen 76 gőtét sikerült fognunk. A Bárkás-tónál két faj, az alpesi tarajos göte (*Triturus carnifex*) és a pettyes göte (*Lissotriton vulgaris*) összesen 22 (Tc:14, Lv:8), Szalafőn szintén a fenti két faj 41 (Tc: 23, Lv: 18) egyede került elő. A Grajka-völgyben, tavalyhoz képest az alpesi tarajos gőtét nem találtuk meg, így a másik két fajnak összesen 13 egyedét (Lv: 4, Ta: 9) mutattuk ki.

k) *Pele monitorozás*

2017-ben a kőszegi Alsó-réten található 20 odú közül 10-ben volt nyoma bármilyen gerinces állat (főleg madár) jelenlétének. Teljes bizonyossággal nem tudtuk pelét kimutatni, bár kettőben feltételezni lehetett őket. 2018-ban újabb odúkat tervezünk kihelyezni a területre, hogy növeljük a monitorozás hatékonyságát.

l) *Ürge monitorozás*

Egy mintavételi területen (Kenyeri repülőtér) egységes módszer alapján történik a monitorozás évenkénti gyakorisággal. 2017-ben összesen 15 ürgelyukat találtunk és 9 példányt figyeltünk meg. Ez további csökkenésre utal a 2016-os felméréshez képest is, és lényegesen kevesebb, mint a 2013-as, amikor még 66 lyukat számoltunk a területen. A lyukszám több éve tartó csökkenése a terület nem megfelelő kezelésének köszönhető, mivel 2013-ban nem történt legeltetés, míg 2014-ben és 2015-ben is csak későn (május-júniusban) kezdődött meg. 2016-ban ugyan pozitív irányba alakult a terület kezelése, ennek hatása még nem érzékelhető.

m) *Épületlakó denevérek monitorozása*

2017-ben Zalai Béla és Dr. Illyés Zoltán végezték el az épületlakó denevérek felmérését 12 helyszínen, zömében templomtornyokban. Összesen 406-476 példányt sikerült feljegyezni, nagyrészt közönséges denevéreket (*Myotis myotis*). A legtöbb állat együtt (160-180 pd.) a csákánydoroszlói szociális otthon padlásterében volt megfigyelhető. Három helyszínen csak nyomok utaltak a denevérek jelenlétére. Az előző évek gyakorlatához hasonlóan ebben az évben is csupán egy másik faj, a szürke hosszúfűlű denevér (*Plecotus austriacus*) bukkant fel négy helyen, összesen 33 példány mennyiségben. Az Őrségi Nemzeti Park területén a felmért denevérállomány stabil képet mutat. Az apátistvánfalvai templomtornyból viszont a korábbi években tapasztalt erősebb állomány teljesen eltűnt.

n) *Erdei denevérek monitorozása*

2016-ban egy kisebb, belső-őrségi mintaterületen kezdtük meg az erdei denevérek közösségek monitorozását 11 helyszínen, amelyet Fehér Csaba végez a megbízásunkból. A 9 helyszínen végzett akusztikus vizsgálat során 1496 hangfelvételt vizsgáltunk át, melyből 674 felvételen (45%) találtuk denevérhangokat, melyek határozása révén 9 denevérfaj elterjedéséről és élőhelyhasználatáról nyertünk újabb adatokat. A 2 helyszínen végzett denevérbefogás során 4 denevérfaj 6 egyedéről gyűjtöttünk adatokat. A két vizsgálati módszerrel együttesen 10 fajról gyűjtöttünk adatokat. 2017-ben a Vendvidéken folytatódtak a felmérések, az eredmények 2018 májusában várhatóak.

o) *Kisemlős monitorozás*

A 2017-ben gyűjtött bagolyköpetek alapadatai 3 középtáj 7 településéről származnak. Az elemzett 10 minta 1127 köpete és törmelékes anyaga összesen 2045 egyed tartalmazott. A 2017-es köpetminták meghatározása során tehát összesen 13 kisemlős zsákmánykategoriat különítettünk el. A kisemlősök mellett ezekben a mintákban előfordult az egyéb zsákmánykategóriába sorolt több madár példány is (ebből egy a Passeriformes sp. taxonba tartozik).

p) *Országos tízlábú rák monitorozás*

2017-ben összesen 27 vízfolyáson, 52 mintavételi helyen történt tízlábú rák felmérés. 30 mintavételi szakaszt Horvát Jenő mért fel külső szakértőként, míg a maradék 22 mintavételi szakaszt az ÖNPI munkatársa. Az eddig elvégzett felmérés során összesen 48

folyami rákot, 31 kövi rákot, 5 jelzórakot sikerült feljegyezni. A felmérés 2018 tavaszán még folytatódik.

4.2.1.2 Helyi programok

a) *Kemenesháti szőlőhegyek védett növényeinek állományfelmérése*

Vas megye középső és keleti területrészein előforduló védett növényekről az igazgatóság kevés adattal rendelkezik, ugyanakkor az e területeken található szőlőhegyek – a terepi tapasztalatok szerint – jelentős mennyiségű értéket rejtjenek. Az adatgyűjtéssel a Zöld Zala Természetvédő Egyesületet bíztuk meg. Az eredmények az elvárásoknak megfelelően alakultak. A szőlőhegyek általános helyzete, állapota a nyugat-dunántúli aktuális viszonyokat, folyamatokat tükrözi. Eltűnően van egy, a vidéki paraszti élet szerves részét képező életforma, az extenzív kezelés így egyre több a művelésből felhagyott szőlő, gyümölcsös. A ma is művelt területeken többnyire a motoros fűnyíróval való gyepezés valósul meg. Az előregedő gyümölcsösök pótlása nem történik meg, helyette a gyorsan növvő, csak vegyszeres kezeléssel fenntartható intenzív gyümölcsösök szaporodnak. Legnagyobb veszély a gesztenyeligetekre leselkedik, ahol az évtizedekkel ezelőtt megjelent betegségek folytán az idős fák sorra száradnak ki. Fiatal, újonnan ültetett gesztenyék száma elhanyagolható a tájban. A felhagyott szőlők, gyepek, gyümölcsösök a szekunder parlagi és erdősülési szukcesszió különböző fázisaiban találhatóak. A folyamat végkifejlete a jellegtelen lomboserdő, vagy akácos. A területen ugyanakkor 14 védett fajt találtunk, melyek néhol országos jelentőségű állományt alkotnak. A nyári aspektus vizsgálatával további fajok megkerülése lenne várható, mint a például a réti szegfű (*Dianthus deltoides*). A sömörös kosbor (*Neottinea ustulata*) ugyan nem kerül elő, de jelenléte a termőhelyek alapján valószínűsíthető, illetve minden bizonnyal az őszi füzértkeres (*Spiranthes spiralis*) is több helyen él a csenkeszesekben.

b) *Védett nagygombák állományfelmérése az Őrségi Nemzeti Park és a Kőszegi-hegység területén*

Az Őrségi Nemzeti Park és a Kőszegi-hegység hazai viszonylatban különösen gazdag gombavilágnak, ezzel együtt számos védett nagygombafajnak nyújt élőhelyet. Ugyanakkor az említett területeken előforduló védett nagygombafajokról csak nagyon kevés pontos adattal rendelkezik az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság. A gombafajok tényleges védelme nem valósulhat meg azok elterjedési területeinek, környezeti és élőhelyi igényeinek pontos ismerete nélkül, ezért az igazgatóság külső kutató bevonásával 2017-ben célzott kutatási programot indított e tárgyban. A kutatás célja, hogy adatokat szolgáltatson valamennyi, a tárgyi területeken potenciálisan előforduló védett nagygombafaj aktuális élőhelyeiről, élőhelyeik állapotáról és a szükséges természetvédelmi beavatkozások köréről. A kutatásból származó információk alapot nyújtanak a körzeti erdőtervek elkészítéséhez, a védett nagygombafajok megóvásához szükséges általános és erdőrészlet szintű kezelési előírások megfogalmazásához, továbbá a füves élőhelyeken növvő nagygombafajok védelme szempontjából is megfelelő gyepezés megtervezéséhez. A munka egyik fő eredménye, hogy megalapozta az igazgatóság védett gombákra vonatkozó adatbázisát, hiszen a jelentést készítő kutató, Kutszegi Gergely nem csupán saját, 2017-es terepbejárásai során gyűjtött adatokat, hanem a nemzeti park területét hosszú ideje járó gombászok által ismert adatokat is összegyűjtötte és adatbázisba rendezte. Így az adatbázis jelenleg 221 gyűjtési adatot számlál, melyek 30 fajhoz tartoznak és az utóbbi 30 évből származnak. Ezen kívül elkészült a jelenleg nem védett, de érzékenységük, ritkaságuk miatt értéket képviselő „jógombafajok fajok” adatbázisának megalapozása is. Mintegy 450 ha, mikológiai szempontból kiemelkedően fontos élőhely lehatárolása történt meg, melyek

védelve kiemelkedően fontos az Őrségi Nemzeti Park és a Kőszegi Tájvédelmi Körzet nagygombáinak megőrzése szempontjából.

c) *Saját vagyongazdálkodású gyepek nappali lepke közösségeinek monitorozása*

A növényzethez hasonlóan, az általunk kezelt gyepek nappali lepke közösségeinek alakulását is nyomon követjük. A nappali lepkék felmérését ugyanazon a 10 kiemelkedően értékes kaszálóréten végezzük, melyeken a botanikai monitorozások is elindultak. Ezekon kívül, 2017-től tíz darab, nem saját kezelésű kaszálón is elkezdtük a felmérést, külsős lepkészek megbízásával. Ezek a területek kontrollként szolgálnak, a nappali lepke közösségekben, a kezeléseken kívüli okok miatt történő változások azonosításához. A felmérést transekt menti számlálással végezzük a Butterfly Conservation Europe által javasolt módszertan alapján. A saját területeken összesen hat alkalommal (a lápi tarkalepke, valamint a vérfű-, és sötét hangyaboglárka rajzási idejében), a nem sajátokon pedig ezt az időszakot is átfogva összesen 12 alkalommal voltunk kint. A húsz gyepon összesen 78 nappali lepke faj több, mint 23 000 példányát jegyeztük fel. A saját, illetve nem saját kezelésű gyepeken közel ugyanannyi faj került elő, ugyanakkor az utóbbiakon sokkal több lepke, fordult elő. Fajsám tekintetében a saját kezelésűek azonban kiemelkedőbbeknek bizonyultak 2017-ben.

d) *Védett vízi makroszkópikus gerinctelen fajok felmérése*

A vizsgálat során 21 nem védett vízfolyás felmérése történt, amelyről eddig nem álltak rendelkezésre adatok. A tavasz folyamán 41 mintát sikerült venni a patakokból, ami nyáron kiegészült imágó felméréssel. A vizsgálat során a következő fajokat sikerült kimutatni: kisasszony-szitakötő (*Calopteryx virgo*), díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*), kétcsíkos hegyiszitakötő (*Cordulegaster heros*), feketelábú szitakötő (*Gomphus vulgatissimus*), csermelyszitakötő (*Onychogomphus forcipatus*), pataki szitakötő (*Orhetrum brunneum*), tompa folyamkagyló (*Unio crassus*).

e) *Ritka kérész-, álkérész- és tegzesfajok felmérése*

2016-ban a BioAqua Pro Kft.-nek adtunk megbízást a ritka kérész-, álkérész- és tegzesfajok felmérésére az Őrségi Nemzeti Parkban. Ennek keretében 2017-ben 15 vízfolyásról összesen 27 faunisztikai jellegű mintavétel történt. A Rába-völgyön kijelölt mintavételi szelvényekről rendre előkerültek a szakaszon jelentős állománnyal előforduló védett faunaelemek pl.: vágotthasú kérész (*Ametropus fragilis*), rábai kérész (*Neoephemera maxima*). A Kerka-vidék kisvízfolyásaiban stabilan megtalálhatóak a karéliei kérész (*Eurylophella karelica*) példányai. Nem sikerült kimutatni a lárva alakban rendszerint az év későbbi időszakában gyűjthető *Cercobrachys minutus*, *Isonychia ignota* és *Oligoneuriella* fajokat, valamint az igen ritka *Agnentina elegantula*, *Isogenus nubecula* és *Marthamea vitripennis* álkérészeket, amelyek előkerülése rendszerint elég esetlegesnek mondható. A területre jellemző országosan ritka tegzesek közül mindössze a *Leptocerus interruptus* egy példányát sikerült megtalálni. A Vasi-hegyhát esetében az elegáns mocsáritegzes (*Rhyacophila hirticornis*) előkerülése kiemelendő. A felmérés során a következő védett fajokat is sikerült kimutatni a területről: tompa folyamkagyló (*Unio crassus*), folyami rák (*Astacus astacus*), kecskerák (*Astacus leptodactylus*), kisasszony szitakötő (*Calopteryx virgo*), sárgás szitakötő (*Gomphus flavipes*), feketelábú szitakötő (*Gomphus vulgatissimus*), erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*), csermelyszitakötő (*Onychogomphus forcipatus*), nagy molnárpóloska (*Aquarius najas*).

f) *A Ság-hegy pókfaunájának felmérése*

A felmérés során összesen 22 család 78 fajának 646 egyedét sikerült begyűjteni és megha-

tározni. Ebből fűhálóval 13 család 42 fajának 379 egyedét, talajcsapdával 16 család 39 fajának 249 egyedét, egyeléssel pedig 10 család 12 fajának 18 egyedét gyűjtöttük (1. táblázat). A legtöbb egyed (170 pld), a karolópókok (Thomisidae) közé tartozott, ami az összes fogás 27%-a volt. A további legnépesebb családok az ugrópókok (Salticidae, 78pld, 12%), a farkaspókok (Lycosidae, 66pld, 10%), a bűvópókok (Zodariidae, 66pld, 10%), a kövipókok (Gnaphosidae, 54pld, 9%), valamint a törpepókok (Theridiidae, 49pld, 8%) voltak. A fajok közül a legtömegesebbek a *Zodarion rubidum* bűvópókok és a *Runcinia grammica* karolópókok voltak.

g) *A Ság-hegy egyenesszárnyú faunájának felmérése*

A vizsgálatok során védett vagy közösségi jelentőségű egyenesszárnyú faj nem került elő a tervezési területéről. Ritka fajként az országos gyakorisági kategorizálás szerint szórványos előfordulását *Meconema thalassinum*, *Pholidoptera fallax* és *Oecanthus pellucens* említhető. Lokálisan ritkának tekinthető *Stenobothrus nigromaculatus*. Az egyes fajok élőhelyválasztására vonatkozó ismeretek és a Ság-hegy potenciális élőhelyi körülményeinek figyelembe vételével annak területén a védett egyenesszárnyú fajok közül leginkább a *Saga pedo* egykori előfordulása valószínűsíthető. A hely szinte teljes területét érintő bányászati tevékenység ugyanakkor feltehetően nem tehetette lehetővé a nagytermetű, érzékeny faj túlélését.

h) *Védett éjszakai lepkék felmérése az Őrségi Nemzeti Park területén*

Meglehetősen kevés recens adattal rendelkezünk az Őrségi Nemzeti Park területén előforduló éjjeli lepkékről (*Heterocera*), annak ellenére, hogy egy igen fajgazdag, és komoly természeti értéket képviselő állatcsoport. Így 2017-ben célzott felmérések elindítása mellett köteleztük el magunkat. Tizenhárom védett fajt jelöltünk ki, melyek többsége lárvális tápnövény szempontjából elsősorban égerligetekhez, nyíreszekhez kötődik. Ezekben az élőhelyeken, a lepkék pusztulását nem követelő, klasszikus fénycsapdázás módszerét alkalmaztuk. A kihelyezett lámpáknál megjelent egyedek alapján fajlistákat készítettünk, a célfajok esetében példányszámokat is rögzítettünk. Összesen 289 faj került elő, melynek jelentős része az araszolók (*Geometridae*), valamint a bagolylepkék (*Noctuidae*) közé tartozott. A célfajok közül öt jelenlétét sikerült kimutatnunk, azonban további hét védett faj is előkerült, mint például az országosan is a szórványosabbak között említhető *Lycophotia porphyrea*, *Polypogon gryphalis*, vagy *Lamprotes c-aureum*. A molyokkal (*Microlepidoptera*) rendkívüli fajgazdagságuk és határozási nehézségeik miatt nem foglalkoztunk, ám az e csoportba tartozó és viszonylag könnyen azonosítható, országosan is ritka, védett *Lamellocossus terebra* egyedét feljegyeztük.

i) *Kis lile és billegetőcankó monitorozása a Rábán*

2017-ben folytattuk a 2007-ben indított vízimadár felmérést a Rába folyó Szentgotthárd és Körmend közötti 50 km-es szakaszán. A kis lilének (*Charadrius dubius*) 18 egyedét, a billegetőcankónak (*Actitis hypoleucos*) pedig 5 példányát figyeltük meg. Utóbbi fajt egy helyen észleltük párban, egy pontban pedig a kis lilék két fiókát vezettek. A 2016-os eredményekhez képest mérsékelt növekedést tapasztaltunk mind a két partimadár esetében, bár a billegető cankó állománya így is igen csekély. Azokon a zátonyokon, melyeken bármelyikükkel találkoztunk, jól látható jelölést helyeztünk el a vízitúrázók számára, a madarak nyugalmának és esetleges fészkelésének segítése érdekében. A kenus felmérés során a közösségi jelentőségű jégmadár, illetve örvös légykapó, valamint a védett hegyi billegető megfigyeléseit is rögzítettük.

j) Ritka és telepesen fészkelő madarak monitorozása

A ritka és telepesen fészkelő madárfajok felmérése ebben az évben a következő fajokra terjedt ki Vas megyében: fekete gólya (*Ciconia nigra*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), haris (*Crex crex*), gólyatöcs (*Himantopus himantopus*), gulipán (*Recurvirostra avosetta*), küszvágó csér (*Sterna hirundo*), uhu (*Bubo bubo*), gyurgyalag (*Merops apiaster*), partifecske (*Riparia riparia*), és vetési varjú (*Corvus frugilegus*). Újdonságként, a megyében – tudomásunk szerint - első alkalommal idén megtelepedő cigányréce (*Aythya nyroca*) és dankasirály (*Larus ridibundus*) is bekerült az RTM-fajok beszámolójába. A következőekben fajonként mutatjuk be a 2017-es állapotot.

Fekete gólya (*Ciconia nigra*): A tavaly Sorkifaludnál, és Csepregen előkerült fészkekkel együtt hatra bővült revírszám idén is gyarapodott. 2017-ben Petőmihályfán bukkantak egy újabbra. Nem volt ismeretlen a fekete gólya jelenléte a környékről, ám a több éve elpusztult régi fészkek után csak most sikerült felfedezni a legfrissebbet. Sajnos költést nem tapasztaltunk itt a későbbiekben, ahogy Nádasdnál, Csepregen, és Szentgotthárdon sem, annak ellenére, hogy az öreg madarak visszaérkeztek tavasszal. Iváncon, Óriszentpéteren, valamint Sorkifaludnál azonban 2-2 fiókát reptettek az öregek. A megghiúsult fészkelések pontos okait egyelőre nem ismerjük.

Cigányréce (*Aythya nyroca*): A rábapatyi kavicsbányatavakon figyelt meg egy fiókáit vezetgető öreg példányt egyik madarásztársunk.

Rétisas (*Haliaeetus albicilla*): Összesen öt lakott revírről van tudomásunk Vas megyében. Kotlás mindegyik fészeknél volt, azonban biztos kirepülés (1, ill. 2 fiatal) csak kettőnél volt megállapítható. Egy további helyen a megfigyelők a fióka hangját vélték hallani.

Hamvas rétihéja (*Circus pygargus*): A Marcal-medence vasi oldalán, Kemenesmagasi mellett egy pár fészkelését állapították meg a fajra irányuló, célzott felmérés során. Igazgatóságunk közreműködésével a fészkek aktív védelme biztosítva volt.

Haris (*Crex crex*): A tavalyihoz hasonló szervezett szinkron nem történt idén, de a legtöbb frekventált helyet ellenőriztük. Különös tekintettel az Őrségi Nemzeti Parkon belülieket, a Kőszegi-hegység alattiakat, a Marcal-medencét, illetve a Rába- és Csörnök völgy haris számára alkalmasnak látszó gyepeit. Az utóbbi évek leggyengébb szezonján vagyunk túl, mindössze 7 revírt sikerült azonosítani megye szerte.

Gólyatöcs (*Himantopus himantopus*): A megyében tavaly megtelepedő partimadár ebben az évben is sikeresen fészkel a rábapatyi kavicsbányatavakon. A fészkek pontos felderítése és az egyes példányok együttes összeszámolása a terepviszonyok miatt nem egyszerű, de minimum 6 pár költése valószínűsíthető.

Gulipán (*Recurvirostra avosetta*): A rábapatyi kavicsbányatavakon egy három tojásos fészkekből kettő fiókát nevelt fel sikeresen egy pár.

Dankasirály (*Larus ridibundus*): Szintén a rábapatyi kavicsbányatavakon bukkantak rá madarásztársaink egy sikeresen költő párra, mely a faj első ismert vas megyei fészkelésének tekinthető.

Küszvágó csér (*Sterna hirundo*): a Püspökmolnárinál található kavicsbányató-komplexumban valószínűleg 3 pár, a rábapatyi, ideiglenesen üzemen kívüli bányatavakon

pedig kb. 10 pár fészkelte ebben az évben.

Uhu (*Bubo bubo*): Az eddig ismert négy revírből háromban biztosan jelen voltak a madarak. Kőszegen 2 fióka kelt, a másik kettőnél pedig csak az öregek hangja hallatszott.

Gyurgyalag (*Merops apiaster*) és partifecske (*Riparia riparia*): A Rába Szentgotthárd és Csákánydoroszló közötti szakaszáról származó adatokat is beleszámítva összesen 45 pontban talákoztunk fészkelő gyurgyalagokkal és/vagy partifecskékkel. Gyurgyalagból 41 db kisebb-nagyobb telepen összesen körül-belül 150 párt, partifecskéből pedig 12 telepen nagyjából 80-90 párt számoltunk. Az előbbi faj legnagyobb telepei Sorokpolánynál voltak, az utóbbi esetében pedig Olaszfa határában. A Püspökmolnárinál elterülő kavicsbánya-komplexum területén idén kevesebb telep alakult ki az előző évihez képest.

Vetési varjú (*Corvus frugilegus*): A szokott módon április vége felé, madarásztársaink közreműködésével végig jártuk a megyében ismert telepeket. Az állományok túlnyomó része továbbra is Szombathely környékére koncentrálódik, valamint ezektől elkülönülve Szentgotthárdon találhatóak jelentősebb mennyiségben. Az Őrségi Nemzeti Park határain belül idén sem észleltük megtelepedését. A megyében 13 telepen összesen 1083 fészket számoltunk. A legnagyobb sűrűségben Táplánszentkereszten (158+62 fészek), valamint Szombathelyen a Pelikán parkban (277) talákoztunk velük. Utóbbi helyen egy áprilisi viharban néhány platán komolyabban megsérült, ezzel együtt pedig tucatnyi fióka pusztult el.

k) Gyöngybagoly és kuvik felmérés

A két bagolyfaj működési területünkön élő állományáról eddig kevés információval rendelkezünk. Ennek okán, továbbá a kisméretűs-monitorozás hatékonyságának növelése érdekében 2016-ban elkezdtük a célzott keresésüket. A Gyöngybagolyvédelmi Alapítványt bíztuk meg a Marcal-medence vonzáskörzetében található, a baglyok számára alkalmasnak látszó mezőgazdasági épületek átnézésével. A 2017-es őszi felmérés során 1 helyen került elő gyöngybagoly, és 2 helyen kuvik. Viszont 7 helyen találták meg gyöngybagoly, valamint 9 helyen kuvik előfordulásának nyomait.

l) Tövisszúró gébics és karvalyposzáta felmérés

Egyre gyakrabban fordul elő, hogy a különböző utakat, nyomvonalakat kísérő bokorsorokat, cserjefoltokat valamilyen beruházás, a villanyvezetékek akadályoztatása, vagy bármilyen egyéb ok miatt kivágják. Ezzel együtt, akarva- akaratlanul értékes madárfajok fészkelőhelyét is megszüntetik. A hatékonyabb védelmi intézkedések megtervezéséhez kezdtük el ezeken az élőhelyeken két közösségi jelentőségű madárfaj, a karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*) és a tövisszúró gébics (*Lanius collurio*) megyei szintű elterjedésének feltérképezését. A felmérést végző Chernel István Madártani és természetvédelmi Egyesület összesen 16 karvalyposzáta, és 175 tövisszúró gébics előfordulást detektált. Az adatok alapján 2018-ban kezdjük meg a gyakorlati védelmi intézkedéseket.

4.3 TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként

Az OKIR vagyon és ingatlan moduljának adatokkal való feltöltése korábban megtörtént, így e modulok esetében csak aktualizálást végeztünk. Szerződések közül 18 db-ot töltöttünk fel a rendszerbe. A védett objektum modulba tárgyévben technikai nehézségek miatt egyedi tájértéket nem töltöttünk be, ugyanakkor 10 település 176 egyedi tájértékét készítettük elő a feltöltésre. A 2016. évig rendelkezésre álló biotikai adatokat feltöltése megtörtént, a 2017-es

adatok előkészítése jelenleg is folyamatban van.

4.4 Jelentési kötelezettség

Igazgatóságunk a korábbi évekhez hasonlóan az elvégzett kutatási és monitorozás feladatokról jelentést készít a FM Természetmegőrzési Főosztálya számára.

Az FM Természetmegőrzési Főosztálya koordinációjában megtörtént az Igazgatóság működési területén lévő Natura 2000 területek adatbázisának (SDF adatlapjainak) felújítása megtörtént.

4.1. táblázat: Kutatás és monitorozás

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (eFt)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése
1	Legelés és kaszálás hatását összehasonlító kísérlet mocsár- és lápréti élőhelyeken	400	Korda Márton, ÖNPI	A fajszám és a diverzitásértékek a kaszált területeken minden esetben nagyobbak voltak, mint a legeltetett, bár ez szignifikánsan csak egy területen (Szalafő, Padka) volt kimutatható.
2	A kaszálás időzítésének és intenzitásának cönológiai vizsgálata üde és mezofil gyepekben	600	Dal-Olló Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.	A terepi felvételezés és a jelentés megírása 2018-ban történik meg, ezért az eredmények összefoglalására a későbbiekben lesz csak lehetőség.
3	Gyepjavítási kísérlet az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében álló vetett gyepterületeken	400	Korda Márton, ÖNPI	Az első terepi felvételezés és a jelentés megírása 2018-ban történik meg, ezért az eredmények összefoglalására a későbbiekben lesz csak lehetőség. 2017-ben a kutatási terv elkészítése, a mintavételi helyek kijelölése történt meg.
4	A kaszálás hatása a hangyaboglárka (<i>Maculinea</i> spp.) fajokra	800	Scherer Zoltán	A májusi és az augusztusi egyszer kaszált kvadrátokban volt a legmagasabb abundancia, 86 illetve 87 vérfű-hangyaboglárka került elő. A kétszer kaszált gyepekben valamivel alacsonyabb volt az egyedszám, összesen 62 lepkét találtunk. A kezeletlen részekben összesen 16 példány fordult elő.
5	Halátjárók működésének vizsgálata	600	Értékeinkért Alapítvány	A vizsgálat két vízfolyás, két keresztirányú elzárásánál 2018 tavaszán fog történni.
6	Mohaközösségek felmérése	0	BfNPI koordinációban	A mohaközösség állapotának nyomon követését szolgáló felmérés a Fekete-tó elnevezésű tőzegmohás láp területén történt a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság koordinációjában. Az eredményekről igazgatóságunkhoz még nem érkezett be jelentés.
7	Védett növényfajok monitorozása	117	ÖNPI	12 faj felmérése. Részletes elemzésünket lásd a

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (eFt)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése
				szöveges részben.
8	Cönológiai monitorozás	20	ÖNPI	Az NBmR társulásmonitorozás keretében 2017-ben a <i>Anthyllido-Festucetum rubrae</i> , <i>Luzulo callunetum</i> és <i>Cyclamini purpurascens</i> társulások felmérésére került sor. Az adatok kiértékelése jelenleg még folyamatban van, a főbb észrevételek a szöveges részben olvashatók.
9	Közösségi jelentőségű élőhelytípusok monitorozása	600	Vidéki Róbert	A mintavételi helyek állapota közel fele-fele arányban kapott „kedvező” minősítést (6110-9001, 6410-9011, 6440-9016, 6510-9031, 6510-9032, 6520-9011, 91G0-9018) és „nem kielégítő” besorolást (6240-9001, 6410-9005, 6430-9007, 7230-9026, 9130-9004, 91E0-9008, 91M0-9005).
10	Nappali lepke monitorozás	0	BNPI koordinációban	Három lepkefaj felmérése történt meg 2-2 élőhelyen. Az eredmények enyhe állománycsökkenést mutattak a 2016-oshoz képest.
11	Egyenesszárnyú közösségek monitorozása	250	Kenyeres Zoltán	A 2017-ben az Orfaluban feltárt fajkombináció csak minimális eltéréseket mutatott a korábban leírtakhoz képest. Az együttes abszolút domináns faja a zárt mezofil gyepekre leginkább jellemző <i>Pseudochorthippus parallelus</i> volt.
12	<i>Isophya costata</i> monitorozás	300	Kenyeres Zoltán	2017-ben a rendszeresen mintavételezett bobai állomány denzitása (egyed/m ²) a vizsgálat tíz évvel ezelőtti kezdetéhez képest jelentősen magasabbnak mutatkozott
13	Kétéltű-hüllő monitorozás	530	Dankovics Róbert	A 11 mintavételi napon összesen 23 mintavétel alkalmával, fajszerű mintavételek során az alpesi göte (<i>Ichthyosaura alpestris</i>), az alpesi tarajosgöte (<i>Triturus carnifex</i>), a sárgahasú unka (<i>Bombina variegata</i>), a barna varangy (<i>Bufo bufo</i>), a mocsári béka (<i>Rana arvalis</i>) az erdei béka (<i>Rana dalmatina</i>) és a gyepi béka

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (eFt)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése
				(<i>Rana temporaria</i>) szaporodó állományainak aktuális állapotát mérte fel.
14	Göte monitorozás	10	Tóth Mihály	2017-ben három mintavételi helyen összesen 76 gótét sikerült fognunk.
15	Pele monitorozás	5	Kóródi Blanka	A 20 odúból kettőben találtunk pelére utaló nyomokat.
16	Üрге monitorozás	5	Harsányi Krisztián	2017-ben összesen 15 ürgelyukat találtunk és 9 példányt figyeltünk meg. Ez további csökkenésre utal a 2016-os felméréshez képest is
17	Épületlakó denevérek monitorozása	100	Zalai Béla	Az épületlakó denevérek felmérését 12 helyszínen, zömében templomtornyokban végeztük el. Összesen 406-476 példányt sikerült feljegyezni, nagyrészt közönséges denevéreket (<i>Myotis myotis</i>).
18	Erdei denevérek monitorozása	300	Fehér Csaba	A felmérések 2018 tavaszán fejeződnek be.
19	Kismelős monitorozás	500	Horváth Győző	Az elemzett 10 minta 1127 köpete és törmelékes anyaga összesen 2045 egyedet tartalmazott. A 2017-es köpetminták meghatározása során tehát összesen 13 kisemlős zsákmánykategóriát különítettünk el.
20	Országos tízlábú rák monitorozás	2100	ÖNPI	Az eddig elvégzett felmérés során összesen 48 folyami rákot, 31 kövirákot és 5 jelzőrákot sikerült feljegyezni.
21	Kemenesháti szőlőhegyek védett növényeinek állományfelmérése	400	Zöld Zala Természetvédő Egyesület	A területen 14 védett faj került elő, melyek néhol országos jelentőségű állományt alkotnak.
22	Védett nagyombák állományfelmérése az Őrségi Nemzeti Park és a Kőszegi-hegység területén	30	ÖNPI	Az adott területeken belül elkülönülő kezelésben részesült területrészeket a felmérők a térinformatikai állományban külön egységként leválasztották, továbbá rögzítették a bűvósávok, kaszálásból, legeltetésből kihagyott területek helyét is.
23	Saját vagyongazdálkodású gyepes nappali lepke közösségeinek monitorozása	1000	Horváth Bálint	A húsz gyepen összesen 78 nappali lepke faj több, mint 23 000 példányát jegyeztük fel. A saját, illetve nem saját gazdálkodású gyepeseken közel ugyanannyi faj került elő,

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (eFt)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése
				ugyanakkor az utóbbiakon sokkal több lepke, fordult elő.
24	Védett vízi makroszkópikus gerinctelen fajok felmérése	1160	ŐNPI	A vizsgálat során a következő fajokat sikerült kimutatni: kisasszony-szitakötő (<i>Calopteryx virgo</i>), díszes légivadász (<i>Coenagrion ornatum</i>), kétcsíkos hegyiszitakötő (<i>Cordulegaster heros</i>), feketelábú szitakötő (<i>Gomphus vulgatissimus</i>), csermelyszitakötő (<i>Onychogomphus forcipatus</i>), pataki szitakötő (<i>Orthetrum brunneum</i>), tompa folyamkagyló (<i>Unio crassus</i>).
25	Ritka kérész-, álkérész- és tegzesfajok felmérése	0	BioAqua Kft.	A felmérés 2017 tavaszán fejeződött be. keretében 15 vízfolyásról összesen 27 faunisztikai jellegű mintavétel történt.
26	A Ság-hegy pókfaunájának felmérése	300	Illyés Zoltán	A felmérés során összesen 22 család 78 fajának 646 egyedét sikerült begyűjteni és meghatározni.
27	A Ság-hegy egyenesszárnyú faunájának felmérése	300	Kenyeres Zoltán	A vizsgálatok során védett vagy közösségi jelentőségű egyenesszárnyú faj nem került elő a tervezési területről. Ritka fajként az országos gyakorisági kategorizálás szerint szórványos előfordulású <i>Meconema thalassinum</i> , <i>Pholidoptera fallax</i> és <i>Oecanthus pellucens</i> említhető.
28	Védett éjszakai lepkék felmérése az Őrségi Nemzeti Park területén	834	ŐNPI	A célfajok közül öt jelenlétét sikerült kimutatnunk, azonban további hét védett faj is előkerült, mint például az országosan is a szórványosabbak között említhető <i>Lycophotia porphyrea</i> , <i>Polypogon gryphalis</i> , vagy <i>Lamprotes c-aureum</i> .
29	Kis lile és billegetőcankó monitorozása a Rábán	20	ŐNPI	A kis lilének (<i>Charadrius dubius</i>) 18 egyedét, a billegetőcankónak (<i>Actitis hypoleucos</i>) pedig 5 példányát figyeltük meg. Utóbbi fajt egy helyen észleltük párban, egy pontban pedig a kis lilék két fiókát

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (eFt)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése
				vezettek. A 2016-os eredményekhez képest mérsékelt növekedést tapasztaltunk mind a két partimadár esetében.
30	Ritka és telepesen fészkelő madarak monitorozása	900	ÖNPI	Összesen 13 madárfaj felmérése történt meg a teljes működési területen.
31	Gyöngybagoly és kuvik felmérés	500	Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány	A 2017-es őszi felmérés során 1 helyen került elő gyöngybagoly, és 2 helyen kuvik. Viszont 7 helyen találtak meg gyöngybagoly, valamint 9 helyen kuvik előfordulásának nyomait.
32	Tövisszúró gébics és karvalyposzáta felmérés	500	Chernel István MTE	Egyesület összesen 16 karvalyposzáta, és 175 tövisszúró gébics előfordulást detektált.
	Összesen	13 581		

5. Természetvédelmi kezelési tevékenység

5.1 A) Természetvédelmi kezelési tervek

Igazgatóságunk működési területén, a meglévő tíz egyedi jogszabállyal létesített országos jelentőségű védett természeti területből öt rendelkezik jogszabályban kihirdetett kezelési tervvel:

- Jeli Arborétum Természetvédelmi Terület: 86/2015. (XII. 21.) FM rendelettel módosított 109/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet;
- Kámoni Arborétum Természetvédelmi Terület: 162/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet;
- Körmendi-kastélypark Természetvédelmi Terület: 20/2016. (III. 30.) FM rendelettel módosított 152/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet;
- Kőszegi-tőzegmohás Láp Természetvédelmi Terület: 29/2006. (V. 22.) KvVM rendelet;
- Sághegyi Tájvédelmi Körzet: 16/2008. (VI. 3.) KvVM rendelet.

A Kőszegi TK kivételével a többi védett terület kezelési terve elkészült, de még nem került sor a területi szintű egyeztetés lefolytatására.

2013-ban zajlott az Őrségi Nemzeti Park kezelési övezeteinek lehatárolása. Az Igazgatóság és a Szombathelyi Erdészeti Zrt. kompromisszumos megállapodásának megfelelően a védett terület 3%-a került a természeti övezetbe, 95%-a a természetkímélő hasznosítási övezetbe és 2%-a a szolgáltató övezetbe.

5.1. táblázat: Kezelési tervek

A védett vagy védelemre tervezett terület neve	A tervezési terület nagysága (ha)	Megalapozó dokumentáció (+,-)	Részletes természetvédelmi kezelési terv (+,-)	"C" fejezet, jogszabály melléklete (+,-)
Őrségi Nemzeti Park	43 933	+	+	+
Ság-hegyi TK	238	+	+	+
Csörnök-menti TK (tervezett)	6 147	+	+	+
Kőszegi TK	4 351	-	-	-
Kámoni arborétum TT	25	+	+	+
Jeli arborétum TT	75	+	+	+
Szelestei arborétum TT	14	+	+	+
Sárvári arborétum TT	9	+	+	+
Kőszegi Tőzegmohás Láp TT	4	+	+	+
Körmendi Várkert TT	37	+	+	+
Nemesmedvesi Történelmi Emlékhely TT	59	+	+	+

5.1 B) Natura 2000 fenntartási tervek

Az Igazgatóság működési területén a Pinka, a Rába és Csörnöc völgy, a Gércei tufagyűrű és láprét, a Kenyeri reptér, a Kemenessömjéni cserjés legelő és az Ostffyasszonyfa-csöngői legelő természetmegőrzési területek esetében állnak rendelkezésre fenntartási tervek, amelyek az Igazgatóság honlapján elérhetőek. Ezek a tervek az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból kapott támogatásból készítettük el. 2016-ban tovább négy terület esetében készítettünk fenntartási terveket és végeztük el azok társadalmi egyeztetését. A Váti gyakorlótér, a Köles-tető, az Öregcser és a Gyöngyös-patak és kőszegi Alsó-rét természetmegőrzési területek fenntartási terveit az FM Szakmai Bizottsága jóváhagyta. A Váti gyakorlótér fenntartási tervének elkészítését a Magyarország-Svájc Együttműködési Program támogatta, a többi terv pedig a Földművelésügyi Minisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” előirányzatából készítettük el. 2017-ben elkészült a Kőszegi-hegység, az Ablánc-patak völgye és a Ság-hegy természetmegőrzési területek fenntartási terve is, amelyek Szakmai Bizottsághoz történő benyújtására várhatóan 2018-ban fog sor kerülni.

5.2 Élőhely-fenntartás, kezelés

5.2.1 Jelentősebb ökológiai állapotváltozások

Gyeppek és szántók

Az Őrségi Nemzeti Park területén a gyeppek és a szántók esetében két egymással ellentétes folyamat játszódik le. Egyrészt továbbra is jellemző az apró rét és szántó parcellák felhagyása és erdősülése, de emellett más területeken egyre jellemzőbbé válik az intenzitás növekedése is. A gyeppek esetében ezt az állattartás lassú, de mégis érzékelhető fellendülése okozza, aminek következtében a meglévő rétek kezelése egyre intenzívebbé válik. A Szentgyörgyvölgyi-patak völgyében például újra jellemzővé vált az évi kétszeri kaszálás. A szántók esetében egyre több a nagytáblás monokultúra, ami nagyban eltér a hagyományos Őrségi gazdálkodástól. Megjelent az igény egyik oldalról az öntözésre, másíkról pedig a meliorációra. Pozitív folyamat ugyanakkor a gyeppek esetében, hogy Igazgatóságunk folyamatosan hajt végre élőhelyrekonstrukciókat, aminek keretében gyomosodott és cserjésedett réteket állít helyre és tesz újra művelhetővé. Ezzel párhuzamosan több magángazdálkodó is elkezdte a korábban felhagyott területeinek helyreállítását és ezeket újra hasznosítani kezdte. A legeltető állattartás is egyre jellemzőbbé válik a nemzeti park területén, ami részben az igazgatóság állatkihelyezési programjának köszönhető. Számos előnye mellett a legeltetés jelentős természetvédelmi kockázatokat is hordoz, elsősorban az üde gyeppek esetében, ahol a nem megfelelő talajállapotok mellett végzett legeltetés könnyen az élőhelyek leromlását, gyomosodását okozhatja.

Erdők

Az erdők esetében több jelentős változás is bekövetkezett az utóbbi időszakban. A szántók és gyeppek beerdősülésével az erdők aránya folyamatosan növekszik, jelenleg az Őrségi Nemzeti Park 72%-át erdők borítják (beleszámítva a cserjéseket is). A gazdálkodás módszereinek megváltozásával a lombos fafajok aránya folyamatosan növekszik, az erdeifenyő pedig rohamosan szorul vissza. Kivételt képeznek ez alól azok az erdők, ahol a gazdálkodó szándékosan visszaszorítja a lombos fafajokat az erdeifenyő javára. Ennek egyik sajnálatos következménye, hogy még mindig kevés olyan erdő van, amely esetében biztonságosan kivitelezhető a természetes folyamatokra alapozott kezelés és köztük a természetes felújítás. A kisparaszti szálalás eltűnésével veszélybe kerültek a számos védett növényfaj (pl. körtikék,

korpafüvek) élőhelyét jelentő mézskerülő erdeifenyvesek. Pozitív folyamatok indultak el az erdők elegyességének és szerkezeti változatosságának növelése terén, azonban az erdészeti gyakorlat nagyon széles skálán mozog. Sok esetben sajnos még most is bevett gyakorlat az elegyfajok, elsősorban a pionír lombos fajok teljes eltávolítása a tisztítások és gyérítések során. Az erdeifenyves monokultúrákban több ezer köbméteres széltöréseket okozott a 2017. augusztusi szélvihar, a klíma szárazodása következtében pedig a lucfenyő erőteljes visszaszorulása (szűfajok okozta pusztulás) zajlik.

Vizes élőhelyek

A vizes élőhelyek állapotának változására leginkább a klímaváltozás miatti kiszáradás a jellemző. Számos vendvidéki kis patak, amely korábban gazdag halfaunának adott otthont, mostanra időszakossá vált és a nyár nagy részén a medre teljesen szárazra kerül. A lápokat ugyanez a folyamat veszélyezteti. Élőhelyrekonstrukciós munkái során Igazgatóságunk igyekszik ezeknek az értékes élőhelyeknek a vízellátását megoldani. Több láp esetében készültek vízvisszatartó műtárgyak, amely várhatóan mérsékli majd a szárazodás káros hatásait. A kis vízfolyásokkal és a Rábával kapcsolatos másik jelentős folyamat a szennyezések általi terhelés növekedése. A Rába mentén ennek legfőbb oka az intenzív mezőgazdasági művelés, ami a vegyszerek bemosódásának mértékét növeli meg. A kisvízfolyások esetében ez a probléma kevésbé áll fenn, ehelyett a kis vízhozammal párosuló növekvő szennyvízbevezetés okoz gondot. A Zala nemzeti parki szakaszán több alkalommal is előfordult, hogy tisztítatlan szennyvíz került a patakba, ennek hatására pedig a gerinctelen élővilág jelentős részben megsemmisült. A szennyvíz csatornahálózat és a tisztítók elégtelen működése miatt a szennyezések várhatóan a jövőben is elő fognak fordulni.

5.2.2 Élőhely-fenntartás, kezelési tevékenységek ismertetése

Az Őrségi Nemzeti Park gyepterületei

2017-ben 347,5 hektár gyepen legeltettünk, ennek egy része egykori parlag szántó volt. E parlag szántókat folyamatos legeltetéssel, vagy fűkeverék telepítésével vontuk újra művelésbe. Továbbá legeltettünk 157 ha vegyes művelésű területeket, amelynek első növedéket kaszáltuk, második növedéket legeltettük. 323 ha gyepterületet kaszálással kezeltünk, ezek közt szerepelnek nemzeti parkunk legértékesebb gyepterületei. Összesen 246 ha gyepet adtunk haszonbérbe, amelyeket a bérlők kaszálással és legeltetéssel hasznosítottak. A fennmaradó gyepterületek egy része korábban becserjésedett és helyreállításra vár, más részük nem igényel kezelést, mert magassásos növényzet található rajta.

A Kőszegi Tájvédelmi Körzet gyepterületei

A Kőszegi Tájvédelmi Körzet mocsárrétjeinek területéből 60 hektárt használati megállapodás keretében a Kőszegi Evangélikus Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium kezelt. A vagyongazdálkodásunkban lévő területeken idén 16 ha gyepet haszonbérbe adással hasznosítottunk, ebből 9 ha legeltetve, 7 ha kaszálva volt. Saját magunk kezeltük az alsó-réti zergeboglárrost 0,4 ha-on, valamint az Alsó-réten további 1 ha-t. A fennmaradó gyepterületek egy része korábban becserjésedett és helyreállításra vár, más részük nem igényel kezelést, mert magassásos növényzet található rajta.

A Ság-hegyi Tájvédelmi Körzet gyepterületei

A Ság-hegyen 0,5 ha gyepet kézi kaszálással kezeltünk a becserjésedés megakadályozásának érdekében.

Natura 2000 területek gyepterületei

A védett területeken kívüli Natura 2000 területeken 138 ha gyepet kaszáltunk és 89 ha-t hasznóbérbe adtunk. A fennmaradó gyepterületek egy része korábban becserjésedett és helyreállításra vár, más részük nem igényel kezelést, mert magassásos növényzet található rajta.

Az Őrségi Nemzeti Park szántói

Szántóföldi művelést 502 ha-on végeztünk, elsősorban szántóföldi szálastakarmány előállítás érdekében, de jelentős gabona területeink is voltak, melyek mind a gabona, mind az alomszalma igény kielégítése érdekében.

Az Őrségi Nemzeti Park erdei

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében 2837 hektár védett, fokozottan védett vagy Natura 2000 oltalom alatt lévő erdőterület áll, ebből bejelentkezett erdőgazdálkodóként 1126 ha állami erdőterületet kezel. 2017. évben 1,6 ha-on pótlást, 12,1 hektár területen ápolásokat folytattunk, közfoglalkoztatottak segítségével. Pro Silva elveken alapuló nevelővágásokat végeztünk 12,8 ha-on.

5.2. táblázat: Élőhely fenntartás

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	Fenntartás célja – fő beavatkozások/kezelések
1.	Őrségi NP	1074	gyep	Védett növények és nappali lepkék élőhelyének fenntartása érdekében végzett kaszálás és legeltetés.
2.	Kőszegi TK	76	gyep	Kaszálás és legeltetés védett fajok élőhelyének fenntartása érdekében.
3.	Ság-hegyi TK	0,5	gyep	Kézi kaszálás.
4.	Natura 2000 területek	227	gyep	Védett növények és nappali lepkék élőhelyének fenntartása érdekében végzett kaszálás.
5.	Őrségi NP	38	erdő	Folyamatos erdőborítás elérése és az erdők természetességének növelése érdekében végzett gazdálkodás.
6.	Őrségi NP	502	szántó	Szántóföldi madár és apróvad élőhelyek fejlesztése, fenntartása extenzív gazdálkodással.

5.3 Élőhely-rehabilitáció

A 2017-es évben élőhely-rehabilitációra irányuló nagyléptékű projektet nem folytatott az igazgatóság, az erőforrások a korábbi eredmények fenntartására koncentráltak. A KEOP pályázatból végrehajtott nagyléptékű élőhelyrehabilitációt követően igazgatóságunk Természetvédelmi Őrszolgálat folyamatosan alakít vissza kisebb területű becserjésedett réteket, illetve bővíti azokat a gyepeket, amelyek szegélye becserjésedett.

2017-ben elkezdtük azoknak a magántulajdonban lévő gyepeknek a helyreállítását is, amelyek számos védett növényfajnak szolgálnak élőhelyül. Ebben az évben a cserjeirtáshoz és fakivágáshoz szükséges tulajdonosi hozzájárulások és hatósági engedélyek beszerzése, valamint a vállalkozói szerződések megkötése történt meg. Emellett az év végén a leánykőkörcsin kissomlyói élőhelyén 1000 m²-n végezte el a vállalkozó a fehér akác vegyszeres kezelését injektálós módszerrel, amely 90%-ban az akác egyedek pusztulásához vezetett.

5.3. táblázat: Élőhely rehabilitáció

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	A rehabilitáció célja - fő beavatkozások/kezelések
1	Kissomlyó	0,1	lejtősztyepp	leánykőkörcsin élőhelyének helyreállítása

5.4 Fajmegőrzési tevékenységek

5.4.1 A fajokat érintő legjelentősebb ökológiai állapotváltozások

A védett réti fajokat az élőhelyük kezeletlensége vagy épp ellenkezőleg, a túl intenzív kezelés, elsősorban a túllegettetés veszélyezteti. Ezek következtében továbbra is jellemző a gyepek, forráslápok gyomosodása, cserjésedése, erdősödése. Ezzel a fajok élőhelye fokozatosan szűkül, a megmaradt élőhelyek egymástól elszigetelődnek. A mézkerülő erdeifenyvesek, csarabosok és védett fajaik a váltógazdálkodás, majd az erdei avargyűjtés megszűnését követően folyamatos visszaszorulást mutatnak. Sajnos a nemzeti park területének túlnyomó részén jelenleg a túl nagy vágásterületekkel dolgozó állami erdőgazdálkodás a jellemző, ami védett fajok tömegeit veszélyezteti. A tájban jellemző méretű vágásokban ugyanis teljesen megváltoznak a növények életkörülményeit meghatározó fény és nedvességviszonyok, agresszíven terjedő és növekedő gyomnövények jelennek meg, ezzel az eredeti erdei növényzet alkotói erősen megritkulnak vagy eltűnnek. Az elegyfajok száma általánosságban véve alacsony, az erdőállományok sematikus kor- és fajösszetételűek, kevés idős és holt fát tartalmaznak, ami kedvezőtlenül hat számos védett faj fennmaradására nézve. Az állami erdőgazdálkodó fent részletezett gyakorlatának megváltoztatása érdekében 2017-ben célzottan ellenőriztük a hatósági előírások betartását és több helyszíni egyeztetést is folytattunk, ill. tájékoztatókat tartottunk. Kezdeményezésünkre a Szombathelyi Erdészeti Zrt. és igazgatóságunk erdészei közös képzésen vettek részt a védett területeken való erdőgazdálkodás elméletével és gyakorlatával kapcsolatban.

5.4.2 Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése

Karcsú pásztorbotmoha (*Hamatocaulis vernicosus*)

A Magyar Természettudományi Múzeum munkatársainak közreműködésével a szőcei láprétekre megkísérletük visszatelepíteni a hajdan nagy tömegben jelen levő, mára azonban eltűnt karcsú pásztorbotmohát. A kísérlet második éve is biztató eredményekkel szolgált, mert valamennyi kitelepített egyed túlélte és folyamatos növekedést mutat. Ez minden bizonnyal a rendszeres, körültekintő kezeléssel magyarázható.

Keskenylevelű gyapjúsás (*Eriophorum latifolium*)

A keskenylevelű gyapjúsás az elmúlt évtizedek során erősen megritkult az Őrség és a Vendvidék területén, ezért megőrzése érdekében az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság és az ELTE Fűvészkert munkatársai három helyszínen, összesen mintegy 200 darab, mesterségesen szaporított egyedet ültettek ki olyan élőhelyekre, melyekről korábban ismert volt a növény. A keskenylevelű gyapjúsás visszatelepítését fokozottan védett, az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében álló forráslápok területén végeztük, remélve, hogy megfelelő kezelés útján hosszú távon biztosítani tudjuk e faj fennmaradását a nemzeti park területén. A visszatelepítés eredményességének növelése érdekében még az idén ősszel ugyanekkora nagyságrendben tervezzük a tavasszal kialakított állományok megerősítését.

Tőzegeper (*Potentilla palustris*)

A Szent István Egyetem közreműködésével megkíséreltük a tőzegeper őrségi helyzetét stabilizálni, ennek érdekében az igazgatóság működési területén egyedüli szőcei populációból dugványszaporítás útján nyert 3 egyedet a Szentgotthárd-farkasfai Sásos-tó lápi zombékosába ültettünk ki 2015-ben. 2017-ben újabb állományerősítés történt, melynek során további 3 egyedet helyeztünk ki. Az újonnan telepített egyedek mindegyike túlélte és virágzott, majd

termést is érlelt. A korábban ültetett egyedek láthatóan megerősödtek, vegetatív úton is terjedésnek indultak.

Leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*)

A leánykökörcsin működési területünkön élő populációi évről évre zsugorodnak. Ennek fő oka a magántulajdonban levő élőhelyeik kezeletlensége. E jelenség ellensúlyozásául, a faj megőrzése érdekében az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság Vas megye szerte több mint 30 magántulajdonú ingatlan területén végez cserjeirtást és kaszálást a területtulajdonosokkal együttműködve, külső vállalkozó bevonásával. A munka előkészítése, engedélyeztetése, a területtulajdonosok hozzájárulásainak beszerzése 2017 őszén történt. Szerencsére a beavatkozásokat minden esetben támogatták az érintett területek tulajdonosai, nagyban hozzájárulva ezzel a veszélyeztetett fajok fennmaradásához.

Kereklevelű harmatfű (*Drosera rotundifolia*)

A korábbi évek tapasztalataiból kiindulva a Szőcei láprétek területén új helyen való magvetéssel igyekeztünk a faj elterjedését elősegíteni. A meglévő állományt speciális módon kezeljük, csak a kisebb állományok felett vágjuk kéthavonta a növényzetet, míg az azokat körülvevő vegetációt a harmat visszatartása érdekében megkíméljük és csak az ősz végén vágjuk le. Szőcén a megfelelő kezelés eredményeként tovább növekedett a faj egyedszáma a korábbi évekhez képest, míg a Sásos-tavon immáron mintegy 1000 egyedet számláló, új populációt sikerült kialakítani, ami 2017-ben már önálló magtermést is hozott, így további gyarapodása várható. A Grajka-patak völgyébe visszatelepített állomány jelenleg is gyengének mutatkozik, ezért megerősítése szükséges.

2017 tavaszán a kereklevelű harmatfű ex situ szaporítása céljából 2 db 2x1 m méretű ágyást alakítottunk ki a Lápok Háza (Szőce, Ady Endre u. 2.) mellett NY-ÉNY-i irányban elhelyezkedő területrészen. A szaporító kertbe 2017. július 27-én mintegy 30 db kifejlett egyed került kihelyezésre az Eötvös Lóránd Tudományegyetem (ELTE) Fűvészkertjének munkatársai közreműködésével. Az egyedek a Fekete-tó tőzegmohalápjáról származtak. A szaporítókerttől azt várjuk, hogy az innen származó egyedek szabad természetbe való kiültetésével sikeresen erősíthetjük meg az egyelőre még kis egyedszámmal bíró szakonyfalui állományt és újabb élőhelyekre is visszatelepíthetjük a fajt.

Békamentés a Hársas-tó mentén

A Máriaújfalu melletti Hársas-tó legveszélyeztetettebb közútszakasza mentén 2012-óta működik a beton elemekből készült békaterelő és az út alatti átjutást biztosító átjárók. A kétéltűek mentésére itt már nem volt szükség, a vonulás rendben lezajlott, a kétéltűek sikeresen használták a terelőrendszert. A terelőrendszer karbantartását rendszeresen elvégezzük, mert a belecsúszott földtömeg megghiúsítaná a működését. A nemzeti park más útszakaszai mentén nem volt olyan jelentős vonulás 2017-ben, ahol mentésre lett volna szükség.

Haris (*Crex crex*)

Az ismertté vált haris revírek védelme érdekében minden esetben felvettük a kapcsolatot a gazdálkodókkal. A nem védett területeken ebben az évben három helyen kezdeményeztük gazdasági korlátozás elrendelését a természetvédelmi hatóságnál. A nemzeti parki területeken Igazgatóságunk egyetlen ún. élőhelyvédelmi ingatlanhasználati megállapodást kötött 2017-ben az érintett gazdálkodóval, melynek értelmében kártérítés (kompenzáció) fejében mini-

mum 2 ha területet hagytak kaszálatlanul augusztus 15-ig.

Ragadozómadárvédelem

Az Igazgatóság működési területén fészkelő nappali- és éjszakai ragadozó madárfajok közül a rétisas (*Haliaeetus albicilla*), a gyöngybagoly (*Tyto alba*), a kuvik (*Athene noctua*) és az uhu (*Bubo bubo*) kapott kiemelkedőbb figyelmet. 2017-os helyzetükről a ritka- és telepesen fészkelő madárfajoknál, illetve a gyöngybagoly- és kuvik felmérést bemutató pontban teszünk említést. A rétisasok sikeres fészkelések biztosítása érdekében minden esetben elrendeltettük a szükséges korlátozásokat.

Madárodútelepek

2017-ben a farkasfai odútelepen két alkalommal végeztük el összesen 10 odú ellenőrzését. Májusban egy kivételével mindegyikben volt foglalás, többükben széncinegével (*Parus major*). Júliusban, egy részükben lódarazsakat, illetve egyikben nagy pelét (*Glis glis*) találtunk. A rábagyarmati telep 40 odúját egyszer ellenőriztük, melyekből mindössze három volt csak üres. 18-ban széncinege, 13-ban mohás fészkalj, 2-2-ben pedig örvös légykapó (*Ficedula albicollis*) valamint csuszka (*Sitta europea*) volt. Gasztonyban, a Vörös-patak partjánál, illetve az önkormányzat gyümölcsösében helyeztünk ki 15 odút, melyeket majd 2018-ban fogunk megnézni. A Chernel-kerti odútelep munkálatai a korábbi évekhez hasonlóan a kora tavaszi takarításokkal, valamint a sérült odúk karbantartásával, illetve cseréjével kezdődtek. A költési időszak összesen 42 odúval indult. A költések ellenőrzését áprilistól augusztusig, havi egy alkalommal végeztük. Kihasználtságuk a korábbi évekhez hasonlóan alakult, a költő párok 29 odút foglaltak el (69%). A költő fajok között a széncinege, a kék cinege (*Parus caeruleus*), a mezei veréb (*Passer montanus*), a seregély (*Sturnus vulgaris*) és a csuszka szerepeltek. A széncinege 20, a kék cinege 3, a mezei veréb 4, a seregély és a csuszka 1-1 odút foglaltak. Legalább 85 fióka sikeresen kirepült, 55 nem járt sikerrel (ki nem kelt tojás, elpusztult fióka). A korábbi évekhez viszonyítva jóval több odúban talákoztunk nagy pelével az ellenőrzések során. A hét ilyen odúból négyben kölykök is nevelkedtek.

5.4. táblázat: Fajmegőrzés

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajmegőrzési terv (+,-)*	Védettség foka**	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
1.	Karcsú pásztorbotmoha (<i>Hamatocaulis vernicosus</i>)	-	V, Natura 2000	Visszatelepítés a Szőcei láprétekre: valamennyi egyed folyamatos növekedést mutat a megfelelő kezelés hatására.
2.	Keskenylevelű gyapjúsás (<i>Eriophorum angustifolium</i>)	-	V	Visszatelepítés előkészítése, két helyszínen 200 darab, előnevelt egyed kiültetése.
3.	Tőzegeper (<i>Potentilla palustris</i>)	-	FV	Sikeres szaporítás, 2017-ben újabb telepítés, a telepített egyedek növekednek, virágoznak és termést is érlelnek.
4.	Leánykökörcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>)	-	V, Natura 2000	A faj fogyatkozó állományainak megmentése érdekében szükséges cserjeirtási és kaszálási munkálatok előkészítése, tulajdonosi hozzájárulások, engedélyek beszerzése.
5.	Kereklevelű harmatfű (<i>Drosera rotundifolia</i>)	+	V	Élőhely kézi kaszálása, sikeres állománynövelés és fenntartás. Növekvő állomány a Sásos-tavon, stagnáló a Grajka-völgyben. Szaporítókert sikeres létrehozása a Lápok Háza udvarán, Szőcén.
6.	Békamentés a Hársas-tó mentén	-	V	A kételtűek sikeresen használták a terelőrendszert
7.	Ragadozómadárvédelem	-	FV, V	Rendszeres megfigyelés, fészektérképezés, a fészkek védelme az erdőgazdálkodás során.
8.	Haris (<i>Crex crex</i>)	-	FV, Natura 2000	Költőhely kaszátlanul hagyatása.
9.	Madárodútelepek	-	V	Karbantartás, ellenőrzés.

* Van (+); Nincs (-); Fajvédelmi/kezelési terv kidolgozása a cél (x)

** Védett(V)/fokozottan védett(FV); Natura 2000, illetve nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozik (Berni, Bonni, CITES)

5.5 Idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos gyakorlati tevékenységek

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság 2017-ben mintegy 430 ha üde-nedves (ÁNÉR: D34, D2, D5, OB), illetve mezofil (E1) gyepen végzett kaszálást vagy legeltetést a magas arany-vessző (*Solidago gigantea*) visszaszorítása, terjedésének megakadályozása, fékezése érdekében.

A bíbor nebáncsvirág (*Impatiens glandulifera*) visszaszorítása céljából és az európai zergeboglár (*Trollius europaeus*) védelme érdekében az igazgatóság önkéntesek bevonásával 2008 óta végez kezelést a Gyöngyös patakot kísérő kőszegi Alsó-réten. A kezelés mechanikai eltávolításként valósul meg az özönfaj virágzását megelőző időszakban, ezáltal az egy-éves növény csak az elfekvő magkészletből és az esetleges új betelepülésekből tud újból kihajtani. A kezelés eredményeképp 10 év elteltével már szinte teljesen visszaszorult a bíbor nebáncsvirág.

A leánykőkörcsin (*Pulsatilla grandis*) védelme érdekében a Kissomlyó nevű hegyen, a Királykő területén található magántelkekről az igazgatóság sikeresen szorította ki a fehér akácot (*Robinia pseudoacacia*) vegyszeres injektálás útján.

Az igazgatóság özönfajok vonatkozásában két pályázatot is benyújtott az elmúlt időszakban. A „Long term conservation of Pannonian grasslands and related habitats through the implementation of PAF strategic measures” elnevezésű pályázat keretében a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) visszaszorítását tervezi az igazgatóság újabb 40 ha kiterjedésű területen. A „Vizes élőhelyek ökológiai hálózatának fejlesztése az osztrák-magyar határ régióban / Entwicklung des ökologischen Netzwerks der Feuchtlebensräume in der österreichisch-ungarischen Grenzregion” című, immáron nyertes projekt keretében az igazgatóság özönfajokkal kapcsolatos teljeskörű felmérés és intézkedési terv elkészítését vállalta a Rába folyó vízgyűjtőjére kiterjedően. 2017-ben az előkészítő munkák, módszertani egyeztetések zajlottak.

Az idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos tevékenységünket az alábbiakban összefoglalva mutatjuk be:

Tudományos név	Magyar név	Előfordulási terület	Kezelési tevékenység	Megjegyzés
<i>Solidago gigantea</i>	magas aranyvessző	változó sűrűségben a teljes működési terület üde-mezofil gyepterületei	kaszálás, legeltetés	A kezelés intenzitásának, az adott területek előtörténetének, termőhelyi viszonyainak, zavaró tényezőinek függvényében változó eredményeket sikerült elérni.
<i>Solidago gigantea</i>	magas aranyvessző	változó sűrűségben a teljes működési terület üde-mezofil gyepterületei	LIFE IP pályázat keretében a faj visszaszorításának újabb területeken való előkészítése	A pályázat sikerességével kapcsolatban nem érkezett még visszajel-

				zés.
<i>Impatiens glandulifera</i>	bíbor nebáncsvirág	Patak völgyekben, utak mentén, üde magaskórósokban változó sűrűségben a teljes működési területen.	Mechanikai irtás a Kőszegi Alsóréten.	A kezelt területéről szinte teljesen sikerült kiszorítani a fajt.
<i>Robinia pseudoacacia</i>	fehér akác	Változó sűrűségben a teljes működési területen.	Vegyszeres kezelés injektálás útján a Kissomlyó területén.	90 %-os sikerrel járt a kezelés, csak kevés egyed volt képes részlegesen kihajtani.

5.6 Génmegőrzés

5.6.1 Génmegőrző tevékenység állatok esetében

Az Igazgatóság a kezelésében lévő gyepterületeket elsősorban saját állatállománnyal hasznosítja, legeltetéssel, illetve az állatok részére történő szénakészítéssel. Az Igazgatóság a magyar tarka szarvasmarhákat és a muraközi lovakat elsősorban génmegőrzési és területkezelési céllal, míg a juh, kecske és szamár egyedeket bemutatási céllal tartja. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóságé hazánk egyetlen muraközi ménese.

Magyartarka szarvasmarha:

Igazgatóságunk 2003-óta tart és tenyészt magyar tarka marhát, amely veszélyeztetett, tradicionális magyar fajta. Igazgatóságunk a húshasznosítású típust tartja, és bikaelőállító törzstenyészeti rangunk van. Az ellési időszakban 211 ellésünk volt (6,9 %-os borjúelhullás mellett). A választott borjakat ivaruktól függetlenül saját tenyészetünkben tartottuk. Az üszökből tenyészüszőt nevelünk állománynövelési céllal, míg a bikákat hízóba állítottuk, a minőségi magyar hízóállat előállítás érdekében.

Mesterséges termékenyítést és természetes fedeztetést is alkalmaztunk. Mesterséges termékenyítés keretében az ivadékvizsgálati bikák szaporítóanyagát (4 tenyészbika), továbbá a bika-nevelő tehenekre kijelölt szaporítóanyagot (7 tenyészbika) használtuk. Természetes fedeztetésben három tenyészbikát használtunk hárembe sorolva (29924 Őrségi PŐLÖSKE Hubertus, 24289 Derecskei KRISZTOFER Heraldik, 24229 Vasvári KONRÁD Hubertus, 29201 Vasvári PINCÉR Athos).

2017. esztendőben, feltehetően az aszályos időjárás hatására, a 205 napos választási súlyok elmaradtak az előző évek eredményeitől: bikánál 255 kg, üszönél 241 kg, állományszinten: 247 kg volt (1 219 g-os életnapra jutó testtömeg-gyarapodás mellett).

2017-ban az előző évi bikák nagy részét értékesítettük hízóbikaként: 90 egyed, átlag 677 kg testtömeg mellett (1 584 g volt az életnapra jutó testtömeg-gyarapodás).

A két évente megrendezésre kerülő OMÉK-on két borjas tehénrel vettünk részt: az egyik tehenünk 3. díjat szerzett. Az évente megrendezésre kerülő hódmezővásárhelyi kiállításon borjas tehenünk különdíjban részesült a hosszú hasznos élettartama és felnevelt borjai alapján.

Muraközi ló:

A muraközi ménesünk létszámát 2017-ben sem növeltük. Az újonnan beállított tenyészkancaik

javító hatással vannak állományunk minőségére. A teljes szaporulat 2017-ben 11 csikó volt (5 kanca-, 6 méncsikó). 23 kancát fedeztettünk, három tenyészmént használtunk (5698 *Őriszentpéter-8 Vazul*, 5393 *Versace*, 3491 *Bocföldre-61 Fácán*, 5841 *Őriszentpéter-29 Cimbor*).

A 2016. évben kidolgozott, és elfogadott „Muraközi kutatási program” 2017. évre vonatkozó feladatait végeztük el:

- Típusbírálati rendszer kidolgozása,
- Egyeztetés a muraközi tenyésztőkkel,
- Az induló kanca és ménállomány adatfelvétele az új Típusbírálat módszertanával,
- 160 pontos küllemi és mozgásbírálati rendszer kidolgozása,
- Párosítási terv elkészítése,
- Párosítási terv végrehajtása,
- A muraközi programban szereplő lovak származáselemzése,
- A muraközi programban szereplő lovaktól nyálkahártya-minta levétele DNS elemzés érdekében.

2017. szeptember 1-én Vasváron, a Magyar ló ünnepe kísérőprogramján egy muraközi kettes-fogattal vettünk részt. A szeptember végén megrendezett OMÉK-on egy csikós kancával vettünk részt.

Hagyományos magyar kutyafajták

Igazgatóságunk 3 hagyományos fajtából vásárolt kutyákat (pumi, mudi, magyar vizsla), ezen állatokat egyrészt a Széll Kálmán majorban, másrészt dolgozóinknál (családi környezetben) helyeztük el. Működési, tenyésztői program ezidáig nem készült.

5.6.2 Génmegőrző tevékenység növények esetében

Őriszentpéteren, a Csörgőalma és a Keserűszeri Gyümölcsöskertben az őrségi és a vendvidéki helyi honos gyümölcsfajtákból összegyűjtött gyümölcsfaoltványok fenntartása során tavasszal metszést végeztünk, pótoltuk a hiányokat, nyáron kétszer kaszáltunk. A fajták megismerését táblák segítik. A látogatható gyümölcsöskertekről, a legritkább 20 őrségi gyümölcsfajtaról kiadvány készült. A génmegőrző kertjeinkből szedett oltóvesszőket márciusban megtartott Oltónapunkon hasznosítottuk, biztosítva ezzel a régi fajták szaporítását. Az oltónapon közel 50-en vettek részt, kétszáznál is több gyümölcsfa oltása történt meg, kerülhetett elültetésre a térségben, magán gyümölcsöskertekbe. Ezek a fácskák magukban hordozzák azt a gazdag genetikai állományt, ami a nemzeti park területén évszázadok alatt alakult ki.

5.5. táblázat: Saját állatállomány

Faj	Korcsoport	Egyedszám	Változás 2017-ben
Szarvasmarha /magyartarka/	Tehén	220	21
	Tenyészbika	4	0
	Vemhes üsző	0	-51
	Növendék üsző	139	47
	Választott üsző	57	10
	Hízóbika	61	-15
	Szopós borjú	46	1
	Összesen:	547	53
Ló /muraközi/	Kanca	20	0
	Szopós csikó	1	1
	Választási csikó-mén	5	-4
	Választási csikó-kanca	5	0
	Növendék mén	12	4
	Növendék kanca	12	2
	Tenyészmén	5	0
	Egyéb kanca	0	0
	Herélt	0	0
	Összesen	60	4
Juh /cigája/	Anyajuh	5	-2
	Szopós bárány	0	0
	Jerke toklyó	0	0
	Növendék kos	4	-2
	Ürü	0	0
	Összesen	9	-4
Szamár/magyar parlagi/	Kanca	1	0
	Mén	1	0
	Növendék csikó	1	0
	Szopós csikó	0	0
	Összesen	3	0

5.7 Erdőterületek, erdőgazdálkodás

5.7.1 Nem saját vagyongazdálkodásban lévő védett és Natura 2000 erdőterületek

Működési területünkön az erdőtervezett terület összesen 101.291 ha, amelynek túlnyomó részét vágásos üzemmódban, elsősorban gazdasági szempontok alapján kezelnek. Az állami tulajdonú, védett és közjóléti rendeltetésű, 1-3 természetességi kategóriákba tartozó erdőkből jelenleg 25% van folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódban.

Üzemmódok megoszlása védett területeken:

üzemmód	terület (ha)	arány (%)
faanyagtermelést nem szolgáló	670	2
szálaló	1 160	3
átalakító	2 575	8
vágásos	28 881	87
összes	33 286	100

Vágásos üzemmód fahasználati előírásainak megoszlása védett területen:

használat módja	ha	%
előhasználatok (tisztítás, gyérités)	21 696	75
készletgondozó	2 506	9
egészségügyi	1 243	2
tarvágás	339	1
szálalóvágás	1 316	6
felújítóvágás	1 085	7
Összesen	28 881	100

A védett és fokozottan védett erdőterületek az Őrségi Nemzeti Parkban, a Kőszegi és Ság-hegyi Tájvédelmi Körzetben és a Természetvédelmi Területeken találhatók, valamint jelentős a Natura 2000 területen levő erdők mennyisége. Jellemző állománytípusaik a gyertyános-tölgyesek, bükkösök, cseres-tölgyesek, erdei fenyvesek, kisebb területeken fűz-nyár-éger ártéri és ligeterdők, akácok.

Erdők megoszlása a védelem típusa szerint:

védelem típusa	nagysága (ha)	arány (%)
országos jelentőségű védett és fok. véd.	17 952	15,5
ex lege	33	0,03
Natura 2000	42 306	40,2

Az erdőterület 17,7 %-a védelmi elsődleges rendeltetéssel bír, mely zöme az Őrségi Nemzeti Park területén található védett erdő. Jelentős, az erdőterület több mint 40 %-át érinti a Natura 2000 kijelölés. A további rendeltetéseket is vizsgálva 1 % fölötti arányban talajvédelmi erdők (jellemzően vízmosásos részek), víz-, part- és településvédelmi erdők is megtalálhatók. A gazdasági elsődleges rendeltetésű erdők teljes egészében a faanyagtermelést szolgálják.

Általános elvárás a védett erdőterületeken, hogy az erdőgazdálkodási módszerek közül a törvény által szabályozott mértékben a folyamatos erdőborítást biztosító megoldásokat kell alkalmazni, ezért tarvágás kultúr-, és ültetvényerdőkön kívül csak kivételesen alkalmazható.

Elsődlegesen az erdők biológiai és genetikai sokféleségének megőrzése, lehetőség szerinti gazdagítása a cél a megfelelő erdőművelési eljárások alkalmazásával, ehhez az erdészeti beavatkozások során a természetes erdődinamikai folyamatokat kell segítségül hívni. A természetvédelmi szempontok minél teljesebb érvényesülése érdekében Igazgatóságunk egy útmutatót adott ki az erdőgazdálkodók részére, amely bemutatja az erdők legjelentősebb természeti értékeit és az érdekekben szükséges kezeléseket.

A Natura 2000 területekre vonatkozóan a fő kezelési elvárás a jelölő élőhelyek és fajok figyelembevételével/megőrzésével, a vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, valamint a területen előforduló egyéb védett természeti értékek figyelembe vételével történő erdőkezelés végzése.

Az igazgatóság működési területén levő nem védett erdőterületek jelentős részére jellemzőek a monokultúrák, melyek döntően erdei fenyő, akác és nemesnyár fafajokból állnak. Ezek a területeken csak a védett értékek élőhelyének megóvása érdekében van lehetőségünk természetvédelmi célból a gazdálkodásra hatást gyakorolni.

5.7.2 Erdőrezervátum felmérésének főbb eredményei

Hosszúvölgy erdőrezervátum – 2017-ben felmérés nem történt

Pap-erdő erdőrezervátum

Az erdőrezervátum magterületén az erdőrésztelken belül, a teljes faállomány 50mx50m-es méretű kvadrátonként került felvételezésre 2016.11.15. és 2017.03.24. között.

A kvadrátokon belül fafajonként az alábbi adatok kerültek rögzítésre:

eredet, mortalitás, mellmagassági átmérő (cm), magasság (m), fatérfogat, törzsminőség, szociális helyzet 1, szociális helyzet 2, odú, károsítás módja, károsítás mértéke

Az 5 erdőrésztlet jellemző állományalkotó fafaja az erdeifenyő, a lucfenyő, a kocsánytalan tölgy és a gyertyán, valamint a 24/H erdőrésztletben a mézgas éger. Elmondható, hogy a túlevelű állományok alatt a szukcessziós folyamatok jól érvényesülnek, az árnytűrő bükk és gyertyán erőteljesen jelen van az alsóbb szinteken.

A fajok túlnyomó többsége mag eredetű, nagyobb arányú sarj eredet a gyertyánál volt megfigyelhető. A mortalitás a kocsányos tölgy, kocsánytalan tölgy és a lucfenyő egyedeit érinti a legnagyobb arányban. A vörös fenyő alkotja a fátyol jellegű kimagasló szintet, az erdei fenyő alkotja az uralkodó szintet, míg a bükk és a gyertyán egyedei találhatóak alászorult és elnyomott szociális helyzetben vannak, ennek ellenére vitálisak, szép koronával rendelkeznek.

A felmérés során az odvas fák is rögzítésre kerültek, melyekben az erdő koránál, fajokösszetételénél és ökológia helyzeténél fogva igen gazdag.

Szabó-völgy erdőrezervátum

A Szabó-völgy erdőrezervátum magterületének legújabb faállományszerkezeti felmérése 2017. decemberében kezdődött és 2018. májusában zárul le.

Az érintett erdőrésztletek (erdőrésztlet azonosítók (terület)): Felsőszőlőnk 1 TI (0,6 ha), Felsőszőlőnk 1 E (7,4 ha), 1 F (6,4 ha), 2 E (10,7 ha), 2 TII (1,6 ha).

A feladat:

1. Erdőrésztletek határainak kijelölése
2. A területbe eső kvadrátok kitűzése a mellékelt hálózat alapján
3. Egyes fák felmérése: A felmérés során a kitűzött erdő+háló kvadrátonkénti

valamennyi 5 cm mellmagassági átmérőt meghaladó álló fa felmérése és Excell táblában történő rögzítése.

4. Állományszerkezeti elemzések:

A felmért adatállomány alapján, erdőrészletenként/kvadrátonként

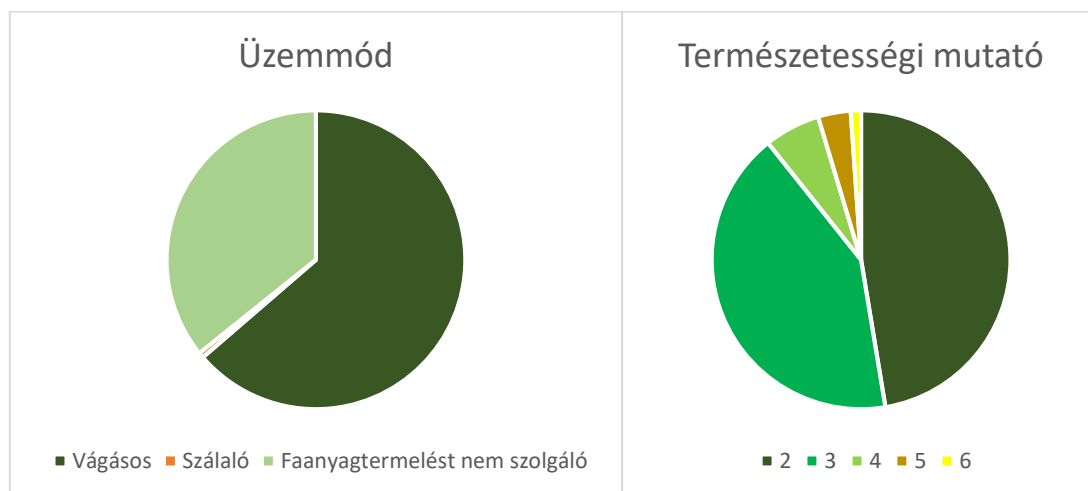
- átmérőeloszlások
- szociális helyzet elemzése
- fatömeg elemzések
- károsodás mértékének elemzése

Szalafői őserdő erdőrezervátum – 2017-ben felmérés nem történt

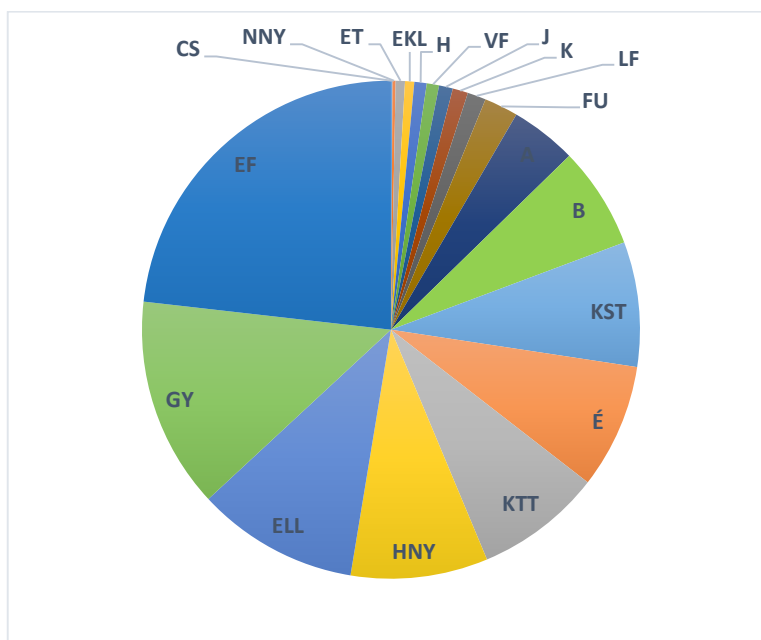
5.7.3 Saját vagyonkezelésben lévő erdőterületek kezelése

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében mintegy 2836,8 hektár védett, fokozottan védett vagy Natura 2000 oltalom alatt lévő erdőterület áll, ebből bejelentkezett erdőgazdálkodóként 1125,9 ha állami erdőterületet kezel.

A vagyonkezelt erdőterület 63,6 %-a „vágásos”, 35,7 %-a „faanyagtermelést nem szolgáló és 0,7 %-a „örökerdő” (korábban „szálaló”) üzemmódban kezelt erdő. Természetesség szempontjából az erdők csaknem 90%-a természetyszerű vagy származék erdő.



Fafajok megoszlása az Igazgatóság gazdálkodásában lévő erdőkben:



Igazgatóságunk a vagyonkezelésében levő erdőterületein általános alapelvként a fenntartható használat követelményeinek megfelelően, az erdei haszonvételek gyakorlása során olyan módszereket alkalmaz, amelyek biztosítják, hogy az erdő megőrizze biológiai sokféleségét, természetességét vagy természetszerűségét, termőképességét, felújuló képességét, életképességét.

A terület természeti adottságait, erdeinek történetét, mai állapotát és a természetvédelmi szem-pontokat figyelembe véve – a fent részletezett erdőfenntartási szemléletek következményeként – az alábbi általános elvek és célok fogalmazhatók meg:

- A vágásos erdőgazdálkodás visszaszorítása, a folyamatos erdőborítást biztosító módok előtérbe helyezése;
- A természetes erdődinamikai folyamatokra minél nagyobb mértékben támaszkodó erdőkezelés kialakítása és alkalmazása;
- Az erdő(állományok) természetességi állapotának javítása, a természeti értékek megőrzése;
- Az erdőhöz kötődő védett és közösségi jelentőségű élőhelytípusok és fajok állományának fenntartása, növelése;
- Érdemi elmozdulás ne csak állományléptékben, hanem táji léptékben is tetten érhető legyen.

Erdőgazdálkodásunk szervezésében jelentős problémát okoz, hogy az erdőterületek birtokszerkezet szerint elaprózottak. Az erdők jelentős részét a határsávban található erdők (475 ha) teszik ki, ami egy 20-50 m széles, hosszú, rendkívül nehezen kezelhető területet jelent. Súlyozottan a nemzeti park területén található az erdeink kétharmada. A tömbben lévő erdőterületek Apátistvánfalva, Nádasd, Körmend, Katafa községhatárban találhatóak.

Igazgatóságunk már a nemzeti park megalakulását követően elindította a vagyonkezelésében levő Csörötnek 43-as tagban a PRO SILVA HUNGARIA egyesület erdőkezelési alapelvei szerinti erdőgazdálkodást 3 erdőrészletben. A kísérlet célja tisztázni, hogy hosszú távon az eddig évszázadok óta vágásos üzemmódban kezelt többé-kevésbé egykorú erdőállományok az

eddig felismert természeti törvények és felhalmozódott erdőgazdálkodási tapasztalatok birtokában átvezethetők-e, s ha igen, milyen módon a folyamatos erdőborítást biztosító, természeteshez hasonló erdőállapotba.

Szintén PRO Silva elvekkel összhangban lékeket nyitottunk a veleméri 18/A és 18/C erdőrészekben, főleg gyertyán és erdeifenyő került kivágásra.

Farkasfa 34/B erdőrészletben kislékes jelleggel erdeifenyőt, nagyobb lécek kialakításával gyertyánt vettünk ki a faállományból a bükk és a tölgy B, C szintben történő megsegítésének céljából.

Ezen felül a KEHOP Erdőt természetesen! „Bolygatott erdei élőhelyek rekonstrukciója az Őrségben” című projekt szakmai előkészítését végeztük el, amelynek elsődleges célkitűzése a Nemzeti Park területén lévő erdőknek, mint élőhelyeknek a természetességi mutatójának a javítása, elsősorban olyan, jelenleg kedvezőtlen állapotú erdőkben, amelyek a leromlás jeleit mutatják, fajszegények, horizontális és vertikális tagolódásuk csekély, szerkezetük sérülékeny és emiatt instabil ökoszisztémaként tekintünk rájuk. A projekt célja abiotikus és biotikus hatásokkal szemben egyaránt ellenálló, a klímaváltozás hatásait mérsékelni és elviselni képes erdők létrehozása, ill. kialakítása.

Erdőgazdálkodási tevékenységünk 2017-ben az alábbiak szerint alakult:

Erdőfelújítás, pótlás:

2017. év tavaszán elkezdett erdőfelújításainkban Apátistvánfalva 22/B-ben végeztünk pótlást.

erdőrészlet	terület (ha)	cálállomány/fafaj	pótlásra került db.
Apátistvánfalva 22 B	1,61	KTT	Összes:8000 db.

Ápolási munkák:

Az erdősítéseinke ápolási munkálatait saját eszközzel (gépi sorközi ápolóval), vállalkozóval, illetve a közfoglalkoztatásban dolgozó munkatársainkkal végeztük el. Gépi sorközépolást, és kézi sarjleverést alkalmaztunk az alábbi erdőrészekben:

erdőrészlet	terület (ha)
Apátistvánfalva 22 B	2,06
Kondorfa 24 C	5,52
Nádasd 55 I	1,06
Őriszentpéter 46 E	0,51
Őriszentpéter 76 F	2,95
Összesen:	12,1

Nevelővágások és fakitermelések végzése:

erdőrészlet	TI (ha)	TKGY(ha)	NFGY (ha)	ET (ha)	SZV (ha)
Velemér 18/A			5,05		
Velemér 18/C		0,47			
Szóce 477/D				0,6	
Őriszentpéter 43/A				0,91	
Sztg.-Farkasfa 34/B					5,8
Összesen:		0,47	5,05	1,51	5,8

Feladatainkat 1 fő jogosult erdészeti szakszemélyzet, 1 fő erdészeti felügyelő és 1 fő erdész útján látjuk el. Emellett változó létszámú (4-8 fő) közfoglalkoztatott végzi az erdészeti munkákat.

5.8 Vadászterületek, vadgazdálkodás

Igazgatóságunk önálló vadászterülettel nem rendelkezik, vadgazdálkodási tevékenységet nem folytatott az elmúlt évben.

5.9 Halgazdálkodási vízterület

Igazgatóságunk működési területén összesen 31 db jelentősebb halászati víztérként nyilvántartott vízfolyás és tó található, amelyeket az 5.7 táblázat mutat be. A halászati vízterek hasznosítása az Igazgatósággal egyeztetett módon történik, mind a haltelepítési tervek, mind a horgászatra vonatkozó szabályok előzetes egyeztetés után kerülnek engedélyezésre. A 44/2015. (VII. 28) FM rendeletnek megfelelően igazgatóságunk kezdeményezésére 18 halgazdálkodási vízterületet nyilvánított a hatóság különleges rendeltetésűvé. Ezen vízterületek halgazdálkodási joga igazgatóságunkhoz került (lásd 5.6. táblázat).

5.9.1 Természetvédelmi és génmegőrzési szempontból különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterületek

Az Igazgatóság működési területén összesen 32 víztér áll védelem alatt, amelyből 18 van igazgatóságunk halászati kezelésében. Javaslatunk alapján a halászati hatóság ezeket a vízterületeket különleges rendeltetésűvé nyilvánította. Igazgatóságunk a területeken semmilyen gazdálkodási tevékenységet nem folytat.

5.6. táblázat: Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság halgazdálkodási kezelésében lévő vízterek

Sorszám	A halászati víztér	Kiterjedése (ha)	Víztérkód
1.	Szakonyfalui-patak	7,2	18-067-1-1
2.	Grajka-patak	4,8	18-065-1-1
3.	Hársas-patak	11,5	18-066-1-1
4.	Huszászi-patak	13,1	18-068-1-1
5.	Lugosi-patak	15,0	18-069-1-1
6.	Szentgyörgyvölgyi-patak	3,6	18-070-1-1
7.	Kerca-patak	10,7	18-071-1-1
8.	Kerka-patak	7,7	18-072-1-1
9.	Alsószölnök 029/1a hrsz holtág	0,4	18-073-1-1
10.	Csörötnek kavicsbánya-tó	7,5	18-085-2-1
11.	Rábagyarmat kavicsbánya-tó	12,6	18-086-2-1
12.	Rátóti kavicsbánya-tó 1	6,3	18-087-2-1
13.	Szerdahelyi-patak teljes szakasza, eredetétől a Gyöngyös-patakig	6,0	18-088-2-1
14.	Cáki-patak teljes szakasza, eredetétől a Doroszlói-patakig	1,2	18-089-2-1

Sorszám	A halászati víztér	Kiterjedése (ha)	Víztérkód
15.	Bozsoki-patak teljes szakasza, eredetétől az Arany-patakig	3,5	18-090-2-1
16.	Rátót kavicsbánya-tó 2	6,7	18-092-2-1
17.	Rátót kavicsbánya-tó 3	9,0	18-093-2-1
18.	Csörötnek kavicsbánya-tó	6,6	18-095-2-1
Összesen:		133,4	

A jóváhagyott halgazdálkodási terv szerint e vízterületeken sem halászati sem horgászati tevékenység továbbra sem folyik. Cél a természetes-természetközeli állapotok fenntartása, melynek érdekében a természetvédelmi kezelés részeként halfaunisztikai vizsgálatokat végeztünk elektromos halászgéppel.

5.9.2 Védett halastavak

Az Igazgatóság működési területén összesen három védett természeti területen lévő tó van, a Himfai-tó a Szombathelyi Erdészeti Zrt., a Vadása-tó magán, a Hársas-tó pedig önkormányzati vagyonkezelésben van. A tavak mindegyike horgászati hasznosítás alatt áll, halászat nem folyik rajtuk. Az Igazgatóság vagyonkezelésében védett halastó nincs.

5.10 Természetvédelmi mentőtevékenység

Igazgatóságunk Chernel-kerti Madárvédelmi Mentőközpontjába 55 madárfaj 323 sérült vagy elárvult egyede került be 2017 folyamán. A leggyakoribb fajok a sarlósfecske (30), az egerészölyv (29), a fekete rigó (24) és a vörös vércse (24) voltak. A szabad életre alkalmatlan, a telepen élő és párba álló fehér gólyák tojásaiból 14 fióka jött világra, közülük 9 sikeresen felcseperedett. További öt fióka olyan tojásokból kelt ki, amelyeket vad fészkekből kellett kiementeni. 161 madár repatriálására került sor, ebből 25 fokozottan védett faj példánya volt (21 fehér gólya, 1 bölömbika, 1 kuvik, 1 gyöngybagoly, 1 nagy kócsag). A madarak mellett 64 emlőst fogadott a mentőközpont, a leggyakoribb faj a rőt koraidenevér (18) volt. Az emlősök közül 38 egyed sikeresen repatriálni.

5.7. táblázat: Halgazdálkodási vízterületek

Név	Víz típus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Abért-tó	mesterséges	25,85	1,5	A két vízterület a Lukácsházi árvízcsúcs csökkentő tározó töltésének anyag-nyerőhelyének rekultivációja során került kialakításra. Az Abért I. tavat a Rába folyó vízrendszeréhez tartozó Gyöngyös-patak táplálja egy vízkivételi műtárgyon keresztül. Az Abért I. tó egy átfolyón keresztül látja el vízzel az Abért II. tavat, melynek felesleges vize egy öblítő-csatornán keresztül ismét a Gyöngyös-patakba folyik. A tavak vízminősége a tápláló Gyöngyös-patakéhoz hasonlóan kiváló.
Csepregi-tó	agyagbányató	0,8	3,5	A tó kialakulása az 1960-as évek végére tehető. A tó eredeti területe 0,5 ha volt, de az 1990-es évek elején kotrással bővítették tovább így érte el mai méretét, mely a 2011. évben egy alapos "felújításon" esett át a Szövetség jóvoltából. A tavon környezetvédelmi okok miatt általános etetési tilalom van érvényben.
Gencs-Perenyei-tó	mesterséges	1,8	1,5	A tó Perenye község határában helyezkedik el. A kicsi, de annál hangulatosabb horgásztó jellemző halai a ponty, és a keszegfélék. Tagolt partját körben nád, sás szegélyezi. A part növényzetére a kisebb bokrok és keskeny fasorok jellemzőek. A tó középső területén egy kis sziget található, melynek környéke kedvelt terület a halak számára.
Gersekarát-Sárvíz-tó	halastó	36	1,5-2	A tó vize horgászat mellett fürdésre is alkalmas, szépen gondozott partján strandolásra és kempingezésre is lehetőség van. Jelzett túra útvonal is áthalad a településen.

Név	Víztípus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Gyöngyös	patak	25	0,3-1,5	Gyöngyös-patak a Rába baloldali mellékvize. Vörösvágás közelében ered, Kőszeg magasságában éri el Magyarországot, ahol délnek fordul. Szombathelyet érintve már újra keleti irányban folyik tovább, Vasszécsenytől pedig észak-keletnek tartva Sárvárt veszi célba, ahol, mintegy kilencven kilométer megtétele után a Rábába torkollik. Magyarország legkiválóbb pisztrángos vizeként tartják számon, elsősorban az ideális vízhőmérsékleti mutatók miatt. A nyári kánikulai időszakban is hűsz Celsius fok alatt marad a vízhőmérséklet és az oldott oxigén tartalma pedig 11 mg/liter felett van egész évben.
Hársas-tó-Máriaújfalu	völgyzárógátas víztározó	17,4	3	1980-as évek végén a Hársas-patak felduzzasztásával létrehozott völgyzárógátas árvíztározó. A Hársas-tó az Őrségi Nemzeti Park része. A Hársas-tó létesítésekor az elárasztásra szánt völgy jelentős részéhez nem nyúltak hozzá. Ezért a felső, tehát a déli, befolyó környéki területtől számítva körülbelül a tó kétharmada szinte megtartotta az eredeti medret. A befolyó környéke, köszönhetően az adottságainak kiváló ivóhelynek minősített terület. Ezen a részen 100 méter hosszan egész évben tilos a horgászat természetvédelmi és halvédelmi okokból.
Herpenyő	patak	21,85	0,2-1	A Rába folyó jobb parti mellékvize. Kis esésű, lassú folyású víz. Folyása nagyjából párhuzamos a Rába folyóval, melyből Sárvár felett az ikervári erőmű alvízcsatornával egyesülve torkollik bele. A patak teljes hosszában sokféle vízínövény fordul elő, melyek néhol teljesen beborítják a víztükört. A Vas megyei Horgász Szövetség tervei között szerepel a patak renaturálása, amely többletvíz juttatást jelent a patak számára.

Név	Víz típus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Himfai-tó	körtöltéses tározó	11,2	1,5	A tó az Őrségi Nemzeti Park területén helyezkedik el, melyet a Himfa-patak táplál. A tó közvetlen környezetében található erdő igazi természetes környezetet biztosít. Vas megye igazi süllyős vizeként tartják számon.
Kerka-patak	patak	127	változó	Kerka-patak két ágon, a szomszédos Ausztriában ered és 54 km hosszú. Vízugyűjtő területe 1762 km ² . Magyarföldnél lép be hazánk területére, délen Kerkaszentkirály után torkollik a Lendvába az országhatárnál, majd Muraszemenye (Csernec) alatt egyesül a Murával. Vízfolyása nagyon ingadozó. A Kerka felső szakasza bővizű, gyors lefolyású, az alsó szakaszon a folyó lelassul. A térségben hegyvidéki jellegű ionszegény források, lápok, gyors lefolyású kis patakok révén sűrű vízhálózat alakult ki. A Kerka mentén évszázadokon át gondot okozott a nagy vízfelesleg elvezetése, a patakok szabályozása. E vidéken 1798 óta többször folyt csatornázás, kisebb folyóvíz-szabályozás. A kanyargós Kerkát teljesen megszelídítették, kanyarulatait levágták, medrét kitisztították. A Kerka élővilága kiemelkedő természeti értékek hordozója. A forrás- és torkolatvidékük között folyamatosan változó környezeti adottságok igen sok, egymástól nagyon különböző igényű faj számára biztosítanak életlehetőséget.
Magyarszecsődi-tó	kavicsbányató	9	2	A több mint 20 éves tó a kavicsbánya múlt ellenére nagyon vadvíz jellegű. Elsősorban a bányászatnak köszönheti ezt a tulajdonságát. A tó egyenetlen parttal és mederviszonnyal rendelkezik. A félszigetekkel tagolt part, medencékkel, öblökkel, szorosokkal színesített medret alakított ki, melyben még szigeteket is találunk. A tavat rengeteg bokor, kis sziget és félsziget övezi emiatt rendkívül változatos.

Név	Víz típus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Marcal	folyó	43	0,5-2	Rába jobb oldali mellékveze, a Bakonyban ered több patakából Zala megye É-i részén. A patakban megtalálható halfajok száma 23 db. Hangulatos, csendesen áramló kis folyócska, és sok minden színesíti környezetét. Elsősorban folyami halak jelenléte a jellemző. Érdekesség, hogy szinte teljesen átlátszó, tözezes, barnás színű víz jellemzi, még a csapadékos időszakokban is.
Mersevát-tó	tőzegbányató	4,24	2	Helyén körülbelül 1955-60-táján kezdték kitermelni (talajjavítás céljára) a tőzeget, Mintegy 15 évi bányászat után a 1970-es években jelent meg a víz a gödörben, eddig tartott a művelés. A vízutánpótlást egy magasabban fekvő lapályos vízgyűjtőterületről a Fekete-árok, egy kis patak szállítja.
Perint	patak	5,2	0,2-0,5	Szeszélyes kanyargó víz, bedőlt fák, szép kavicszátonyokkal váltakozó langyosabb részek találhatók ebben a tiszta vizű hegyi patakban.
Pinka	patak	5,2	0,5-3	A Pinka patak a Rába legjelentősebb vasi mellékveze. A magyar-országrak határhoz közel ered és ezt a tulajdonságát végig megtartva a két ország között kanyarog. Körülbelül 55 km hosszú, legnagyobb mellékvezeinek a Strém-patak számít. Több malom, duzzasztó települt sebes vizére.
Püspökmolnári-tó	kavicsbányató	4	2-2,5	A Püspökmolnári-kavicsbányató, mint neve is mutatja bányató, kavicskitermelés következtében jött létre. Növényzettel jól körbenőtt partja tagoltnak mondható.
Rába	folyó	790,7	2-5	A Rába vasi szakaszára jellemző az állandó vízszint és a csodálatos vadvízi környezet. Borzasztóan sok arca van, köszönhető a rendkívül sok kanyarnak és mőtárgynak melyekkel útja közben találkozik. Az évtized folyójában megtalálható halfajok száma 53.

Név	Víz típus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Rábasömjéni-tó	kavicsbányató	3,2	1,8	A 84-es főközlekedési út melletti több egységből álló tóegység közül ma már csak 2 tó számít horgászvíznek. Több mint 20 éve a többi tó elmocsarasodott. A tavak párhuzamosak a közúttal, melyhez innen termelték ki a kavicsot. A vízparton jelentős vizenővényzet és fa van.
Répcse	folyó	23	0,3-1,5	A Rába baloldali mellékvize. A patakban megtalálható halfajok száma 24 db.
Szombathelyi csónakázó- és hotgásztó	mesterséges	12,4	1,5-3	Az egykori agyagbányászat miatt keletkezett kubikgödrök átalakításával hozták létre a hatvanas évek elején a Csónakázó-tavat, és a Horgásztavat. Az Arany-patak táplálta horgásztóból jut a csónakázó tóba a víz, a két tavat mindössze egy sétány választja el egymástól.
Újperint 1. sz. tó	kavicsbányató	4,67	1,3	a kavicsbányászat során 4 kavicsbánya-tó született évtizedekkel ezelőtt. A tó szinte szabályos téglalap formájú, de a mesterséges kinézet ellenére a partot nád szegélyezi.
Vadása-tó	völgyzárógátas víztározó	4	1,8	4 hektár területen, csodálatosan szép környezetben, a hasonló nevű patak vizének felduzzasztásával keletkezett. Elnevezése onnét ered, hogy a környéken sok volt a róka, ezek lyukakat ástak a patak mentén, így lett vad-ásta, Vadása-patak, illetve tó. Vize kristálytiszta, a tavat 12 forrás táplálja. A tó kialakulása a 20. század elejére tehető, de az 1920-as évek után teljesen elhanyagolták a területet. az Őrség egyik, ha nem a legismertebb üdülőövezete. Csodálatos környezetben fekszik, mely egyben természetvédelmi terület. Az Őrségi Nemzeti Park jó járható turistaújtjai itt futnak össze.
Vasvári csónakázótó	mesterséges	4	1,3	A tó eredete 1965-re tehető mikor a Csörnöc-Herpenyő patak nagy árvízzel öntött ki. Egy következő kiáradást megelőzendően a helyi lakosság hozzálátott egy körtöltés építéséhez, melyhez a földet a

Név	Víz típus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
				jelenlegi tó helyéről bányászták ki. A szabdalt partú mesterséges tó partját nádasok, bokrok, ligetek teszik változatosabbá.
Strém	patak	1,7	0,2-0,5	Szeszélyes kanyargó víz, bedőlt fák, szép kavicszátonyokkal váltakozó langyosabb részek találhatók ebben a tiszta vizű hegyi patakban.
Arany-patak	patak	8,9	0,4 - 0,8	Országhatártól a Soro-Perintig, a felső szakasz viszonylag érintetlen, mezőgazdasági területek között folyik, több település belterületét érintve. Tervezett vízügyi beavatkozás a Dozmat közigazgatási területén tervezett árvízcsúcs-csökkentő tározó.
Hosszú-víz	patak	6,4	0,2-1,2	Eredetétől időszakos vízfolyás, bővizés évben folyamatos vízborítású, a 86-os számú főúttól a Gyöngyös-műcsatornába torkollásig van stabilabb víztest. A torkolat és a feletti szakaszán a Gyöngyös teljes halállománya megtalálható. Csénye térségében pl. sebes pisztráng fogás is gyakori.
Lánka-patak	patak	37	0,1 - 0,8	A régen malmokat működtető patak mára az eróziós folyamatos és a talajvízszint csökkenése miatt sajnos időszakos vízfolyássá vált, különösen a Gércse környéki szakaszon. Az alsó, Rábába torkolló szakaszán értékes patakparti társulások találhatók, a kisebb-nagyobb "bögékben" megáll a víz.
Kőrös patak + árapasztó	patak	29,4	0,4 - 1,5	A Kőrös-patak és a vele párhuzamosan folyó árapasztója tipikus kispataki halfaunával rendelkezik, vizinövényzettel jelentősen benőtt, vízhozama változatos a csapadékviszonyok függvényében.
Láhn-patak	patak	13,8	0,6-1,5	Az országhatártól a Vörös-patakba torkollásig tartó vízfolyáson az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság és a VÍZIG közös LIFE-projektje során több, ökológiai célú beruházás történt, mely során változatos vízi élőhelyek kerültek kialakításra.

Név	Víz típus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Vörös-patak	patak	17,3	0,6-1,5	Az országhatártól a Rába folyóig folyó Vörös-patak a Rábai reofil halfajok régi ívóhelyeként szolgált. A sekélyebb, könnyebben felmelegedő és oxigéndús víz kiváló adottságokkal rendelkezik (rendelkezik) a folyóvízi halfajok természetes szaporodásához.
Szölnöki-patak	patak	6,9	0,4 -1,2	A korábban természetes pszitráng-állományáról híres patak az eróziós folyamatok és a vízhozam csökkenése miatt jelentősen veszített víztestéből. A Rábát tápláló patakként szóba jöhetne természetes ívóhelyként, azonban a hordalékzátonyok, bukók nem teszik lehetővé a halak jelentősebb vándorlását. A patak védett területen található, védett fajok, pl. dunai ingola élőhelyéül szolgál.
Kerka-patak	patak	21,4	0,4 -1,5	Az országhatártól Alsószenterzsébetig (bukógátig) tartó szakaszán az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság halászatra jogosultként a természetes állapotok megőrzése mellett elkötelezett. A patak védett területen folyik, a megyében híres a rák állománya, az alsóbb szakaszokon régen híres paduc (podvív) -ívó helyek voltak, melyek mára stabil víztest hiányában nem minden évben adnak lehetőséget az eredményes szaporodásra.

6. Tájvédelem

6.1 Egyedi tájértékek

Az Igazgatóság működési területén 86 településen összesen 1.600 db egyedi tájértéket tartunk nyilván. Tárgyévben 10 településen 176 újabb tájértéket vettünk nyilvántartásba.

Település	Értékek száma	változás 2017-ben
Bajánsenye	7	-
Bozsok	11	-
Cák	9	-
Felsőjánosfa	12	-
Felsőmarác	12	-
Hegyhátszentmárton	9	-
Ispánk	10	-
Ivác	22	-
Kercaszomor	10	-
Kerkáskápolna	6	-
Kisrákos	18	-
Kőszegdoroszló	33	-
Kőszegszerdahely	10	-
Magyarszombatfa	13	-
Nagyrákos	17	-
Orfalu	27	-
Órimagyarósd	13	-
Perenye	12	-
Szaknyér	11	-
Szalafő	84	-
Szatta	16	-
Velem	11	-
Velemér	8	-
Viszák	17	-
Alsószölnök	9	-
Apátistvánfalva	66	-
Csörötnek	13	-
Daraboshegy	12	-
Felsőszenterzsébet	7	-
Felsőszölnök	15	-
Halogy	11	-
Kétvölgy	7	-
Kondorfa	12	-
Kőszeg	20	-
Magyarföld	18	-
Magyarlak	9	-

Település	Értékek száma	változás 2017-ben
Nádasd	19	-
Őriszentpéter	51	-
Pankasz	11	-
Rábagyarmat	14	-
Szakonyfalu	14	-
Szentgotthárd	21	-
Szentgyörgyvölgy	10	-
Szóce	14	-
Döbörhegy	17	-
Nagymizdó	27	-
Petőmihályfa	52	-
Sárfimizdó	13	-
Szarvaskend	30	-
Csönge	25	-
Kemenessömjén	22	-
Kenyeri	27	-
Pápoc	15	-
Vönöck	21	-
Csehimindszent	13	-
Csipkerek	18	-
Mikosszéplak	20	-
Olaszfa	25	-
Pácsony	15	-
Harasztifalu	17	-
Horvátlövő	11	-
Kemestaródfa	26	-
Magyarnádalja	11	-
Nagykölked	13	-
Pinkamindszent	24	-
Pornóapáti	28	-
Rádóckölked	9	-
Szentpéterfa	29	-
Vasalja	17	-
Meggyeskovácsi	23	-
Nemeskolta	14	-
Püspökmolnári	17	-
Rábahídvég	23	-
Rábatöttös	16	-
Zsennye	16	-
Gyanógeregye	17	-
Csákánydoroszló	18	8

Település	Értékek száma	változás 2017-ben
Döröske	18	18
Egyházashollós	26	26
Gasztony	18	18
Magyarszecsőd	15	15
Molnászecsőd	20	20
Nemesmedves	17	17
Rátót	8	8
Rönök	19	19
Vasszentmihály	17	17
Összesen	1 600	176

6.2 Településrendezési eszközök és területrendezési tervek véleményezése, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet véleményezése, közreműködés az elkészítésben

Az igazgatóság 2017-ben, 132 alkalommal adott ki rendezési tervek véleményezése keretében állásfoglalást. Az ügyiratok megnövekedett számát a jogszabályi változások okozták. A véleményezett tervek minden esetben visszajutnak az igazgatósághoz. Nehézséget szokott okozni a nemzeti parkban levő nem védett belterületeken a lakóépületek felújításánál, ill. az újak tervezésénél a tájképi környezetbe való megfelelő illeszkedés figyelembe vétele (pl. Óriszentpéter belterületén: új faházak telepítése meglévő hagyományos épületek szomszédságában). Jelentős feladatot és terhet jelentett a települések részére előírt arculati kézikönyvek és településképi rendeletek elkészítésének kötelezettsége, melyek esetében adatszolgáltatási és véleményezési kötelezettségünk áll fenn. Év végéig a településeknek csak közel fele készítette el az arculati kézikönyvét, és kb. 10 %-a készítette el a településképi rendeletét. Összesen 227 ilyen megkeresésünk volt.

A településképi arculati kézikönyvek és településképi rendeletekkel kapcsolatos feladatok	kimenő ügyiratok száma 2017
Települések száma összesen: 2018	
adatszolgáltatások a településképi arculati kézikönyvek és településképi rendeletek készítéséhez	218
településképi arculati kézikönyvek véleményezése	62
településképi rendeletek véleményezése	42
beérkezett végleges településképi arculati kézikönyv letöltése	15
beérkezett végleges településképi rendelet letöltése	13
Összesen 2017. év végéig:	350

6.3 Fejlesztési koncepciók és egyéb tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben

2017-ben több új hírközlési torony telepítése, régi felújítása volt soron (Nagyrákos, Alsószőlő, Apátistvánfalva). A megyei gyorsforgalmi úthálózat fejlesztésével kapcsolatos ügyek is megindultak (M8, M86), valamint jelentősek voltak az agrárágazatot érintő külterületi fejlesztéseket célzó tervezések, egyeztetések. Részt vettünk az előzetes egyeztetésekben, a természetvédelmi, tájképvédelmi szempontból alkalmas helyszínek kiválasztásában, a helyi jogszabályok megalkotási folyamatában.

6.4 Tájvédelmi szakértői tevékenység

Az igazgatóság tájvédelmi tevékenysége elsősorban a hatósági munka segítésének céljával kiadott belföldi jogsegély keretein belül valósul meg. Az igazgatóság 2017-ben 283 alkalommal művelési ág váltás, telek alakítás, más célú hasznosítás, gyepterület helyreállításának ügyében adott szakmai állásfoglalást. Az elsődlegesen élővilág-védelmi ügyek véleményezése során is, minden esetben figyelembe vettük azok tájvédelmi vonatkozásait is.

Védett bel- és külterületen 24 esetben adott az igazgatóság építésügyi szakvéleményt. A tervezők jellemzően elfogadták, és a tervekbe beépítették a javaslatokat. A véleményezések tárgyát családi házak, mintagazdaság, pajta, termény- és géptárolók építése képezte.

6.5 Tájvédelmi jelentőségű beavatkozások

2017. évben védett természeti területen jelentős tájképi értéket kedvezőtlenül befolyásoló beruházás nem történt.

7. Projektek

Megalakulásunk óta folyamatosan figyelemmel kísérjük az aktuális pályázati lehetőségeket. A központi költségvetési keretek szűkös volta miatt a nagyobb léptékű célok eléréséhez szükséges a pályázati lehetőségek kiaknázása. 2017-ben a pályázati aktivitásunk az előző évhez képest jelentősen nőtt. Ennek oka, hogy az eredetileg 2015. és 2020. között időarányos elosztás elve szerint benyújtani tervezett KEHOP pályázatainkat központi utasításra 2016-ban be kellett nyújtanunk. Így 2017-ben az összes, 2020-ig megvalósítani tervezett KEHOP pályázatunk fejlesztése folyamatban volt, két esetben pedig a megvalósítás zajlott.

2017-ben az alábbi eredményeket érték el a források lekötése és a projektek megvalósítása terén:

- A 2015. év végén megjelent felhívásra a 10 nemzeti park igazgatóság közül elsőként benyújtott a Doroszlói-rétek helyreállítása Kőszeg-hegylánján, valamint a Természetvédelmi rendeltetésű területek muraközi lóval történő kezeléséhez szükséges istálló és kiszolgáló létesítmények fejlesztése című KEHOP pályázatainkban lezártuk a projektek előkészítési szakaszait, elvégeztük a tervezési és engedélyeztetési feladatokat, elkészítettük és minőségbiztosításra, majd megvalósítási szakaszra való átfordításra benyújtottuk a megvalósíthatósági tanulmányokat. Lefolytattuk a gépbeszerzésre vonatkozó közbeszerzési eljárást.
- Az Erdőt természetesen – leromlott állapotú erdei élőhelyek rekonstrukciója az Őrségben című KEHOP projekt fejlesztési szakaszában elkészítettük a szükséges tervdokumentációkat, beszereztük az engedélyeket. Megterveztük a megvalósítás ütemezését, amelyet az eredeti elképzeléstől eltérően, a megvalósításra rendelkezésre álló 3 év kihasználása érdekében 2018-as kezdésre állítottunk át.
- A Magyartarka szarvasmarhával történő természetvédelmi célú területkezelés infrastrukturális feltételeinek kialakítása című KEHOP projekt esetében 3 db rétegvíz kút engedélyezési és egyben kiviteli tervét, továbbá 2 db kilátó terveit készítettük el.
- Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található Natura 2000 területeket bemutató hálózat létrehozása során 2017. évben elkészült az új látogatóközpont és az igazgatóság központi épülete. Megkezdődött a kiállítások, a hálózati pontokra kerülő interaktív tájékoztató tornyok készítése. Megyei rendezvényeken népszerűsítettük a projekt támogatásával a Natura 2000 hálózat területeit és értékeit. Megindítottuk az épületek bútorozását célzó közbeszerzési eljárást.
- A területi jelenlét és természetvédelmi őrzés hatékonyságának javítása az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatának komplex fejlesztésével című projektünkben beszereztük a terepjáró gépkocsikat és a projektben tervezett eszközök 90 százalékát. Az eredetileg október végén zárni tervezett projektet 3 hónappal meghosszabbítottuk.
- A Rába és ártere közösségi jelentőségű természeti értékeinek interaktív bemutatásához szükséges infrastruktúra kialakítása címmel benyújtottuk a KEHOP Éves Fejlesztési Keretben nevesített projektünket fejlesztési szakaszra. Megkötöttük a támogatási szerződést, megkezdtük az épületek tervezését és megindítottuk az építési engedélyezési eljárást.
- A Szlovénia-Magyarország Határon Átnyúló Program által támogatott Green Exercise című pályázatunkban elkészítettük az Őrségi Népi Műemlék-együttes egész napos programot biztosító bemutató övezetté alakításának lehetőségeit feltáró, és fejlesztési javaslatokat megfogalmazó turisztikai fejlesztési tervet. Megépítettük Szalafőn a

Pityerszer értékeit a gyermekek számára játékosan bemutató játszóteret. A projekt támogatásával létrehoztuk honlapunk idegen nyelvű felületeit. Idegenvezető mobiltelefon alkalmazást készítettünk a Pityerszer bemutatására.

- Az Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Program pályázati kiírása által támogatott PaNaNet+ című pályázatunkban 10 db elektromos kerékpárt vásároltunk. Lefolytattuk a pityerszeri népi játszóház megépítésére kiírt közbeszerzési eljárást, megkezdtük a játszóház építési munkálatait és megterveztettük a berendezését. Újonnan készített, ill. vásárolt eszközparkkal lebonyolítottuk az Őrségi Lepkekalandot és a Miénk itt a rét című madarak és fák napi rendezvényt. Utóbbi 2017-ben 10. alkalommal került lebonyolításra, a jubileumi rendezvényen a projekt támogatásával osztrák diákok részvételét is biztosítottuk és egy filmet is készítettünk ebből az alkalomból. Évtizedes álmunk vált valóra azzal, hogy megjelentettük a nemzeti parki újságunk első számát, amely Harmónia címmel a nemzeti park minden háztartásába eljutott és nagyon jó fogadtatásban részesült az olvasók, a lakosság részéről.
- Év végén támogatásban részesült a Deutsche Bundesstiftung für Umwelt szervezetéhez, a Citizen Science bevezetése érdekében benyújtott, Lepkeháló című magyar-német pályázatunk, amelynek keretei között nappali lepke térképezést fogunk végezni önkéntesek bevonásával.
- Támogatásban részesült az Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Program pályázati kiírására benyújtott WeCon című projektünk, ami vizes élőhelyek (a Rába folyó) ökológiai hálózatának fejlesztését célozza az osztrák- magyar határrégióban.
- A kerecsensólyom és a parlagi sas táplálékbázisának megőrzése a Kárpát-medencében című projekt keretében továbbra is az ürge telepítését végeztük a megye területén.
- Elvégeztük az igazgatóság összes közbeszerzésének ügyintézési feladatait, a közbeszerzési terv, éves statisztikai összegzés készítését is beleértve.
- Sikeresen lebonyolítottuk a Családbarát munkahely kialakítását célzó pályázatunkat.
- Ökológiai hálózatokkal foglalkozó projektet nyújtottunk be a Duna Transznacionális Interreg programra

7.1. táblázat: *Projektek*

Projekt címe	Időtartama	Forrás megnevezése	Projekt célok, tevékenységek röviden	Célterület		Pályázat költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2017. évi teljesítése
				megnevezése	kiterjedése (ha)			
A kerecsensólyom és a parlagi sas táplálékbázisának megőrzése a Kárpát-medencében (RAPTORS PREYLIFE, NAT/HU/00 0183)	2014.07.01-2018.12.31.	LIFE13	A kerecsensólyom és a parlagi sas táplálékbázisának megőrzése a Kárpát-medencében Az ürge, hörcsög és további zsákmányfajállományok felmérése, ürgetelepítési és áttelepítési tevékenység végrehajtása és kapcsolódó szemléletformáló, tájékoztató akciók kivitelezése.	ŐNPI működési területe	nr	14 789 412	8 421 530	1 479 644
Doroszlói-rétek helyreállítás a Kőszeg-hegylán KEHOP-4.1.0-15-	2015.12.08. – 2019.10.31.	KEHOP	A Kőszegi TK részét képező Doroszlói-rétek megtisztítása a cserjéktől, inváziós növényektől, a terület vízháztartásának rekonstrukciója és a	Gyöngyöspatak és a Kőszegi Alsórét HUON 20020	70,63 ha	221 784 000	221 784 000	9 121 000

Projekt címe	Időtartama	Forrás megnevezése	Projekt célok, tevékenységek röviden	Célterület		Pályázat költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2017. évi teljesítése
				megnevezése	kiterjedése (ha)			
2015-00002			fenntarthatóság érdekében szarvasmarhával történő legeltetés infrastruktúrájának kialakítása.					
Természetvédelmi rendeltetésű területek muraközi lóval történő kezeléséhez szükséges istálló és kiszolgáló létesítmények fejlesztése KEHOP-4.1.0-15-2015-00001	2016.04.01.-2019.03.31.	KEHOP	Az ÖNP gyepterületeinek megőrzése és génmegőrzés céljából tartott muraközi ló állománya számára istálló és kiszolgáló berendezések létesítése, beszerzése.	Órség HUON 10001, HUON 20018	209,2 ha	443 974 000	443 974 000	3 293 671
A területi jelenlét és természetvédelmi őrzés hatékonyság	2016.08.01. – 2018.01.31.	KEHOP	Terepjáró gépkocsik és monitoring eszközök beszerzése a természetvédelmi őrszolgálat számára.	ÖNPI működési területe	nr.	90 000 000	90 000 000	80 577 593

Projekt címe	Időtartama	Forrás megnevezése	Projekt célok, tevékenységek röviden	Célterület		Pályázat költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2017. évi teljesítése
				megnevezése	kiterjedése (ha)			
ának javítása az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatának komplex fejlesztésével 1 KEHOP-4.2.0-15-2016-00002								
Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található Natura 2000 területeket bemutató	2016.08.01. – 2018.07.31.	KEHOP	Natura 2000 Fogadó-és Látogatóközpont létesítése Őriszentpéteren, továbbá információs pont létesítése 16 helyszínen, az ŐNPI illetékességébe tartozó Natura 2000 területek mindegyikének	ŐNPI működési területe	nr.	734 505 000	734 505 000	328 266 000

Projekt címe	Időtartama	Forrás megnevezése	Projekt célok, tevékenységek röviden	Célterület		Pályázat költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2017. évi teljesítése
				megnevezése	kiterjedése (ha)			
hálózat létrehozása KEHOP-4.1.0-15-2016-00016			központi településein. Szemléletformáló akciók, kiállítások létesítése.					
Erdőt természetesen – leromlott állapotú erdei élőhelyek rekonstrukciója az Őrségben KEHOP-4.1.0-15-2016-00039	2016.09.01. – 2020.06.30.	KEHOP	Elpusztult lucfenyő állományok helyén elegyes, lombos fafajú erdőállományok létrehozása, elegyesség fokozása erdőfelújításokban, elegyetlen, egykorú erdők változatos kor- és fafajszerkezetűvé alakítása.	Őrség HUON 10001, HUON 20018	172,87 ha	379 345 000	379 345 000	4 315 000
Magyartarka szarvasmarhával történő természetvédelmi célú területkezelés infrastruktúra	2017.01.01 – 2020.09.30.	KEHOP	Legelők bekerítése, itatókutak létesítése, legelő állatok bemutatójának kialakítása, gépbeszerzés, szarvasmarha istálló építése.	Őrség HUON 10001, HUON 20018	325,7774 ha	407 982 000	407 982 000	3 777 000

Projekt címe	Időtartama	Forrás megnevezése	Projekt célok, tevékenységek röviden	Célterület		Pályázat költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2017. évi teljesítése
				megnevezése	kiterjedése (ha)			
Állásfeltételeinek kialakítása KEHOP-4.1.0-15-2016-00060								
GreenExercise SIHU18	2016.07.01. – 2019.06.30.	SI-HU Interreg	A projektből rekreációs parkok, kerékpáros pihenőhelyek, jelzett kerékpáros túraútvonalak, elektromos kerékpárok és kisbusz beszerzés valósul meg, továbbá közös kerékpáros túravezető képzésre, természetismeret, egészséges életmód, ökológiai gazdálkodás, stb. témájú műhelymunkákra kerül sor.	ŐNPI működési területe	nr.	69 474 000	69 474 000	27 873 728
PaNaNet + ATHU003	2016.05.01. – 2020.04.30.	AT-HU Interreg	A projektből természetismereti és népi hagyományok	ŐNPI működési területe	nr.	144 504 000	144 504 000	23 381 807

Projekt címe	Időtartama	Forrás megnevezése	Projekt célok, tevékenységek röviden	Célterület		Pályázat költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2017. évi teljesítése
				megnevezése	kiterjedése (ha)			
			játszóháza épül, határon átnyúló diáknapok és további rendezvények valósulnak meg, kiadásra kerül egy nemzeti parki újság, szakmai tanulmányutakon veszünk részt.					
Családbarát munkahely CSP-CSBN-16-25193	2017.02.28. - 2017.06.30.	SZCSM	Családbarát munkahely cím elnyerése és a dolgozók gyermekei számára játékok, foglalkoztató eszközök beszerzése	ŐNPI működési területe	nr.	1 400 000	1 400 000	1 400 000
WeCon ATHU077	2018.01.01.- 2020.12.31.	AT-HU Interreg	A táj és az ökoszisztémák ökológiai stabilitásának és ellenálló képességének javítása	ŐNPI működési területe	nr.	108 589 000	108 589 000	0
Lepke-háló	2017.10.13.- 2019.10.12.	Deutsche Bundesstiftung Umwelt	Civilek bevonása a nappali lepkeállomány felmérésébe,	ŐNPI működési területe	nr.	55 809 300	27 357 500	0

Projekt címe	Időtartama	Forrás megnevezése	Projekt célok, tevékenységek röviden	Célterület		Pályázat költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2017. évi teljesítése
				megnevezése	kiterjedése (ha)			
			adatgyűjtő felületek és adatbázis létrehozása.					
Összesen						2 758 548 732	2 714 562 152	58 151 784

8. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenységek

8.1 Ügyiratforgalom

Igazgatóságunk központi iratkezelése az IQtató SQL nevű iktatóprogramon zajlik. A Központi Érkeztető Rendszerbe érkező ügyiratok Hivatali Kapun keresztül jutnak el hozzánk. Igazgatóságunk Cégkapu regisztrációval nem rendelkezik.

8.1.1 Szakvélemény adás, adatközlés hatóságok részére

Működési területünk a Vas és a Zala Megyei Kormányhivatal Agrárügyi és Környezetvédelmi Főosztálya Környezetvédelmi és Természetvédelmi Osztályának illetékességi területét érinti, valamint egyes ügyekben a Pest Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztályának illetékességi területét. A szakértői munka és a terepi munkarészek zömét a Természetmegőrzési Osztály, valamint az Természetvédelmi Őrszolgálati Osztály végezte. A fenti hatóságok összesen 160 ügyben keresték meg Igazgatóságunkat. A Vas Megyei és Zala Megyei Kormányhivatal Erdészeti Osztálya további 27 ügyben küldött megkeresést. Elővásárlási ügyek közül 358 zajlott az Igazgatóságon.

Igazgatóságunk a 481/2013. (XII. 17.) Kormányrendelet 42. § d) alapján vesz részt a településrendezési, illetve térségi rendezési tervek véleményezésében. 2017 folyamán Igazgatóságunk 132 eljárásban vett részt.

A kormányhivatali integráció nem volt jelentős hatással az ügyiratforgalomra, az együttműködés a járási hivatalokkal zökkenőmentes.

8.1.2 Jelentési feladatok

Igazgatóságunk a szakmai irányító szerv által kért jelentéseket, adatszolgáltatásokat az év folyamán maradéktalanul határidőre teljesítette. Elkészítette a 2016. évre vonatkozó szakmai és pénzügyi beszámolóját. Jelentést készített a 2016-ben elvégzett kutatási és monitorozás feladatokról is. A Költségvetési és Gazdálkodási főosztály felé az államháztartási jogszabályokban meghatározott követelményeknek megfelelően eleget tettünk beszámolási és adatszolgáltatási kötelezettségünknek. A Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főosztály számára beküldtük 2016. évi vagyonekezelési tervezést és jelentést, valamint havi rendszerességgel a Természetvédelmi Őrszolgálat működéséről, hatósági feladatairól beszámoló jelentést. Rendszeres tájékoztatást adtunk a közbeszerzési eljárásainkról. Humán Erőforrás osztály részére rendszeresen adatot szolgáltatunk a létszám- és bérgazdálkodásra vonatkozóan.

8.1.3 Ügyfelekkel történő levelezés, egyeztetés

Igazgatóságunk 2017-ben összesen 295 ügyben levelezett különböző ügyfelekkel különböző témákban. Ezek között a legjelentősebb számban a kaszálási bejelentések (221 db) voltak. Kisebb számban érkeztek területbérletekkel kapcsolatos megkeresések (32 db) és terület felajánlások megvásárlásra (21 db). Emellett voltak engedélyezési eljárásokat megelőző állásfoglalás kérések (3 db), lakossági bejelentések (13 db), valamint szakdolgozó és szakmai gyakorlatos jelöltek megkeresései (5 db).

8.2 Szabálysértés

A 2012. évi II. törvény alapján Igazgatóságunk már nem szabálysértési hatóság, ezért a Vas Megyei Kormányhivatalnál vagy az illetékes rendőrkapitányságokon kezdeményezhet szabálysértési eljárást. 2017-ben egy szabálysértési eljárást kezdeményeztünk tiltott helyen gépjárművel közlekedés ügyében. Itt a hatóság végül figyelmeztetésben részesítette az elkövetőt.

8.3 Természetvédelmi bírság

A Vas Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztályán 4 eljárást kezdeményeztünk. Ezek: egy engedélytől eltérő vízkivétellel, két engedély nélküli gyep feltöltéssel, egy engedély nélküli fakivágással kapcsolatos ügy. Fentiek mellett a Vas Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztályára is 4 bejelentést tettünk olyan fakitermelések kapcsán, amelyeknél nem volt információnk azok jogszerűségéről. (Mivel Igazgatóságunk nem hatóság, sok esetben nem értesülünk engedélyezési eljárásokról.)

8.4 Büntető ügyek

2017-ben Igazgatóságunk természetkárosítási ügyben nem tett feljelentést. Feljelentést tettünk viszont 1 betörési ügyben, mely saját vagyonkezelésünkben lévő ingatlant érintett, és 2 hulladékgazdálkodás rendjének megsértése gyanújával induló ügyben.

8.5 Polgári perek

2017-ben két per indult, ezidáig egyik sem zárult le. Egyik egy elővásárlási jog érvényesítése iránti per, melyet Igazgatóságunk indított, a másik egy elbirtoklás megállapítása iránti per, melyet egy magánszemély indított a Magyar Állam ellen.

8.1. táblázat: Bírságok

	Ügyek száma	Kiszabott bírság összege (eFt)
Szabálysértési eljárás	1	0
Helyszíni bírság	0	0

8.2. táblázat: Büntető ügyek

	Feljelentések száma	Eredményes	Eredménytelen	Folyamatban
Természetkárosítás	0	0	0	0
Betöréses lopás	1	0	1	0
Hulladékgazd. rendjének megsértése	2	1	1	0

8.3. táblázat: Polgári perek

	Ügyek száma	Nyert	Vesztett	Folyamatban
Polgári perek	2	0	1	2

9. Természetvédelmi őrszolgálat

9.1 Alapadatok

9.1.1 Személyi feltételek

Igazgatóságunk Természetvédelmi Őrszolgálat az év során 3 tájegységben, 11 fővel látta el feladatait, ebből 10 fő felsőfokú, 1 fő középfokú végzettségű volt. A szűk létszám már a nemzeti park területén is nehezé teszi a feladatellátást.

A jogszabályban előírt képesítéssel minden őr rendelkezik.

Az egyéb szükséges jogosítványokkal (maroklófegyver vizsga, „B” kategóriás jogosítvány) is mindenki rendelkezik. Középfokú idegen nyelv ismerete 7 főnek van, német, ill. angol nyelvből, illetve 1 főnek francia, 1 főnek angol nyelvből felsőfokú nyelvvizsgája van. Egy fő PhD fokozatot szerzett.

Az egy főre jutó terület tekintetében az országos átlagot 10 fős létszámbővítéssel érnék el.

9.1.2 Technikai felszereltség

A jogszabályban előírt egyenruházattal az őrszolgálat minden tagja rendelkezik, de a beszerzések csak a terepi egyenruhára korlátozódnak, társasági egyenruhára nem. A rendszeresen, minden tájegységben, tartott helyszíni őrszolgálat-vezetői ellenőrzések eredményeként azt az őrök előírászerűen viselik.

2017. évben az igazgatóság 90 millió forintos pályázati támogatást fordított az őrszolgálat eszközellátásának fejlesztésére. Ennek köszönhetően többek között gépjárművek, utánfutók, motorcsónak, távcsövek, spektívek, fényképezőgépek, laptopok, monitoring és alpintechnikai eszközök kerültek beszerzésre, amivel korszerűvé és teljes körűvé vált a szervezeti egység technikai felszereltsége.

Jelenleg 8 gépjármű (3 db Suzuki Jimny, 5 db Toyota Hilux) áll az őrszolgálat használatában, műszaki állapotuk a jó és a kiváló között van. Az Észak-Vasi Területi Osztályon lévő gépkocsikat ugyan nemcsak az Őrszolgálat, hanem a többi dolgozó is használja, ez azonban ott nem okoz fennakadást a munkavégzésben.

Az őrszolgálat minden tagja rendelkezik szolgálati mobiltelefonnal, kézi távcsővel. 6 db spektív (állványos távcső) áll rendelkezésre.

Az őrszolgálat használatában van még 13 db digitális fényképezőgép. A mobile mappar-ek sok problémája miatt az Őrszolgálat okostelefonos alkalmazással is gyűjt adatokat, a tervek szerint teljesen erre állunk át.

9.1.3 Polgári természetőrök

26 fő polgári természetőr segíti munkánkat. Sérült madarak begyűjtésében, monitorozási feladatokban és közös hétvégi szolgálatban is lelkesen részt vesznek.

9.2 Feladatellátás

9.2.1 Hatósági feladatellátás

A szolgálatteljesítés a létszám és az egyéb feladatok miatt korlátozott. Leginkább a rendszeres terület bejárás marad el. A jogellenes tevékenységeket ezért gyakran későn észleljük, ami nemcsak az elkövetők felderíthetlenségét okozza, hanem a területek, értékek is nagyobb kárt szenvednek. A kiemelten kezelt tavaszi tőzike őrzését polgári természetőrök és a Vas Megyei Rendőrfőkapitányság munkatársainak segítségével oldottuk meg.

9.2.2 Együttműködés más hatóságokkal

Rendszeresen együttműködtünk - a megkötött együttműködési megállapodások alapján - a területileg illetékes rendőri, katasztrófavédelmi szervekkel, valamint a polgárőrséggel. Közös járőrszolgálatot láttunk el a rendőrhatalóság tagjaival, elsősorban a védett területeken végzett engedély nélküli közlekedés visszaszorítása, illetve a saját vagyongazdálkodásban lévő erdők vagyongazdálkodása érdekében. A Katasztrófavédelmi Igazgatóság munkatársaival árvíz, veszélyes fák és gólyafészkek esetén tartottunk közös bejárást. A Magyar Államkincstár munkatársaival mezgazdasági támogatások ellenőrzése kapcsán 84 esetben bonyolítottunk le helyszíni ellenőrzést, amelyben 8 munkatársunk vett részt.

9.2.3 Nem hatósági feladatok ellátása

A hatósági, szakhatósági eljárásokban a Vas Megyei Kormányhivatal az Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatának bevonását kérte, elsősorban a friss terepi információk szükségessége, a helyszíni bejárások és a határozatokban foglalt ellenőrzése miatt.

Rendszeresen végeztük a védett-, fokozottan védett, illetve Natura 2000 jelölőfajok monitoringját. Emellett az őrszolgálat tagjai végezték a saját vagyongazdálkodásban lévő gyepek gazdálkodásának monitorozását is.

Az örök részt vettek az élőhelymegőrzési, terület-fenntartási munkákban, irányították a közmunkás brigádok munkáját örkerületükben. Az osztályunkhoz tartozó közfoglalkoztatottakkal rétszegélyeket, tanösvényeket tartottunk karban és természetvédelmi szempontból fontos területeken végeztünk cserjeirtási munkákat. Rossz időjárás esetén a közfoglalkoztatottakkal madárodúkat készítettünk.

Szükség szerint az örök részt vettek az ökoturisztikai osztály feladataiban.

Két ór az Észak Vasi Területkezelési Osztály munkáját segítette, így ellátták a sérült madarak gondozását, illetve a Chernel-kert és a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont működtetésében is részt vettek.

A Természetvédelmi Őrszolgálat 3 db gólyafészkek tartóra helyezését, 2 db gólyafészkek javítását, 2 db gólyafészkek pelenka készítését oldotta meg az év során az E.ON munkatársaival. Ezekon kívül 2 fészkek esetében segítséget nyújtottunk az áramszolgáltatóknak a szükséges magasító átadásával. Egy kéményre épített gólyafészket pedig vállalkozó kosaras autó segítségével raktuk fészektartóra.

Vasszécsényben és Óriszentpéteren középületekre fecskepelenkát készítettünk.

Gyanógergye, Körmen, Kőszeg, Sárvár, Szemenye, Szombathely településeken pedig denevérek által lakott épületeken mértük fel a helyzetet. Segítettünk a tulajdonosoknak a problémás helyekről kizárni az állatokat úgy, hogy bennük kár ne essen. Ezek a munkák kb. 30 munkanapot öleltek fel az évben.

9.1. táblázat: Őrszolgálat

	Felsőfokú végzettségű	Középfokú végzettségű	Összesen
Létszám	10	1	11

	Átlagosan	Minimum	Maximum
Az egy főre eső illetékességi terület (ha)	30 448	7 084	99641
Az egy főre eső védett természeti terület (ha)*	4 986	87	11 624

Helyszíni bírságok száma	0
Szabálysértési eljárások száma	1
Természetvédelmi bírság kiszabására irányuló elj.	4
Az igazgatóság által tett feljelentések száma**	1

*nem védett Natura 2000 területek nélkül

** nem természetvédelemmel kapcsolatos feljelentés

10. Költségvetés és vagyon

10.1 Kiadások

Igazgatóságunk 2017. évi tervezett eredeti előirányzata 375 516 e Ft volt, ezzel szemben az év végi módosított előirányzat 2 282 880 585 e Ft, a kiadási teljesítés 1 405 484 269 e Ft.

Az elemi költségvetésben meghatározott kiadási előirányzat közel 70%-a a személyi juttatások tervezéséhez kapcsolódott, 135 millió Ft volt dologi kiadásokra tervezhető, mindössze 2 millió Ft pedig beruházási kiadásokra. Az év folyamán azonban a beérkező agrártámogatások és a saját bevételek előirányzatosítása lehetővé tette az év közben felmerülő kiadások finanszírozását.

Likviditási probléma nem merült fel, a bevételeink kiszámítható időpontban megérkeztek, melyből a kiadásokat ütemezni lehetett.

10.2 Bevételek

Igazgatóságunk 2017. évben 2 806 821 e Ft pénzforgalmi bevételt realizált. A 2016. évről áthúzódó felhasználható előirányzat-maradványa 1 085 149 e Ft volt. Bevételeink túlnyomó részét a költségvetési támogatás (347 518 e Ft), a földvásárlásra kapott keretek maradványa, az EU-s források (KEHOP, közmunkaprogram), tették ki. A tervezett saját bevételi összegek túlteljesültek. Ennek oka egyrészt a vásárolt erdőknek köszönhető, melyből a tervezettnél több bevételünk származott. Másik oka pedig az, hogy a mezőgazdaságban is a tervezettnél több értékesítésre kerülhetett sor (állat, bála stb.) Az idegenforgalom területén aggályosnak tartjuk, hogy a szállásépületünk irodává alakítása következtében továbbra sem tudunk egy osztálynyi csoportot elszállásolni. Ebből adódóan az erdei iskolai programjaink megvalósítása nehézségekbe ütközik.

A mezőgazdasági támogatások a vagyongazdálkodás terén felmerült működési kiadások finanszírozásában nyújtottak segítséget.

Közmunka program keretében a Belügyminisztérium átlagosan 38 fő foglalkoztatását finanszírozta, illetve lehetőségünk volt eszközbérlésre, valamint a foglalkoztatással kapcsolatos eszközök, szerszámok megvásárlására is.

KEHOP pályázatok bonyolítása kapcsán 2016. év végén 886 millió Ft előleget kaptunk, melyből 19 Millió Ft-ot költöttünk el év végéig, 867 millió Ft áthúzódó maradványként jelentkezett 2017. évben.

10.3 Vagyon

Az Igazgatóság vagyonának alakulását a 10.3. táblázat mutatja.

10.1. táblázat: Kiadások

		Teljesítés (Ft)
Működési kiadások	Személyi juttatás	263 926 184
	Munkaadót terhelő járulék	61 817 161
	Dologi kiadások	332 854 946
	Egyéb működési célú támogatások ÁH-on belülről	0
Felhalmozási kiadások	Egyéb felhalmozási célú kiadások	500 000
	Intézményi beruházási kiadás	746 385 978
Kiadások összesen		1 405 484 269

10.2. táblázat: Bevételek

		Teljesítés (Ft)
Támogatások államháztartáson belülről	Működési	413 803 764
	Felhalmozási	769 825 810
Működési bevételek		145 242 667
Felhalmozási bevételek		3 701 543
Átvett pénzeszközök	Működési	15 114 733
	Felhalmozási	26 464 949
Központi, irányítószervi támogatás		347 518 074
Maradvány igénybevétele		1 085 149 095
Összes bevétel		2 806 820 635

10.3. táblázat: Vagyon

	Bruttó érték (Ft)	Értékcsökkenés (Ft)	Nettó érték (Ft)
Immateriális javak	20 253 765	18 615 409	1 638 356
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	4 935 460 307	270 705 349	4 664 754 958
Befejezetlen beruházás	349 947 174	0	349 947 174
Gépek, berendezés, felszerelés, Járművek	630 042 845	431 082 532	198 960 313
Tenyészállatok	85 870 984	42 691 601	43 179 383

10.4. táblázat: Befektetett eszközök

	Előző évben (eFt)	Tárgyévben (eFt)
Szellemi termékek	19	1 638
Immateriális javak összesen	19	1 638
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	4 416 756	4 664 755
Gépek, berendezések és felszerelések, Járművek	161 995	198 961
Tenyészállatok	31 010	43 179
Beruházások, felújítások	28 342	349 947
Tárgyi eszközök összesen	4 638 103	5 256 842
Nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök mindösszesen	4 638 122	5 258 480

10.5. táblázat: Nemzeti vagyonba tartozó forgóeszközök

	Előző évben (eFt)	Tárgyévben (eFt)
Vásárolt készletek	14 576	11 331
Befejezetlen termelés, félkész termékek, késztermékek	66 493	56 203
Növendék-, hízó és egyéb állatok	100 259	88 991
Nemzeti vagyonba tartozó forgóeszközök:	181 328	156 525

10.6. táblázat: Épületek

Az épület típusa	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Iroda	2	0
Információs Centrum	1	0
Kóstolóház	1	0
Vendégház	1	0
Látogatóközpont	2	0
Múzeum (Ság hegy)	1	0
Műemlék együttes	1	0
Fedett kerékpártároló	1	0

Az épület típusa	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Szociális épület	1	0
Tanya (volt TSZ major 6 épülettel)	6	0
Állattartó épület	3	0
Szarvasmarha istálló	2	0
Madárröpdé	2	0

10.7. táblázat: Eszközök

Az eszköz megnevezése	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Mezőgazdasági munkagép	66	11
Terepjáró	11	4
Egyéb gépjármű	6	18
Motorkerékpár	0	0
Kerékpár	0	0
Vízi jármű	2	1
Videokamera	0	0
Digitális fényképezőgép	19	12
Hagyományos fényképezőgép	1	0
Spektív	3	4
Kézitávcső	26	11
Éjjellátó készülék	1	0
Számítógép (notebook)	76	4
Mobiltelefon	37	24

11. Bemutatás, oktatás, társadalmi kapcsolatok

11.1 Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra

11.1.1 Látogató- és oktatóközpontok

Őriszentpéter: Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont

A Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont szállásépülete eredeti funkcióját (erdei iskolai szálláshely) teljesen elvesztette. Így az oktatóközpontban szállóvendégeket a 2017-es évben sem tudunk fogadni. Az erdei iskolai programot más fenntartásban lévő kereskedelmi szálláshely bevonásával tudtuk megoldani. Oktatóközpontunk előadóterme több konferencia, természetvédelmi előadás, továbbképzés számára biztosított kulturált előadóteret. A központ szállásépülete mögött egy fedett kerékpártároló szolgálta az ide érkező csoportok kényelmét.

A Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont fogadóterében működő Tourinform Őrség iroda a nemzeti parkról, valamint a nemzeti park területén lévő turisztikai szolgáltatásokról adott egész évben naprakész információt. Az iroda működtetése óta a nemzeti parki szolgáltatások keresettsége, kiejánlási lehetősége, a keretein belül üzemeltetett ajándékbolt forgalma egyértelműen megnőtt. A Tourinform Őrség 7.407 főt szolgáltat ki személyesen 2017-ben. Jó kapcsolatot ápolt a helyi turisztikai szolgáltatókkal. Aktívan vett részt a marketing és promóciós feladatok ellátásában. A fogadóterben továbbra is nagy népszerűségnek örvend az Értékeinkért Alapítvány által tartós használatra adott 52 db liofilizált gombából álló gyűjtemény.

Kőszeg: Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont

Az Európai Unió támogatásával 2006-ban felépült, a 2010-ben az év látogatóközpontja címet elnyert Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontban olyan kiállítások látogathatók, melyek híven szemléltetik a környék jellegzetes élővilágát. Interaktív kiállítótermünkben a gyerekek játékos formában ismerkedhetnek a természettel. A hét kiállító-egységben a madarak életét kísérhetik figyelemmel. A központ mellett található arborétumban madárvédelmi mentőközpont működik: sérült vagy elárvult madarakat ápolunk. A látogatóközpontban multimédiás konferenciaterem, a parkban óriás puzzle, sövénylabirintus várja a vendégeket. A látogatószám összesen 6.299 fő volt, ebből 4.550 fő fizető és 1.749 fő ingyenes. A Bechtold István Látogatóközpont egész éves üzemeltetését, karbantartását 2017-ben is elvégeztük. (Ezt a feladatot elsősorban az Észak-vasi Területkezelési Osztály végzi.)

11.1.2 Tanösvények

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság kezelésében lévő tanösvények:

- Rezgőnyár Tanösvény
- Sárgaliliom Tanösvény
- Fürge Cselle Tanösvény
- Szomoróczi Tanösvény
- Szala menti Tanösvény
- Felsőszéri Tanösvény
- Körtike Tanösvény

- Hármashatár Tanösvény
- Rába-menti Tanösvény
- Nyugati Pont Tanösvény
- Rókagomba Tanösvény
- Áfonyás Tanösvény
- Malomgát Tanösvény
- Tőzegmohás láprét Tanösvény
- Védett növényeket bemutató Tanösvény (Chernel-kert, Kőszegi TK)
- Madárvédelmi Tanösvény (Chernel-kert, Kőszegi TK)
- Búbos cinege Élményösvény (Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont)
- Ság-hegyi Tanösvény (Ság-hegyi TK)
- Geológiai Tanösvény (Ság-hegyi TK)
- Élet a kaszálógyümölcsösben Tanösvény
- Dobogó-erdő Tanösvény

Más szervezetek kezelésében lévő tanösvények:

- Csillaghúr Tanösvény (Kőszegi TK) (kezelő: Írott-kő Natúrparkért Egyesület)
- Királyvölgyi Tanösvény (Kőszegi TK) (kezelő: Kőszeg Város Önkormányzata)
- Ciklámen Tanösvény (Kőszegi TK) (kezelő: Szombathelyi Erdészeti Zrt.)
- Írott-kő Tanösvény (Kőszegi TK) (kezelő: Írott-kő Natúrparkért Egyesület)
- Óriások útja Tanösvény (Kőszegi TK) (kezelő: Írott-kő Natúrparkért Egyesület)
- Égig érő tanterem Tanösvény (kezelő: Általános Iskola, Apátistvánfalva)
- Hársas Tanösvény (kezelő: Szentgotthárd Város Önkormányzata)
- Réti orchideák Tanösvény (kezelő: Kétvölgy Község Önkormányzata)
- „Hegypásztorok útja” Tanösvény (kezelő: Hegypásztor Kör Oszkó)
- Töllös Tanösvény (kezelő: Értékeinkért alapítvány)

11.1.3 Egyéb bemutatóhelyek

Őrségi Népi Műemlékegyüttes

A Szalafő-Pityerszeren található Őrségi Népi Műemlékegyüttes épületei a 2017-es évben is hűen szolgálták az Őrségbe látogatók ismereteinek bővítését a népi építészettel kapcsolatban. Ez évi látogatószámunk 27.301 fő, ebből 638 fő ingyenes volt. Az Őrségi Népi Műemlékegyüttes 2017-ben is a térség leglátogatottabb bemutatóhelyeként működött, az odaérkezőket felkészült, váltott műszakban dolgozó szakvezetők várták. A Pityerszeren tartott rendezvényeink, foglalkozásaink (tökmagolajútés, őrségi kerekperccs sütés, népi játszóház) jelentősen járultak hozzá a látogatószám növekedéséhez. A műemlékegyütteshez tartozó büfé és szatócsbolt helyiségeket bérleményként üzemeltettük. A műemlékegyüttes területét és teljes környezetét egész évben karbantartottuk. A műemlékegyüttes területén a családbarát szolgáltatások biztosítását ebben az évben egy helyhez illő játszótér átadása szolgált, valamint megkezdődött egy beltéri népi játszóház létesítése is. A műemlékegyüttes területén lévő „Élet a kaszálógyümölcsösben” interaktív tanösvény és az éjszakai életet bemutató kiállítás a természetismereti szemléletformálásban töltött be fontos szerepet. A műemlékegyüttestől ebben az évben külön rendszeresített túrák indultak az eurázsiai vadlovak és az európai bölények bemutatására is. Ezek a túrák az egyéb Pityerszeren igénybe vehető kiegészítő szolgáltatásokkal kombinálva sok csoport komplex megismerési igényét

szolgálták.

Ság-hegyi Múzeum

A Ság-hegyi Múzeum néhány éve történt teljes felújítása, interaktív kiállítási egységekkel való kiegészítése, a teljes kiállítási anyag megújítása minőségi javulást jelentett a kínálati oldalon. Ez sajnos nem látszott meg a keresleti oldalon, melynek oka elsősorban a létszámhiányban keresendő. A Ság-hegyi Múzeum látogatószáma 724 fő volt.

Ökoturisztikai Információs Centrum

A ROP „Az Őrségtől a Vendvidékig” c. pályázat keretén belül 2013-ban elkészült és átadásra került az Apátistvánfalvi Ökoturisztikai Információs Centrum, mely a Vendvidék és a Hármashatár egészének ökoturisztikai fejlesztését segítheti a jövőben elő. Így a szlovén ajkú Rába-menti turisztikai vállalkozások segítségét, a szomszédos natúrparkokkal (Goričko, Raab) való kapcsolatok kiterjesztését, a helyi közösség szemléletformálását. A 2017-es évben az épület számos környezeti nevelési, szemléletformálási eseménynek adott otthont. Elsősorban a helyi, Apátistvánfalván működő általános iskola tanulói, valamint a határ menti szlovéniai, magyar tannyelvű iskolák diákcsoportjai vettek részt a természetismereti foglalkozásokon.

Természetturisztikai Kutatóközpont és Kutatóház (Lápok Háza)

A „Tőzegmohás lápok tudásközpontja” a nagyközönség számára egyaránt szolgálja a természettudományi és turisztikai információkat. Április 1-től október 31-ig a hét minden napján fogadni tudjuk az érdeklődőket. A látogatószám 2017- ben 4.238 fő volt. A Lápok Háza szemléletes kiállításának megtekintését a láp természeti értékeit bemutató szakvezetések, és a Szőce patak makrogerinctelen faunájának vizsgálata egészítette ki.

11.2 Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

11.2.1 Szakvezetési túrák

A 2017-es esztendőben 4.854 fő vett részt szakvezetéseinken. Ezek közül a speciális természetismereti túráinkon vettek részt a legtöbben, ahol szakvezetőink egy-egy aktuális természeti látványosságra hívták fel a figyelmet. Ebbe a munkába a Természetvédelmi Őrszolgálat és a Természetmegőrzési Osztály munkatársai is aktívan bekapcsolódtak. Garantált túráinkon 1.158 fő vett részt.

11.2.2 Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvények

A **nyílt napok**, az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság környezeti nevelési, ökoturisztikai tevékenységében elsősorban nyílt túrákat jelentett a 2017-es évben. A nyílt túrák célja egy-egy élőhely, faj vagy fajcsoport népszerűsítő bemutatása volt, fókuszba helyezve természetvédelmi jelentőségét. A 2018-as tervekben szerepel a nyílt napok kiterjesztése az Igazgatóság által tartott legelő állatok (muraközi ló, magyartarka szarvasmarha, cigája juh), valamint az őshonos baromfik családi nyílt napok keretében való bemutatására is.

A **jeles napok** alkalmával a 2017-es évben elsősorban az általános iskolás korosztály szemléletformálását céloztuk meg. Ilyen kiemelt alkalmat jelentett a Víz világnapja, a Föld napja és a Madarak és fák napja is. Törekvésünk volt, hogy az iskolai osztályok tekintetében az iskolák pedagógusainak bevonásával állítsuk össze a bemutatandó értékek játékos

feldolgozásával kapcsolatos feladatokat. Hangsúlyt a bemutató előadásokra, a terepi foglalkozásokra és a feldolgozást segítő állomásponatokon kialakított játékos természetismereti feladatokra helyeztük. Így állítottuk fókuszba a Víz világnapi rendezvényeken a makrogerinctelen bioindikátor fajok határozására épülő „BISEL” program népszerűsítését, a Fenntarthatósági témahét kapcsán a Föld napja apropóján szervezett programokat. A Madarak és fák napjánál az óvodás és általános iskolai korosztály mellett a hétvégén a családok szemléletformálására helyeztük a hangsúlyt. Ez nyilvánult meg immár hagyományosan az Írott-kő Naturparkkal közösen szervezett „Miénk itt a rét” többnapos programnál is.

A **saját szervezésű rendezvények** fő helyszínéül a leglátogatottabb bemutatóhelyünk kínálkozott a Szalafő-Pityerszeren lévő Őrségi Népi Múemlékegyüttes. A festői, mozaikos táj által körülölelt múemlékegyüttes infrastruktúrájával, tájképi adottságaival a rendezvények ideális helyszínét jelentette a 2017-es esztendőben is. A hagyományos, népi múemlékegyüttes szelleméhez illő ünnepek (húsvét, pünkösöd) jó alkalmat kínáltak a vendégek számára tartalmas rendezvények szervezésére. A kiegészítő rendezvényelemek mellett (őrségi kerek perccs sütés, tökmagolajütés, játszóház, kincskereső játék) a fő hangsúly a táj, a környező természet értékek, a házi és legelő állatok bemutatására épült. Az eurázsiai vadlovak, az európai bölények bemutatása egyre népszerűbb programnak bizonyult a kaszáló gyümölcsösök élővilágának bemutatása, a háziállatok megismerése mellett. Az Őrség több településével közösen szervezett Őrségi tökfesztivál kétségkívül a leglátogatottabb rendezvényként írható le. Ez a rendezvény jó példája a nemzeti parki szerepvállalással megvalósított vidékfejlesztés, a helyi turizmusfejlesztés és a természetvédelmi célok összehangolásának. A saját szervezésű rendezvények sorába illeszkedik az Őrségi Lepkekaland is, mely a szakmai vonulat mellett egyre erőteljesebben célozza meg az iskolai csoportok számára szervezett programrészeivel a szemléletformálás területét is. A családi lepke nap nyilván a családok főszerelésével, a természetismereti alapú tartalmas hétvégi kikapcsolódási lehetőségek között kínál vonzó alternatívát.

11.2.3 Erdei iskolák

Erdei iskolai szállásunk ebben az évben sem tudott üzemelni, hiszen férőhelyeit irodai helyhiány miatt kénytelenek voltunk megszüntetni.

11.2.4 Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

Az Igazgatóság egész évben folyamatosan ellátta a környezeti neveléssel kapcsolatos feladatokat. Jó kapcsolatot áptunk a helyi óvodákkal, térségi általános és középiskolákkal, valamint felsőfokú oktatási intézményekkel. Az iskolák részére sok esetben terepi helyszínt, valamint szakmai segítséget nyújtottunk a tananyag könnyebb elsajátítása érdekében. Igény esetén előadásokat, valamint rendszeres szakköri foglalkozásokat tartottunk természetismeret, természetvédelem témakörhöz kapcsolódóan. 2017-ben is tartottunk madárgyűrészi bemutatót a Pöttömsziget Óvodában, a Katica Óvodában és az Őriszentpéteri Körszeti Általános Iskolában. A Fenntarthatósági Témahét, a Csillagséták nemzeti parkjainkban, a Víz világnapi rendezvények egyaránt népszerűeknek bizonyultak.

A nemzeti park területén lévő általános iskolákban téli előadásokat, terepi foglalkozásokat tartottunk, a szaktanárokkal egyeztetett időpontokban. Ezek célja az iskola közvetlen környezetében lévő természeti értékek fókuszba állítása, a természetvédelem népszerűsítése, a természetvédelmi őrszolgálat tagjainak bemutatkozása, tevékenységük megismertetése volt. Együttműködési megállapodások, természetismereti vetélkedőprogramok keretében az alábbi iskolák és óvodák környezeti nevelési munkáját segítettük:

- Kossics József Kétnyelvű Általános Iskola és Óvoda Felsőszölnök
- Körzeti Általános Iskola Óriszentpéter
- Apátistvánfalvi Kéttannyelvű Általános Iskola és Óvoda
- Kölcsey utcai Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, Körmend
- Pankasz, Kistrákos, Viszák Általános Iskolája és Óvodája
- Csaba József ÁMK, Csákánydoroszló
- Széchenyi István ÁMK Általános Iskola, Nádasd
- Somogyi Béla Általános Iskola, Körmend
- Magyarlak – Csörötnek Általános Iskola és Óvoda
- Zalalövői Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola
- Pöttömsziget Óvoda és Egységes Óvoda - Bölcsöde Bajánsenye
- Katica Óvoda Óriszentpéter
- Zalalövői Napközi otthonos Óvoda
- Kétnyelvű Általános Iskola Pártosfalva (Szlovénia)
- Izsák Imre Általános Iskola Zalaegerszeg

A kőszegi Madárvédelmi Mentőközpont munkatársai 2017-ben 8 alkalommal tartottak madárbemutatót megszerezte.

2017 májusában immár kilencedik alkalommal került megrendezésre a Miénk itt a rét! a kőszegi Alsó-réten, mely hagyományosan Vas megye leglátogatottabb természetvédelmi rendezvénye. Az Írott-kő Natúrparkért Egyesülettel közösen megrendezett iskolai és óvodai, illetve családi vetélkedőnek ezúttal 660 látogatója volt.

A Kőszeg melletti víztározónál tartott tavaszi és őszi madármegfigyelő programokon összesen 425 érdeklődő vett részt.

Körmenden az Olcsai – Kiss Zoltán Általános Iskolában a Témahét keretében két előadást tartottunk 104 diák számára. A „Madarak és Fák Napja” alkalmából 160 körmendi óvodásnak szerveztünk akadályversenyt a várkertben.

A környezeti nevelési feladatok ellátása terén, csakúgy, mint az ökoturizmus területén a létszámhiány jelentette a legfőbb problémát. Az igazgatóság alapítása óta folyamatosan fennálló létszámhiány a szakterület sikerei ellenére ebben az évben is fennállt. A feladatellátás a csekély számú szakmai alkalmazotti létszám erőn felüli teljesítménye mellett csak az alkalmi közmunkás állomány bevonásával, illetve a szakvezetésekben bővelkedő időszakokban esetenkénti örszolgálati segítség igénybevételével volt lehetséges. Így az őriszentpéteri, a rábagyarmati és a bajánsenyei általános iskolásoknak 18 alkalommal 250 főnek tartottunk foglalkozást.

A zalalövői általános iskolában a 4-8. osztályosok - 34 fő - vettek részt az általunk nyújtott programokon, valamint a Madarak és fák napi akadályversenyen 210 tanuló mérte össze tudását.

A szlovéniai Pártosfalván tartottunk természetismereti foglalkozást 19 gyermek számára. Martinje településen a Green Exercise projekt keretében 100 szlovén gyermek részére tartottunk játékos programot.

Az Őrségi Lepkekaland akadályversenyen az Óriszentpéteri Általános Iskola felső tagozatának 154 diákja vett részt. Az eredményes szereplésért az 5. osztályosok a Hármashatárra, a 8. osztályosok a Fertő – Hanság Nemzeti Parkba nyertek jutalomkirándulást. Természetismereti akadályversenyt szerveztünk a csákánydoroszlói és az apátistvánfalvai iskolásoknak, valamint a szentgotthárdi Család – és Gyermekjóléti Központ részére. A programokon összesen 176 fő érdeklődő volt.

A Goričko Tájvédelmi Park, Raab Naturpark és az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság közös szervezésében hirdettük meg a „Vadon élő állatok a környezetemben” című rajzversenyt,

melyen 143 tanuló vett részt, akik 44 pályaművet készítettek. A rajzverseny nyertesei a szlovéniai Gradban vettek részt egy közös játékos vetélkedőn. Novemberben, „Karácsony – természetesen!”, címmel karácsonyfadísz készítő versenyen mérhették össze alkotóképességüket a három ország gyermekei. A beérkezett díszek Schloss Tabor – ban kerültek kiállításra az adventi vásáron, a „3 ország karácsonyfáján”. 2018 májusában a nyertes gyermekek számára Szlovéniában kerül sor egy találkozóra.

Az őriszentpéteri, és a bajánsényei óvodásoknak 9 alkalommal szerveztünk természetismereti foglalkozásokat, melyeken 185 gyermek vett részt.

Az év emlőse pályázat keretében a „Pelék, versek, képek” címmel meghirdetett pele-vers illusztrációs pályázatra igazgatóságunkhoz 82 darab pályamű érkezett. A pályázathoz kapcsolódó, „Őrségi pele-futam Akadályverseny az Év Emlőse: a mogyorós pele!”, rendezvényt Szalafő - Pityerszeren szerveztük meg, melyen a csákánydoroszlói általános iskolából a felső tagozatosok 160 fővel vettek részt. A programot és a beérkező pályaművekből készített kiállítást V. Németh Zsolt államtitkár úr nyitotta meg.

11.2.5 Kiadványok

Igazgatóságunk a 2017-es évben 6000 példányban megjelentette a Pityerszer Őrségi Népi Műemlékegyüttes Szalafő című kiadványt.

11.2.6 Látogatóstatisztika

Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont

2017-ben a Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpontban működő Tourinform Őrség iroda látogatottsága 7.407 fő volt.

Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont

A Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont látogatószáma az alábbiak szerint alakult: normál jegyből 3.999 darabot, családi jegyből 194 darabot váltottak, így a fizető látogatók száma 4.550 fő volt. Ingyenesen 1.749 fő látogatta az intézményt, így összesen 6.299 fő látogatót regisztráltunk 2017-ben.

Őrségi Népi Műemlékegyüttes

Az Őrségi Népi Műemlékegyüttes látogatóinak száma: 13.538 felnőtt, 12.950 diák és nyugdíjas, így 26.663 belépőjegyet vásárló látogatta a múzeumot. Az ingyenes látogatók száma 638 fő volt. 2017-ben mindösszesen 27.301 főt regisztráltunk. Az újonnan bevezetett gyermek és családi foglalkozások népszerűek voltak, beváltották a hozzájuk fűzött reményeket. Az év folyamán nagy népszerűségnek örvendtek Pityerszeren a háziállatok, az eurázsiai vadlovak és az európai bölények.

Ság-hegyi Múzeum

A Ság-hegyi Múzeum teljes felújítása, interaktív kiállítási egységekkel való kiegészítése, a teljes kiállítási anyag megújítása minőségi javulást jelentett a kínálati oldalon. Ez sajnos nem látszott meg a keresleti oldalon, melynek oka elsősorban a létszámhiányban keresendő. A Ság-hegyi Múzeum látogatószáma 724 fő volt.

Szakvezetés, garantált túrák

Szakvezetést 3.696 fő, garantált túrát 1.158 fő vett igénybe, így szakvezetéseinken 4.854 fő látogató volt. Az előzetesen bejelentkező csoportok mellett egyre nagyobb a családosan szakvezetést igénylők száma. Ehhez alkalmazkodva indítottunk egyre több garantálttermészetismereti túrát, melyeket gasztronómiai élményekkel is színesítettünk. A szőcei garantált túra, mely a Lápok háza megtekintése mellett a láp bemutatását is tartalmazta, szintén nagy népszerűségnek örvendett.

Fotóstúrák

2017 májusában az Őrségi Lepkekaland keretében került megrendezésre egy ingyenes fotóstúra, melyen 8 fő vett részt.

Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvény

2017-ben a nyílt napok, jeles napok résztvevői (660 fő) általában iskolások, így e szemléletformálást célzó szolgáltatások nem térítésesek. A saját szervezésű rendezvényeink (Húsvétváró, Pünkösödölő, Magyar Nemzeti Parkok Hete, Őrségi Lepkekaland, Őrségi Tökfesztivál) általában a turisták által látogatottabb hétvégékhez, ünnepekhez kötődtek. Ezek a rendezvényeken, napokon mindösszesen 5.266 fő résztvevőt regisztráltunk.

Erdei iskolai program

A szálláshelyünk megszüntetése miatt nem volt erdei iskolás csoportunk.

Kiállítás, előadás, rendezvények

A Bechtold István Látogatóközpontban 2017-ben megtartott kiállítás megnyitók és előadások résztvevői száma 189 fő volt.

Keserűszeri Vendégház

A Keserűszeri Vendégház 12, a sátorozó hely 30 fős kapacitásával elsősorban családoknak, baráti társaságoknak, kerékpáros, és bakancsos turistáknak, nyári táborozóknak jelentett ideális szálláslehetőséget. A látogatók zömét a családosok jelentették. A Keserűszeri Vendégházban 266 fő szállt meg, 541 vendégéjszakát töltöttek el. Az 1 főre jutó átlagos vendégéjszaka 2 volt. A sátorozó helyen 52 fő szállt meg, 97 vendégéjszakát eltöltve. Az 1 főre jutó átlagos vendégéjszaka 1,86 volt. 2017-ben az összes szállóvendég 318 fő volt, akik 638 vendégéjszakát töltöttek nálunk.

Bemutatóhelyeink látogatottsága				
Bemutatóhely neve		Fizető látogatók (fő)	Nem fizető látogató (fő)	Összesen (fő)
1	Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont (Tourinform Őrség, kiállítás, előadás)	0	7 407	7 407
2	Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont	4 550	1 749	6299
3	Őrségi Népi Múemlékegyüttes	26 663	638	27301
4	Ság-hegyi Múzeum	691	33	724
5	Lápok Háza	3 296	942	4 238
Regisztrált látogatók összesen:		35200	10 769	45 969

A nemzeti park igazgatóság ökoturisztikai szolgáltatásainak regisztrált igénybevevői				
Ökoturisztikai szolgáltatások		Fizető látogatók (fő)	Nem fizető látogató (fő)	Összesen (fő)
Szakvezetéses túra, nyílt túra		2872	1 982	4854
Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvény		4 085	1 181	5 266
Erdei iskolai program		0	0	0
Természetvédelmi táborok		0	0	0
Fotóstúrák		0	8	8
	Kiállítás, előadás, rendezvények	132	289	421
	Kézműves foglalkozások	2252	145	2 397
Regisztrált igénybevevők összesen:		9 341	3605	12946
Szálláshelyek nemzeti park igazgatósági működtetésben				
Szállóvendégek száma (fő)		318		
Vendégéjszakák száma (éj)		638		

11.3 Társadalmi kapcsolatok

Igazgatóságunk 2017 őszétől egy, a korábbinál intenzívebb és kezdeményezőbb kommunikáció megvalósításába kezdett. Az intenzívebb kommunikáció célja, hogy széles körben ismertté tegyük a nemzeti park és Vas megye természeti értékeinek megőrzése terén folytatott erőfeszítéseinket, hírt adjunk eredményeinkről, betekintést engedjünk munkánk érdekes pillanataiba, minél több látogatót vonzzunk rendezvényeinkre, bemutatóhelyeinkre és végső soron minél többeket magunk mellé állítsunk.

Honlapok és facebook oldalak

2017 őszétől átlagosan két napos gyakoriságúra növeltük a honlapon megjelent új híreink számát és azok készítésébe az igazgatóság minden szervezeti egységét bevontuk.

Ugyanezeket a híreket a közösségi médiában is megjelentetve két hónap alatt az előző 12 hónapit meghaladó, 15%-os növekedést értünk el a követőink számát tekintve.

Igazgatóságunk a 2017-es esztendőben több honlapot gondozott. Két saját fenntartású honlapunk a www.orseginemzetipark.hu, az www.orseg.info, melyekre egész évben folyamatosan felkerülnek az aktuális információk (szakmai hírek, rendezvények, aktuális túrák, kiállítások, akcióprogramok), továbbá az érdeklődők betekinthetnek a védett természeti területek, a gyakorlati természetvédelem, a kutatás, a monitoring, az agrár-környezetgazdálkodás, a projektek és az ökoturizmus témakörökben felhelyezett anyagokba. Az orseg.info betöltve célját előreivő módon teremti meg az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság szakmai koordinációjával a nemzeti parki kistájak turisztikai összefogását, ezáltal hatékonyan járulva hozzá a helyi turizmusgazdaság élénkítéséhez. További saját fenntartású honlapunk a www.orsegitokfesztival.hu a tökfesztivállal kapcsolatos programokat és információkat mutatja be az érdeklődőknek. Az év folyamán folyamatosan küldtük az aktuális híreket, friss információkat az alábbi honlapokra: www.magyarnemzetiparkok.hu, www.nemzetiparkitermek.hu, www.videkjaro.hu

Az igazgatósági honlapokon szereplő információk frissítését az egyes osztályok jelzése alapján az Ökoturisztikai és Környezeti-nevelési Osztály kijelölt dolgozója, illetve a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont honlapjának frissítését ott szolgáltatot teljesítő kolléga végezte. További feladatot jelentett még a Tourinform Őrség által működtetett NETA rendszer folyamatos feltöltése és frissítése.

Turisztikai szakkiállítások, vásárok

A budapesti Utazás Kiállítás 2017 vásáron, egy standon jelentünk meg, a nemzeti parkok központi standján. Ezen kívül részt vettünk a Magyar Nemzeti Parkok Hete nyitórendezvényén Egerben és az Őrségi Vásáron, Őriszentpéteren.

Megjelenéseink szervesen illeszkedtek mind az igazgatóság közvetlen, mind a térségi turizmusban kitűzött közvetett céljaihoz. A közvetlenül az egyes kiállításokon regisztrálható konkrét foglалásokon kívül, másodlagos hozadékként nyugtázható a régiós és országos, határmenti szakmai szervezetekkel való együttműködési kapcsolatok ápolása, kiterjesztése, illetve a természetvédelmi orientációjú bemutatás, a nemzeti parki attrakciók népszerűsítése. Megjelenéseink hozzájárultak (a recesszió ellenére) a nemzeti parkba érkező látogatók számának megőrzéséhez, bizonyos kiejánlott szolgáltatásoknál (speciális természetismereti programok, hosszú hétvégékre időzített szakvezetéssel egybekötött programok) a növekedéséhez.

Egyéb kommunikációs csatornák

2017-ben történetünk során első alkalommal jelentettünk meg saját újságot. A Harmónia címen, 10.000 pld-ban megjelent lapot a nemzeti park minden háztartásába eljuttattuk. Az újság kiváló fogadtatásban részesült a lakosság, a látogatók és a döntéshozók részéről is, következő száma 2018. tavaszán jelenik meg.

Ebben az esztendőben is nagy hangsúlyt fektettünk a hozzánk érkező vendégek korrekt, naprakész tájékoztatására, illetve a turistákkal folytatott helyi kommunikációink, szakvezetéseink színvonalára. Annál is inkább, hiszen valljuk, hogy a legjobb reklám a személyes pozitív élmény. (A Tourinform Őrség irodában a következő számú megkereséseket regisztráltuk a 2017-es évben: személyes 7 407 fő, telefonos 1 585 fő, e-mailes 1 286 fő)

A Magyar Turisztikai Ügynökség szervezésében május 25 –én EDEN konferencián vettünk részt Tiszafüreden.

Júniusban a Vas Megyei Turisztikai Szövetség kihelyezett ülésének biztosítottunk helyszíneket Szőcén, a Lápok Házánál és Szalafő Pityerszeren.

Októberben részt vettünk a Turizmus Summit rendezvényen a Művészetek Palotájában Budapesten.

A Guide2Visit Hotel Lipa nemzetközi projektnyitó konferencián előadást tartottunk.

Novemberben részt vettünk az EDEN Study Felső – Tiszavidék valamint a Larus Workshop Utazási irodák és nemzeti parkok részére szervezett programokon a Magyar Turisztikai Ügynökség keretében.

A 2014-ben megalakult Vas Megyei Turizmus Szövetség szakmai munkájában az adott szakterületet irányító osztályvezető által aktívan részt vállaltunk, ezáltal segítve elő a nemzeti parki és a megyei fejlesztések összhangját elsősorban az aktív és szelíd turizmus területén.

Turisztikai programjainkat, rendezvényeinket, nemzeti parkunkat érintő fontosabb eseményeket koncentráltan időzített, a fokozott érdeklődésre számot tartó helyeken történő plakátolás és az érdeklődési körönként célzottan eljuttatott direkt mailek mellett az alábbi médiákban népszerűsítettük:

- Vas Népe napilap
- Rábavidék térségi hetilap
- Greenfo – honlap
- Körmendi Rádió
- Magyar Rádió
- Nyugat- Rádió
- Magyar Katolikus Rádió
- Muravidéki Rádió
- A régió rádiója mr6
- GOTTHÁRD TV
- PORABJE szlovén nemzetiségi hetilap
- Kőszeg és Vidéke

A következő médiumokban jelentünk meg:

- MTV1
- DUNA TV
- TV2 (Poggyász)
- Life TV
- Szombathelyi TV
- Körmend Rádió
- Magyar Rádió
- Nyugat- Rádió
- Sopron Rádió
- Frisss FM
- Vas Népe
- Magyar Nemzet
- Magyar Hírlap
- Kőszeg és Vidéke
- Greenfo
- Természetbúvár
- Turista Magazin
- Turizmus Trend
- FigyelőNet

11.3.1 Nemzeti Parki Termék Védjegyrendszer működtetése, pályázati eredmények, programok bemutatása

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság a 2017-es évben nem írt ki újabb Nemzeti Parki Termék Védjegy pályázatot. Igazgatóságunk a védjeggyel rendelkezők számára megjelenési és bemutatkozási lehetőségeket teremt az Őrségi Népi Műemlékegyüttes területére szervezett rendezvényeken és a Magyar Nemzeti Parkok Hete nyitórendezvényén Egerben való ingyenes részvételre. A már meglévő védjegyeseinknél ellenőrzést hajtottunk végre. Az ellenőrzés során a termelőknél a védjegyhasználati szerződésben rögzítetteknek megfelelően mindent rendben találtunk. Egy védjegy (őrségi tökmagolaj) nem került hosszabbításra.

Védjegyeseink:

Termelők, és termékeik:

Batha Pál - Kormin szőlő pálinka

Zaicz Tibor - Fűszeres kecskesajt, fűszeres tehénsajt

Kovács-Mesterházy Viktória - Fűszeres almalekvárok

Köcöle Kft. - Őrségi dödölle

Galambos Gyula (Vadvirág méhes- és gyógyítókert) - Fenyőrügyes erdei harmatméz; erdei harmatméz; Vendvidék íze vegyes virágméz; virágoros, propoliszos mézkrém

Gyenes Csilla Mária (Vadvirág méhes- és gyógyítókert) - Mézes cseresznyedzsem, szilvalekvár

Kovács-Mesterházy Viktória - fűszeres cseresznye lekvár, vaníliás cseresznye lekvár, fahéjas meggy lekvár

Virág Nikoletta - Mentás csalánszörp, málnaszörp, eperszörp

Szálláshely szolgáltatás:

Ferencz Porta - falusi szálláshely

Kétvölgy Vendégház - falusi szálláshely

Antik Vendégház - falusi szálláshely

Kosbor Panzió - kereskedelmi szálláshely

Fazekasok:

ifj. Albert Attila – hagyományos kézi korongozással készített termékek

ifj. Cseke János – hagyományos kézi korongozással készített termékek

Kovács Erika – hagyományos kézi korongozással készített termékek

Vörös Gábor – hagyományos kézi korongozással készített termékek

Zsohár Gyula – hagyományos kézi korongozással készített termékek

11.4 Tervezett fejlesztések (2018)

A 2018-os év ökoturisztikai munkájának tengelyében fejlesztés alatt álló turisztikai infrastruktúra szakmai segítése, az átadott új infrastruktúrális létesítmények szakszerű üzemeltetési feltételeinek megteremtése, professzionális üzemeltetése áll.

- a Natura 2000 Fogadóépület és Látogatóközpont és tourinform iroda személyi feltételeinek, üzemeltetési rendjének kimunkálása, napi szintű üzemeltetése;
- a határon átnyúló Szlovén-magyar Green Exersice projekt előkészítési, tervezési

- szakmai munkálataiban, való közreműködés;
- a határon átnyúló osztrák-magyar PaNaNeT projektelőkészítési, beszerzési szakmai munkálataiban, való közreműködés, kiemelten a 2018-ban átadandó Hagyományőrző Pityerszeri Játsszóház berendezési munkálatainak felügyelete, segítése, majd az üzemeltetés feltételeinek megteremtése, az új kínálati elem beillesztése az Őrségi Népi Műemlékegyüttes kínálati rendszerébe;
- A KEHOP keretein belül a Csákánydoroszlóba tervezett fogadóközpont, kikötő és kerékpárkölcsonzó tervezési munkálataiban való szakmai közreműködés.

E mellett nagy hangsúlyt fektetünk a nemzeti park természetvédelmi céljait szolgáló térségi, turisztikai kapcsolatok kiterjesztésére, a határon átnyúló kapcsolatok fejlesztésére. Az orseg.info honlap további népszerűsítésére, a költséghatékony marketingelemek fokozott használatára.

A nemzeti parki védjegyes termékek további népszerűsítése, újabb kiírás sikeres végig vitele és a helyi termelők termékeinek helyi szolgáltatáscsomagokba integrálása is a kiemelt célok közt szerepel.

11.5 Együtműködési megállapodások

- Szent István Egyetem Környezettudományi Intézet
- Nyugat–magyarországi Egyetem
- Roth Gyula Erdészeti, Faipari Szakközépiskola és Kollégium Sopron
- Körmendi Rendészeti Szakközépiskola
- Körzeti Általános Iskola Óriszentpéter
- Katica Óvoda Óriszentpéter
- Órállók Alapítvány
- Vasi Hegyhát-Rábamente Közhasznú Egyesület
- Vas Megyei Turizmus Szövetség

11.6 Fontosabb események

- Március 9-én nemzeti parkunk megjelent a Varázslatos Magyarország gáláján.
- Áprilisban a „Felelőséggel a természetért és a családokért” pályázat keretében, a belső összetartást ösztönző PR tevékenységben való aktív közreműködés reményében, kirándulásokat szerveztünk munkatársaink és családtagjaik számára. A veszprémi és budapesti programokon 100 fő vett részt.
- Április 21-én a Földművelésügyi Minisztérium keretében részt vettünk a „Föld Napja” című rendezvényen, Farmoson.
- A csillagos égbolt programsorozat keretében 2016. április 29-én a Hegyháti Csillagvizsgálóban szerveztünk előadást, majd az esti órákban éjszakai csillagsétán vehettek részt az érdeklődők.
- Május 5-6-án a Kőszegen megrendezett „Miénk itt a rét – Madarak és Fák napja” rendezvényen osztályunk mindkét nap tevékenyen részt vállalt.
- Az Európai Nemzeti Parkok Napja alkalmából szervezett Hármashatár találkozó a szlovéniai Budinciben került megrendezésre május 27-én.
- Június 26-28 között munkatársaink számára tanulmányutat szerveztünk a csehországi SUMAVA Nemzeti Parkba.
- A Magyar Nemzeti Parkok Hete nyitórendezvényére június 30 – július 2 között Egerben került sor.
- November 17-18 között részt vettünk Budapesten a Magyar Természettudományi

Múzeumban a „Pele Gála” rendezvényen.

- Az Őrségi Népi Múemlékegyüttesnél a Húsvétváró, a Pünkösdlő, az Őrségi Lepkekaland és az Őrségi Tökfesztivál rendezvényeket szerveztük, bonyolítottuk. Résztvevők száma: 4.606 fő.
- Egyéb térségi rendezvényeken (Őrségi Vásár, Gomba Fesztivál) nemzeti parki szolgáltatásokat nyújtottunk.

11.6.1 Időszaki kiállítások, előadások

A Kőszegi Tájvédelmi Körzetben a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontban 6 előadást szerveztünk az alábbi bontásban:

Dátum	Esemény	Létszám (fő)
2017.03.13.	Az Év Természetfotósa 2016. – Potyó Imre: Objektívvel a sötétben – Egy rejtett világ bemutatása	60
2017.03.27.	Emődy Wáman-Zoltán: A Kőszegi-hegység orchideái	35
2017.05.26.	Védjük együtt a zergeboglárt	4
2017.07.06.	Bercsi Gábor:Évszakok a Káli-medencében	20
2017.11.23.	Dr. Németh Csaba: Bialowieza	45
2017.12.07.	Dr. Gyurác József: Madarak és emberek – 20 éves a tömördi madárvárta	25
Összesen:		189

11.1. táblázat: Turisztikai infrastruktúra

	Száma	Férőhely/befogadó-képesség (fő)	Állapotuk rövid értékelése
Látogató/oktatóközpont Bechtold István / Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont	2	150 / 80	Közepes / Jó.
Múzeum (szabadtéri)	1	150	A folyamatos állagmegóvó karbantartás ellenére romló.
Tanösvény	13	-	Rongálások miatt a felújítás folyamatos.

11.2. táblázat: Oktató- és Látogatóközpontok – szállás

Név	Cím	Férőhely/ befogadóképesség (fő)	Állapot rövid leírása	Kihasznátság (%)
Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont szállásépület	9941 Óriszentpéter, Siskaszer 26/A	0	Közepes, korszerűsítésre szorul.	0
Keserűszeri Kutatóház szállásépület	9941 Óriszentpéter, Keserűszer 17.	8	Közepes, korszerűsítésre szorul.	10,6
Keserűszeri Kutatóház udvarán sátorozó hely	9941 Óriszentpéter, Keserűszer 17.	30	Közepes, korszerűsítésre szorul.	2,5
Órségi Népi Műemlékegyüttes	9942 Szalafő Pityerszer 12.	150	Felújított műemlék együttes.	77,7
Bechtold István Látogatóközpont	9730 Kőszeg Aradi vértanúk parkja	70	Jó, újszerű	35,5

11.3. táblázat: Állandó kiállítás

Cím	Befogadóképesség (fő)	Kiállítás témája	Látogathatóság
A Kőszegi-hegység természeti értékei	100	A Kőszegi-hegység természeti értékei	egész évben, nyitva tartás szerint
Chernel István Emlékszoba	100	Chernel István munkássága	egész évben, nyitva tartás szerint
A madarak élete	100	A madarak élete	egész évben, nyitva tartás szerint
A Ság-hegy, az idők tanúja	80	Interaktív kiállítás a Ság-hegy múltjáról és értékeiről	Szezonális 04.15-10.15.: Sze-P: 12.00-18.00, Szo-V: 10.00-18.00
Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont	80	Ehető és mérges gombák az Őrségben.	minden munkanap 8.00-16.30 között
Őrségi Népi Műemlékegyüttes	150	A helyszínen megőrzött és berendezett műemlék-együttes épületei szemléletesen példázzák lakói építészeti kultúráját, hagyományos életmódját.	szezonális 04.01-11.02.: H-V: 10.00-17.00 06.01.-08.31.: H-V: 10.00-18.00
Lápok Háza	30	A lápok titokzatos világát mutatja be.	04.01-05.31.: H-V: 10.00-16.00, 06.01- 08.31.: H-V: 10.00- 17.00, 09.01-10.31.: H-V: 10.00-16.00

Az első három kiállítás helyszíne a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont.

11.4. táblázat: Tanösvények

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
Madárvédelmi Tanösvény	Kőszegi TK	400 m	természetismereti	ŐNPI	
Búbos cinege Élményösvény	Kőszegi TK	400 m	természetismereti	ŐNPI	
Csillaghúr Tanösvény	Kőszegi TK	4 km	természetismereti	Írottkő Natúrparkért Egyesület	készült, elfogyott
Királyvölgyi Tanösvény	Kőszegi TK	2 km	természetismereti	Kőszeg Város Önkormányzata	készült, elfogyott
Ság-hegyi Tanösvény	Ság-hegyi TK	200 m	természetismereti	ŐNPI	
Geológiai Tanösvény	Ság-hegyi TK	2 km	természetismereti	ŐNPI	
Rezgönyár tanösvény	Őriszentpéter, Siska szer	300 m	botanikai	ŐNPI	készült, elfogyott
Sárgaliliom tanösvény	Velemér-Magyarszombatfa	6200 m	természeti-kulturális	ŐNPI	készült, elfogyott
Töllös tanösvény	Szentgyörgyvölgy	2500 m	erdészeti-botanikai	Értékeinkért Alapítvány	készült, elfogyott
Szala – menti tanösvény	Szalafő-Őriszentpéter között	3800 m	természetismereti	ŐNPI	készült, elfogyott
Körtike tanösvény	Szalafő Csörgőszertől-Szalafő Pityerszerig	6200 m	természetismereti	ŐNPI	készült, elfogyott
Felsőszéri tanösvény	Szalafő Felsőszerről-Szalafő Pityerszerre	1700 m	néprajzi	ŐNPI	készült, elfogyott
Fürge cselle tanösvény	Kercaszomor határában	3200 m	természetismereti	ŐNPI	készült, elfogyott

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
Szomoróczi tanösvény	Kercaszomoron	3000 m	kultúrtörténeti	ÖNPI	készült, elfogyott
Hármashatár tanösvény	Felsőszölnök – Hampó-völgy	4700 m	természetismereti	ÖNPI	
Rába-menti tanösvény	Alsószölnök	5200 m	természetismereti	ÖNPI	
Nyugati Pont tanösvény	Szakonyfalu	2200 m	természetismereti	ÖNPI	
Rókgomba tanösvény	Apátistvánfalva Orfalu	3000 m	természetismereti	ÖNPI	
Áfonyás tanösvény	Orfalu	5100 m	természeti-kulturális	ÖNPI	
Malomgát tanösvény	Őrimagyarósd	4000 m	természetismereti	ÖNPI	
Tőzegmohás láprét tanösvény	Szóce	900 m	természetismereti	ÖNPI	
Élet a kaszálógyümölcsösben Tanösvény	Szalafő-Pityerszer	300 m	természetismereti	ÖNPI	
Dobogó-erdő tanösvény	Horvátnádajla-Dobogó-erdő	2000 m	természetismereti	ÖNPI	
Védett növényeket bemutató tanösvény	Kőszegi TK	300 m	természetismereti	ÖNPI	
Ciklámen tanösvény	Kőszegi TK	4 500 m	természetismereti	Szombathelyi Erdészeti Zrt.	
Írottkö tanösvény	Kőszegi TK	2 000 m	természetismereti	Írottkö Natúrparkért Egyesület	
Óriások útja tanösvény	Kőszegi TK	7 000 m	természetismereti	Írottkö Natúrparkért Egyesület	
Égig érő tanterem tanösvény	Apátistvánfalva	5 000 m	természetismereti	Általános Iskola Apátistvánfalva	

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
Hársas tanösvény	Hársas – tó	1 000m	természetismereti	Szentgotthárd Város Önkormányzata	
Réti orchideák tanösvény	Kétvölgy	6 000 m	természetismereti	Kétvölgy Község Önkormányzata	

11.5. táblázat: Társadalmi kapcsolatok

		Megjelenés/részvétel száma	
		Írott	Elektronikus
<p>Kiállítás, vásár: A budapesti Utazás Kiállítás 2017 vásáron, egy standon jelentünk meg, a nemzeti parkok központi standján. A Magyar Nemzeti Parkok Hete nyitórendezvényen Egerben és az Őrségi Vásáron, Óriszentpéteren is részt vettünk.</p>			
Média	helyi	52	62
	regionális	8	41
	országos	5	26
	nemzetközi	3	5
Egyéb			

11.6. táblázat: Kiadványok

No.	A saját kiadvány címe	Kiadás éve	Készlet (pld.)
1.	A lápok titokzatos világa	2014	600
2.	Holt fából élő erdő	2014	1 222
3.	Erdei élőhely – rekonstrukciók Vas megye védett természeti területein	2014	250
4.	Chernel – kert	2014	1 563
5.	Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont	2014	1 944
6.	Magas fák gyöngyei: kaszálógyümölcsösök az Őrségi Nemzeti Parkban (magyar, szlovén, angol)	2014	1.395
7.	Látogatható kaszálógyümölcsösök az Őrségi Nemzeti Parkban (magyar, szlovén, angol)	2014	1.689
8.	Ritka, veszélyeztetett gyümölcsfajták az Őrségi Nemzeti Parkban (magyar, szlovén, angol)	2014	1.593
9.	Az Őrségi Nemzeti Park image kiadvány	2015	5.112
10.	Erdei élőhely rekonstrukciók Vas megye természeti területein c. leporelló (magyar, angol. német és szlovén)	2015	66
11.	Őrségi Hangulatok – Egy nemzeti park képekben (képeskönyv)	2015	868
12.	Az Őrségi Nemzeti Park I-II.	2016	62

12. Közfoglalkoztatás

12.1 Alapfeladatok, személyi feltételek

Igazgatóságunk engedélyezett létszáma a szerteágazó feladatinkhoz nem elegendő, ezért a közfoglalkoztatási program keretén belül kapott lehetőség jelentősen hozzájárult feladataink hatékony és eredményes ellátásához. A közfoglalkoztatási program az Igazgatóság napi működési feladatainak ellátásához biztosított nélkülözhetetlen segítséget, amelynek hiányában csak csökkent feladatellátást tudtunk volna végrehajtani.

Kiemelt feladataik:

- A nemzeti parki speciális ismereteket igénylő természetvédelmi kezeléseket megalapozó kutatásokban való részvétel, a kutatásokhoz kapcsolódó számítógépes programok kezelése, monitorozásban való részvétel.
- Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály napi ügyviteli munkájának segítése, a Tourinform iroda munkájának segítése, csoportvezetés, vagyongazdálkodásunkban lévő ingatlanok bemutatása.
- Az Igazgatóság működéséhez szükséges üzemeltetési, karbantartási munkákat segítve hozzájárulnak az Üzemeltetési Osztály feladataink zökkenőmentes ellátásához.
- A saját vagyongazdálkodásban lévő területeken a területek megművelése (traktoros szakmunkások), az állattartás feltételeink biztosítása (állatgondozók).
- A Természetvédelmi Őrszolgálati Osztály munkájának segítése (védett területek helyreállítása, kezelése).
- Igazgatóságunkon - munkaerő hiányában - nem megoldott a vagyonvédelem az őriszentpéteri állattartó telepen. A jelentős mennyiségű állami vagyon védelme miatt ezen a helyen, amikor erre lehetőségünk adódott éjjeliőrt alkalmaztunk.
- Az Észak-vasi Területkezelési Osztály munkájának segítése (madárgondozás, terület fenntartás, takarítás, vagyongazdálkodásban lévő ingatlan bemutatása).

A tervezett munkakörök és létszámok:

Ellátandó feladat megnevezése	Ellátandó feladat helyszíne (cím, hrsz., útszakasz, stb. megnevezése)	Létszám (fő)	Ellátandó feladathoz szükséges végzettség
Éjjeliőr/vagyonőr	Őriszentpéter	1	
Állatgondozó	Őriszentpéter, Állattartó telep	2	
Biotikai adatbázisok kezelése	Őriszentpéter, változó munkahely	3	Felsőfokú végzettségű alkalmazott
Fakitermelő	Őriszentpéter, változó munkahely	5	Motorfűrész kezelő
Fakitermelő/ munkavezető	Őriszentpéter, változó munkahely	1	Motorfűrész kezelő
Erdészeti munkatárs	Őriszentpéter, változó munkahely	1	Erdészeti munkatárs
Erdészeti	Őriszentpéter,	1	Erdészeti

munkatárs/munkavezető	változó munkahely		munkatárs
Madárgondozó	Kőszeg	1	
Takarító/gondnok	Celldömök	1	
Adminisztrátor/munkavezető	Őriszentpéter, major	1	adminisztratív dolgozó
Ökoturisztikai szakvezető	Őriszentpéter, változó munkahely	4	Felsőfokú végzettségű alkalmazott
Ökoturisztikai szakvezető/munkavezető	Őriszentpéter, változó munkahely	1	Felsőfokú végzettségű alkalmazott
Ökoturisztikai szakvezető	Őriszentpéter, változó munkahely	4	szakmunkás
Takarító	Őriszentpéter, változó munkahely, Kőszeg	5	
Karbantartó	Őriszentpéter, változó munkahely	4	
Segédmunkás	Őriszentpéter, Kőszeg, változó munkahely	10	

12.2 Elvégzett feladatok, eredmények

A program során (a 12.1. pontban részletezett) tervezett feladatokat a közmunkások jelentős részben elvégezték. Az Igazgatóság működőképességének fenntartása szempontjából kiemelkedő jelentőségű volt az Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály, az Őrségi Területkezelési Osztály, Természetvédelmi Őrszolgálati Osztály, Üzemeltetési Osztály munkájában való részvétel.

Havi létszám alakulása:

Hónap	Létszám
Január	38
Február	38
Március	33
Április	33
Május	35
Június	35
Július	35
Augusztus	34
Szeptember	34
Október	33
November	34
December	34

Osztály	január- február	március- december
Ökoturisztikai és Környezeti nevelési Osztály	8	10
Természetvédelmi Őrszolgálat	9	8
Üzemeltetési Osztály	8	8
Őrségi Területkezelési Osztály	7	7
Észak Vasi Területkezelési Osztály	4	4
Természetmegőrzési Osztály	2	2
Összesen	38	39

A 2017. évben megvalósult két közfoglalkoztatási programban Igazgatóságunk 6 különböző osztálya adott munkát a közfoglalkoztatottaknak.

Ökoturisztikai és Környezeti nevelési Osztály: a túrák szervezése és lebonyolítása, a rendezvények, kitelepülések szervezése, a napi ügyviteli munka folyamatos ellátása. Az Őrségi Népi Műemlékegyüttesnél is végeztek szakvezetést a közmunkások, ezen felül 4 saját szervezésű rendezvényen és 15 külső rendezvényen segítettek munkánkat.

Természetvédelmi Őrszolgálat: az örök mellett dolgozó közmunkások egész évben az Igazgatóság saját vagyongazdálkodásban lévő védett területek helyreállításával, kezelésével foglalkoztak. A védett természeti területek, rétek, gyepek, szántók, erdők helyreállítása bozót illetve cserje irtással, erdőszelek, utak tisztítása. Rétek, lápok kaszálása, széna összegyűjtése, lehordása, szemét szedés.

Üzemeltetési Osztály: látogatóközpont, bemutatóhelyek, a saját vagyongazdálkodásban lévő ingatlanok és azokhoz tartozó területek karbantartása és kezelése (Harmatfű Látogatóközpont, Keserűszeri Vendégház, Őri Fogadó). Az épületek és a hozzájuk tartozó területek tisztántartásában, fűnyírásban, kaszálásban, illetve rendezvények lebonyolításának segítségével vettek részt. Részt vettek ezen felül szemétszedésben, gyepesítésben és ültetési feladatokban. A folyamatban lévő erdősítéseinke ápolását, csemeték pótlását, tanösvények karbantartását, táblák körüli kaszálást végezték el. Elvégezték a tanösvények és egyéb szabadtéri bemutatóhelyek (Csörgő alma gyümölcsöskert) karbantartását, rendezését, az információs táblák környezetének kaszálását is. A daraboló-hasítógéppel 119 m³ tűzifát hasogattak össze. Továbbá részt vettek a KEHOP-4.1.0-15-2016-00039 Erdőt természetesen – Leromlott állapotú erdők helyreállítása az Őrségben projekt előkészítésében.

Őrségi Területkezelési Osztály: állattartó telepen az állatok ellátásában (takarmányozás, trágyázás, tisztántartás), karámok javításában, az állatok áttelepítésében, beteg állatok gondozásában vettek részt. Továbbá az éjjeliőri és traktoros munkákat végezték (szántás, vetés, kaszálás, szárzúzás), a géptelepen pedig a mezőgazdasági gépjárművek karbantartását. Adminisztrációs ügyintézésben 1 fő segített, a telephelyek tisztántartásában 2 fő.

Észak-vasi Területkezelési Osztály: A madárvédelmi telepen a madarak ellátása, sérült állatok gondozása, tisztántartása volt a feladatuk. A Látogatóközpontban dolgozók az épület karbantartását, tisztántartását, a park gondozását végezték. Chernel-kert kaszálása, karbantartása, sérült madarak kezelése, csoportok vezetése. A Ság-hegyi Múzeum bemutatása, karbantartása és tisztántartása.

12.3 Tapasztalatok

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóságnál olyan feladatokra igénylünk közfoglalkoztatottakat,

amelyekre az utóbbi években egyre nehezebb munkaerőt találni, részben az országos tendenciának, részben pedig Ausztria munkaerő elszívó hatásának következtében. A program igen jelentős mértékben járul hozzá saját vagyonekezelésű területeink megműveléséhez, erdeink természetvédelmi szemléletű kezeléséhez Közfoglalkoztatottjaink részt vesznek idegenforgalmi ágazatunk működtetésében, többek között szakvezetések szervezésével, programok lebonyolításával, természetvédelmi örök mellé beosztva speciális szakmai ismereteket igénylő természetmegőrzési feladatokat is ellátnak, de alkalmanként kutatási feladatokban is besegítenek. Fontos szerepük van épületeink üzemeltetésében, takarítási és karbantartási munkálataiban. A közfoglalkoztatottak segítenek az adminisztrációs terhek csökkentésében és hatékony megoldásában.

A természetmegőrzés területén az elmúlt időszakban felsőfokú szakirányú végzettségű kollégák dolgoztak a közfoglalkoztatási program keretében. Tapasztalataink szerint az egyszerűbb feladatok, mint pl. védett növény és állatfajok állományainak felmérése, biotikai adatbázisok feltöltése és kezelése, esetében hasznos segítségben bizonyultak. A frissen végzett szakembereknek a program tapasztalatszerzési lehetőséget nyújtott, de sajnos a rendkívül alacsony bérezés miatt nem elég vonzó, ezért egyre kevesebb a jelentkező.

A bemutatás, szemléletformálás területére nehéz ebben a programban kvalifikált munkaerőt találni, elsősorban az alacsony bérezés miatt. Akik mégis vállalják a munkát, azok számára lelkesedésük ellenére sem lehet hosszútávú perspektíva a program keretén belül biztosított munka. Ami mégis e program keretein belül a pályán tartja őket az az elhivatottság, a munkahely-lakhely egymáshoz való közelsége, a munkahelyi közösséghez tartozás érzése. Mivel jellemzően szakképzett és/vagy diplomás munkaerő tartozik ide és hosszú távon számítanánk rájuk.

Zöldterület ápolás, segédmunkás és takarító feladatokat ellátó munkakörben jellemzően hosszú idő óta foglalkoztatott munkatársaink tipikusan nehéz társadalmi és anyagi helyzetben vannak, perspektíváik koruk, képzettségük, családi állapotuk vagy helyhez való kötöttségük/kötődésük miatt jelentősen beszűkültek. Több esetben a közmunkaprogram jelenti nekik az egyetlen lehetőséget a munka világában való bent maradáshoz.

12.4 Javaslatok

A közfoglalkoztatási programot mindenképpen hasznosnak, a jövőben is folytatásra érdemesnek tartjuk. Kiemelt a jelentősége annak, hogy a program kiszámíthatóan és folyamatosan működhessen. A program feltételrendszerében beálló változásokat minimalizálni kellene.

- A munkaerő igény és a rendelkezésre álló munkaerő közötti rugalmasabb átjárás biztosítása.
- A közmunkaprogram adminisztrációs terheinek csökkentése, mert ez önmagában is jelentős munkaerő ráfordítást igényel.
- A közmunkaprogram jelentős hátránya a tervezhetőség hiánya, a sok rövid program helyett kevesebb, de hosszabb időszakot felölelő programokat javasolunk, ezáltal a munkavállalók és a munkaadók is jobban tudnának tervezni, valamint rengeteg ismétlődő munkát sikerülne megspórolni (program indítása, megtervezése, emberek felvétele, oktatása, program zárása stb.)
- Az igényelt és lehetséges képzések összehangolása.
- A természetvédelmi specialitások figyelembe vétele miatt meghatározott létszám fölött indokoltnak tartjuk a közfoglalkoztatottak mozgását biztosító gépjármű beszerzését.

- Célszerű lenne a sok apró (már meglévő) szerszám helyett a hosszú távú feladatellátást biztosító gépek beszerzésének engedélyezését.
- Javasolt a közfoglalkoztatotti munkabért „minimálbérhez” közelíteni, a kvalifikált, speciális szakmai ismereteket igénylő munkakörök esetében a javadalmazást megemelését (központi keret terhére) lehetővé tenni.
- Javasoljuk az egyéb juttatások lehetőségének bővítését (pl. Cafetéria rendszer beépítés a programba).
- Nem megoldott (tömegközlekedés hiányában) a közmunkások bejárása. A 15 Ft/km költségtérítés nem fedezi a munkavállaló részéről felmerülő költségeket.

13. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel

13.1. táblázat: Együttműködés hivatalokkal, intézményekkel

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Celldömölk Város Önkormányzata	Celldömölk	A Ság-hegyi Múzeum és a Kemenes Vulkanpark nyitva tartásában működünk együtt.
Kőszeg Város Önkormányzata	Kőszeg	Együttműködés a Kőszegi-hegységet és a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont környezetét érintő ügyekben. Rendezvényeken való kölcsönös megjelenés.
Magyar Turisztikai Ügynökség (Magyar Turizmus Zrt.)	Budapest	Szakmai képzések, kiállítások, ÉDEN promóció
Hermann Ottó Intézet	Budapest	Országos Lepkészs Találkozók szervezése.
Megyei és körzeti földhivatalok	Körmend, Szombathely	Védett területek bejegyzéseinek javítása
Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	Szombathely	Vízjogi engedélyezések egyeztetése, természetvédelmi szakmai szempontok érvényesítése a vízügyi létesítmények kezelésében
Vas Megyei Kormányhivatal Környezet- és természetvédelmi osztálya	Szombathely	Szakvélemények adása
Magyar Turizmus Zrt. Nyugat-dunántúli Regionális Marketing Igazgatóság	Sopron	Térségfejlesztés, ökoturizmus, falusi turizmus
Nemzeti Adó- és Vámhivatal Nyugat-dunántúli Regionális Parancsnokság	Budapest	Közös ellenőrzések, továbbképzések
Vas Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóság	Szombathely	Erdészeti engedélyezés, üzemtervek véleményezése és előkészítése
Vas Megyei Közlekedési Felügyelet Hatósági Osztály	Szombathely	Szakmai tanácsadás tervezési és engedélyezési eljárásokban
Vas Megyei Rendőr Főkapitányság	Szombathely	Közös járőrszolgálat, kölcsönös képzések, löfegyver-tartási ügyekben szabálysértési prioritás
Szlovén Köztársaság Főkonzulátusa	Szentgotthárd	Térségfejlesztés
Herman Ottó Kertészeti Szakközépiskola és Kollégium	Szombathely	Gyakorlati hely biztosítása
Soproni Egyetem	Sopron	Gyakorlati hely biztosítása, tanulmányutak vezetése, természetvédelmi mérnöki szakon és Doktori Iskolában oktatási tevékenység végzése.
Szent István Egyetem, Környezettudományi Intézet	Gödöllő	Közös kutatás.
Müllex-Körmend Hulladékgyűjtő és Hasznosító Kft.	Körmend	Védett területeken lerakott hulladék kezelése.
Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség	Szombathely	Pályázatok kezelése.

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Széchenyi Programiroda	Szombathely, Zalaegerszeg	Pályázatok kezelése.
Új Erdőbirtokosság	Szentgotthárd	Partnerszervezet KEOP pályázatunkban
Szentgotthárd Város Önkormányzata	Szentgotthárd	Partnerszervezet KEOP pályázatunkban
Őriszentpéter önkormányzata	Őriszentpéter	Nemzeti Parki Védjegyes termékek - helyi termelői piac
Szombathelyi Erdészeti Zrt	Szombathely	Korábbi közös KEOP pályázat
Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság	Sarród	madármentés

13.2. táblázat: Együttműködés civil szervezetekkel

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Kerekerdő Alapítvány	Szombathely	Pályázatok szakmai véleményezésében.
Chernel István Természetbarát Egyesület	Kőszeg	Hely biztosítása rendezvényekhez a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontunkban
MME Vas megyei HCS	Szombathely	Hely biztosítása rendezvényekhez a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontunkban, sasszinkron, gyurgyalag és parti fecske felmérés, Banka Program.
Hegyek Vándorai Turista Egyesület	Budapest	Túraútvonalak kezelése, programszervezés
Őrség és Vidéke Vendégvárók Egyesülete	Őriszentpéter	Kapcsolattartás a helyi szállásadókkal, programszervezés
Vas Megye és Szombathely Város Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítványa	Szombathely	Előadás tartása
Pannon Kapu Kulturális Egyesület	Szentgotthárd	Előadás tartása
55. Batthyány L. cserkészcsapat	Körmend	Békamentésben részvétel
Értékeinkért Alapítvány	Zalaegerszeg	Közös kutatási tevékenység, Gomba kiállítási anyag, ÖNPI-hez történő kihelyezése
Természeti örökségünk Alapítvány	Kercaszomor	Közös pályázat benyújtása.
Őri Alapítvány	Őriszentpéter	Közös programszervezés
Őriszentpéterért Egyesület	Őriszentpéter	Közös programszervezés
Őrségi Kerékpáros és Természetbarát Egyesület	Őriszentpéter	Közös programszervezés
Írottó Natúrparkért Egyesület	Kőszeg	Közös programszervezés, Osztrák- Magyar Interreg pályázat közös

Szervezet	Székhely	Tevékenység
		előkészítése
Magyar Turisztikai Egyesület (MATUR)	Budapest	Ökoturisztikai programok a védett területeken, konferenciák
Magyartarka Tenyésztők Egyesülete	Budapest	Tenyésztési program
Országos Erdészeti Egyesület	Budapest	Közös fotókiállítás
Őrség és Vidéke Vendégvárók Egyesülete	Őriszentpéter	Közös turisztikai megjelenés
Pro Natura St.Gotthard Civil Összefogás (PRONAS)	Szentgotthárd	Tervezett heiligenkreutzi hulladékégető elleni fellépés
Szombathelyi Állatkórház	Szombathely	Folyamatos állatorvosi ellenőrzés a madárvédelmi mentőközpont, valamint a kézre került sérült madarak ellátásában működünk együtt.
Pro Silva Hungária Egyesület	Budapest	Erdőgazdálkodás, tájékoztatók
Somogy Természetvédelmi Szervezet	Somogyfajsz	Közös pályázatírás.
RÁBA-Múgát és Térségéért Egyesület	Répcelak	együttműködés a környezeti nevelés terén
Vasi Hegyhát-Rábamente Közhasznú Turisztikai Egyesület	Körmend	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése, közös programcsomagok kidolgozása
Tourinform Lenti	Lenti	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése.
Tourinform Zalaegerszeg	Zalaegerszeg	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése.
Tourinform Szombathely	Szombathely	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése.
Tourinform Körmend	Körmend	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése.
Tourinform Szentgotthárd	Szentgotthárd	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése.
Őrállók Alapítvány	Őriszentpéter	Közös táborok, rendezvényszervezés
Vas Megyei Turizmus Szövetség	Szombathely	Turizmusszervezés, Marketing
Körmendi Berek Bárkás Egylet	Körmend	Szemétszedés (Rábatakarítás), vízi túrázás

A fentebb említett szervezetekkel az együttműködés folyamatos. A fenti lista nem tartalmazza azokat az iskolákat, amelyekkel az Igazgatóság folyamatos együttműködést alakított ki és ápol immár évek óta, a környezeti tudatformálás céljából.

14. Belföldi és külföldi együttműködések

Az Európai Nemzeti Parkok Napja alkalmából szervezett Hármashatár találkozó a szlovéniai Budinci településen került megrendezésre május 27-én.

Az együttműködés keretében június 18-án Hármashatár Csillagtúrát szerveztünk Felsőszölnökön.

Martinje településen a Green Exercise keretében 100 szlovén gyermek részére tartottunk játékos programot.

A Goričko Tájvédelmi Park, Raab Naturpark és az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság közös szervezésében hirdettük meg a „Vadon élő állatok a környezetemben” című rajzversenyt, melyen 143 tanuló vett részt, akik 44 pályaművet készítettek. A rajzverseny nyertesei a szlovéniai Gradban vettek részt egy közös játékos vetélkedőn. Novemberben, „Karácsony – természetesen!”, címmel karácsonyfadisz készítő versenyen mérhették össze alkotóképességüket a három ország gyermekei. A beérkezett díszek Schloss Tabor-ban kerültek kiállításra az adventi vásáron, a „3 ország karácsonyfáján”. 2018 májusában a nyertes gyermekek számára Szlovéniában kerül sor egy találkozóra.

Igazgatóságunk első alkalommal képviseltette magát az EUROPARC FEDERATION közgyűlésén és éves találkozóján, amelyet 2017-ben Portugáliában rendeztek meg.

2017-ben vettük fel a kapcsolatot a lengyelországi Bialowieza Nemzeti Parkkal. A nemzeti park felügyeli és koordinálja az európai bölény állományának tenyésztését és nyilvántartását.

14.1. táblázat: Külföldi együttműködés

Partnerszervezet	Ország (nemzetközi szervezet esetén székhelye)	Az együttműködés rövid ismertetése
Raab Naturpark	Ausztria (Mogersdorf)	Természetvédelmi és turisztikai együttműködés
Regionalmanagement Burgenland Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel Burgenland Tourismus Naturschutzbund Burgenland	Ausztria	A Burgenlandi és nyugat-dunántúli természetvédelmi területek hálózata – PaNaNet + projekt a Nyugat-Pannon régióban négy nemzeti park és négy natúrpark hálózatszerű összekapcsolásán keresztül azok infrastrukturális fejlesztését, továbbá közös arculat, marketing és promóció kialakítását célozza.
Javni Zavod Krajinski Park Goričko, Center za zdravje in razvoj Murska Sobota, Občina Moravske Toplice, Občina Šalovci	Szlovénia	Szlovénia -Magyarország Interreg Program 2014-2020 keretén belül közös pályázatot valósítunk meg, melynek tartalma Aktív turisztikai termékek fejlesztése a szlovén-magyar határtérség kulturális és természeti öröksége ismertségének növelése érdekében
Biologische Station Ilmitz, Naturschutzbund Steiermark	Ausztria	Az Interreg V-A Ausztria-Magyarország Együttműködési Program WeCon - Vizes élőhelyek ökológiai hálózatának fejlesztése az osztrák-magyar határ régióban című projektben partnerek
Wildtierland Hainich GmbH, Tagfalter-Monitoring Deutschland Helmholz-Zentrum für Umweltforschung GmbH – UFZ	Németország	A Deutsche Bundesstiftung Umwelt, által támogatott Tagfaltererfassung mit Bürgerbeteiligung – Citizen Science im Órség Nationalpark (Ungarn) című projektben partnereink.

Naturpark Eichsfeld- Hainich-Werral Nationalpark Hainich		
EUROPARC FEDERATION	Németország	Tagsági viszony, éves rendezvényen való részvétel
Bialowieza Nemzeti Park	Lengyelország	Európai bölény állományunkkal kapcsolatos nyilvántartás és koordináció

15. Ellenőrzés

Külső ellenőrzések

2017. év során Igazgatóságunknál a következő külső szerv által történt ellenőrzések valósultak meg:

Ellenőrzést végző szerv neve; Ellenőrzés ügyiratszám	Ellenőrzés címe, tárgya, ellenőrzött időszak	Ellenőrzési jelentés javaslatai	Intézkedési terv intézkedések leírása és végrehajtásának határideje	Végrehajtott intézkedések, esetleges elmaradás indoka
MÁK	2017. 10. havi IKJ kincstári felülvizsgálata	-	-	-
MÁK	2017. 11. havi IKJ kincstári felülvizsgálata	-	-	-
NAV	Konkrét adóbevalláshoz kapcsolódó egyes adókötelezettségek ellenőrzése 2016.december	-	-	-
EUTAF	„Erdőt természetesen!-leromlott állapotú erdők helyreállítása az Őrségben” KEHOP projekt ellenőrzése	A kifizetett „Céljuttatás” jutalom jogcímen került számfejtésre	Következő havi bérszámfejtési időszak lezárásáig	Jogcím utólagosan korrigálásra került.
EUTAF	„A Doroszlói rétek helyreállítása Kőszeghegyalján” című KEHOP projekt ellenőrzése	A kifizetett „Céljuttatás” jutalom jogcímen került számfejtésre.	Következő havi bérszámfejtési időszak lezárásáig	Jogcím utólagosan korrigálásra került.

A külső szervek által végzett ellenőrzések során intézkedési terv nem készült.

Belső ellenőrzési tevékenység

A Nemzeti Park Igazgatóságnál a belső ellenőrzést tárgy év során 1 fő megbízott belső ellenőr látta el. A belső ellenőrzés létszáma megfelelő, figyelembe véve a Bkr. előírását: „belső ellenőr: a költségvetési szervnél teljes vagy részmunkaidőben foglalkoztatott, vagy polgári jogi

jogviszony keretében belső ellenőrzési tevékenységet ellátó személy.”

A belső ellenőr szakmai képzettsége és szakmai gyakorlati elvárása megfelel a költségvetési szervnél belső ellenőrzési tevékenységet végzők nyilvántartásáról és kötelező szakmai továbbképzéséről, valamint a költségvetési szervek vezetőinek és gazdasági vezetőinek belső kontrollrendszer témájú továbbképzéséről szóló 28/2011. (VIII. 3.) NGM rendeletben foglaltaknak. A belső ellenőrt az Országos jegyzékében 5114313 számon regisztrálták.

A 2017. évi belső ellenőrzési munkaterv összesen 6 vizsgálatot tartalmazott.

A tervezett ellenőrzések végrehajtásra kerültek az év folyamán, soron kívül elrendelt ellenőrzési és írásbeli tanácsadói feladatok nem merültek fel.

ÉVES TERVBEN FOGLALT, VÉGREHAJTOTT ELLENŐRZÉSEK			
Ellenőrzési feladat sorszáma	Tárgy	Munkatervben előírt ellenőrzési feladat célja	Ellenőrzés módszere
1	Rehabilitációs hozzájárulás, cégautó adó adókötelezettség teljesítésének ellenőrzése	Szabályszerűen vezetett nyilvántartások megállapítása,	Dokumentumok ellenőrzése
2	Mezőgazdasági erőgépek, traktorok gépüzemnaplói, jelenléti ívek ellenőrzése	Szabályszerűen vezetett nyilvántartások megállapítása,	Dokumentumok ellenőrzése
3	Bemutatóhelyek elszámolásainak ellenőrzése	Előírásoknak megfelelő dokumentálás	Dokumentumok ellenőrzése
4	ÁFA szabályok alkalmazásának ellenőrzése	Előírásoknak megfelelő dokumentálás	Dokumentum ellenőrzés, nyilvántartás alapjául szolgáló bizonylatok ellenőrzése
5	Haszonbérleti díjak ellenőrzése	Szabályszerűen vezetett nyilvántartások megállapítása,	Dokumentumok ellenőrzése
6	2014. évi ellenőrzések utóellenőrzése	2014. évi belső ellenőrzési megállapítások utóellenőrzése	Dokumentumok ellenőrzése

Elmaradt ellenőrzés a tervhez képest nem volt.

2017. évben végzett ellenőrzések során nem került sor olyan hiányosságok megállapítására,

melyek a Nemzeti Park Igazgatóság vezetése részéről különös intézkedések meghozatalát indokolnák, belső ellenőrzés intézkedési terv készítését nem javasolta.

2017. évben vizsgálattal érintett területek, szervezeti egységek vezetői az ellenőrzések során megfogalmazott javaslatokat elfogadták, a szükséges határidők és felelősök megnevezése mellett intézkedési terveket elkészítették, a lejárt határidejű feladatok végrehajtása megtörtént.

Összegzésként: a belső kontrollrendszer kialakítása, működtetése 2017. évben megfelelő volt, ezzel együtt a továbbiakban cél a működés eredményességének növelése a kontrollok folyamatos javítása, fejlesztése.

16. Legfontosabb eredmények összefoglalása

Földvásárlás

A saját vagyionkezelésű területet 2017-ben 347 hektárral tudtuk növelni.

Közmunka program

A két részletben meghirdetett közfoglalkoztatási programot sikeresen lebonyolítottuk, amelynek keretében havonta változó létszámmal átlagosan 38 főt foglalkoztattunk. A közfoglalkoztatás lehetőséget nyújtott arra, hogy olyan feladatokat is elvégezzünk, amelyeket a létszámhiányból adódóan nem tudtuk volna megoldani. Az üzemeltetési, erdészeti, turisztikai, élőhelyfenntartási, állatgondozási feladataink jelentős részét a közfoglalkoztatottak végezték.

Üzemeltetés

Az Üzemeltetési Osztály munkatársai végezték az Igazgatósághoz tartozó épületek (Harmatfű Természetvédelmi Látogatóközpont és volt szállásépület, Keserűszeri Kutatóház) karbantartását és tisztán tartását, a pityerszeri Népi Műemlék-együtteshez, a Harmatfű Látogatóközpont, a Keserűszeri Kutatóházhoz tartozó területek gondozását. A tanösvények és egyéb szabadtéri bemutatóhelyek (Csörgőalma gyümölcsöskert) karbantartását, rendezését, az információs táblák kaszálását is elvégezték. Az Őrségi Népi Műemlék-együttesnél megrendezésre került rendezvények lebonyolításának is szerves részesei voltak. Az Üzemeltetési Osztály munkatársai elvégezték a csemeteápolási feladatokat, cserjeirtást és erdőápolást továbbá a kitermelt faanyagot kályha készre darabolták és hasogatták. Az osztályon dolgozó erdészeti munkatárs felelt az erdészeti ügyekkel kapcsolatos feladatok ellátásáért, fakitermelések lebonyolításáért, illetve a szakhatóságok felé zajló ügyintézésért. Előkészítettük a KEHOP-15-2016-00039 „Erdőt természetesen-leromlott állapotú erdők helyreállítása az Őrségben projekt megvalósítását. Az épületek tisztántartásáról, a Keserűszeri Kutatóházba érkező vendégek fogadásáról és megfelelő elhelyezésükről is az Üzemeltetési Osztályon dolgozó gondnok gondoskodott.

Pályázatkezelés

A 2017-es év során tizenkét pályázaton dolgoztunk, melyből mind támogatásban részesült. 2,8 milliárd Ft forrást nyertünk az igazgatóság 2020-ig tartó fejlesztéseinek finanszírozására. Lebonyolítottunk négy közbeszerzési eljárást, beszereztünk kilenc darab terepjáró gépkocsit, megépítettük a pityerszeri játszóteret és egy játszóházat, elvégeztettük az igazgatóság látogató- és fogadóközpontjának, egyben adminisztratív központjának építési munkálatait. Elkészítettük az Őrségi Népi Műemlék-együttes egész napos programot biztosító bemutató övezetté alakításának lehetőségeit feltáró, és fejlesztési javaslatokat megfogalmazó turisztikai fejlesztési tervét. Megtervezettük az erdei élőhelyek rekonstrukcióját, két kilátót, és három rétegvíz-kutat.

Természetvédelmi Őrszolgálat

2017. évben az igazgatóság 90 millió forintos pályázati támogatást fordított az őrszolgálat eszközellátásának fejlesztésére. Ennek köszönhetően többek között gépjárművek, utánfutók, motorcsónak, távcsövek, spektívek, fényképezőgépek, laptopok, monitoring és alpintechikai eszközök kerültek beszerzésre, amivel korszerűvé és teljes körűvé vált a szervezeti egység technikai felszereltsége. Természetvédelmi Őrszolgálatunk gondoskodott a természeti értékek megóvásáról és az igazgatóság vagyionának védelméről. Feladatait 3 tájegységben, 11 fővel

látta el, munkájukat pedig további 21 polgári természetőr segítette. Közös járőrszolgálatot látott el a rendőrhatóság tagjaival, elsősorban a védett területeken végzett engedély nélküli közlekedés visszaszorítása, illetve a saját vagyonkezelésben lévő erdők vagyonvédelme érdekében.

Természetmegőrzés

A kezeléseket megalapozó monitoring és kutatási tevékenység keretében vizsgáltuk a kaszálás és a legeltetés hatását üde és mezofil gyepekre és azok hangyaboglárka lepkéire, elvégeztük 12 védett növényfaj felmérését, nagygomba fajok, mohaközösségek, 2 növénytársulás és 15 közösségi jelentőségű élőhelytípus felmérését, a szőlőhegyek védett növényfajainak feltérképezését, védett éjszakai lepkék térképezését az Őrségi Nemzeti Parkban, a nagy tűzlepke, hangyaboglárka fajok, lápi tarkalepke monitorozását, védett vízi makrogerinctelen fajok felmérését nem védett patakokban, a haris, a rábai vízimadarak, az ürge, pelék, egyenesszárnyú közösségek és fajok, kételtűek és hullófajok, gőték, ritka és telepesen fészkelő madárfajok, a tövisszűrő gébics és a karvalyposzáta, épületlakó és erdei denevérek és kisemlősök felmérését. A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Vas Megyei Helyi Csoportjával közösen több madármonitoring programot is elindítottunk. Folytattuk az igazgatóság gyepek-kezelésének botanikai és zoológiai monitorozását.

Számos veszélyeztetett növény- és állatfaj esetében folytattunk megőrzési programokat. Kiemelendő, hogy a kipusztulás szélén álló keskenylevelű gyapjúsás 200 egyedét telepítettük vissza két korábbi élőhelyére az ELTE Fűvészkerttel együttműködésben. A szintén visszaszorulóban lévő tözegepernek a Szent István Egyetem Botanikus Kertjében mesterségesen szaporított egyedei közül újabb harmat telepítettünk ki egy alkalmas élőhelyre. Folytattuk és továbbfejlesztettük a kereklevelű harmatfű megőrzési programunkat, melynek keretében egy mesterséges szaporító-telepet hoztunk létre, 30 fő harmatfű beültetésével. Pályázati támogatás segítségével két helyszínen végeztük el 100-100 ürge telepítését. Emellett tanácsadó szolgáltatást működtettünk, melynek feladata, hogy az ürge élőhelyek kezelésével kapcsolatban ismeretterjesztő tevékenységet lásson el. A haris érdekében egy helyszínen kezdeményeztük a gyepegzálkodás korlátozását és biztosítottuk a sikeres költést. A Chernel-kerti Madárvédelmi Mentőközpontunkban 55 madárfaj 323 sérült vagy elárvult egyede került be, melyek közül 161 madár repatriálására került sor.

Három Natura 2000 terület, a Gyöngyös-patak és kőszegi Alsó-rét, a Köles-tető és az Öregcser tervét véglegesítettük az FM Szakmai Bizottságának javaslatai alapján. Az igazgatóság vagyonkezelésében lévő erdők alapállapotának felvétele megtörtént, kezelési koncepciójuk kidolgozása megkezdődött.

Területkezelés

Igazgatóságunk vagyonkezelésében összesen 4.680 ha terület van. Ezen belül a többi igazgatósághoz viszonyítva kiemelkedően magas (95%) a saját hasznosításban lévő területek aránya. 2017-ben összesen 345 hektár gyepen legeltettünk, 323 hektárt kaszáltunk és további 157 hektár első növedéket kaszáltuk, második növedéket legeltettük. Összesen 275 ha gyepeket adtunk haszonbérbe, amelyeket a bérlők kaszálással és legeltetéssel hasznosítottak.

Erdeinkben 1,6 ha-on pótlást végeztük el, 12 hektáron pedig ápolásokat folytattunk. Pro Silva elveken alapuló nevelővágásokat végeztünk 12,8 ha-on.

Igazgatóságunk 998 ha szántó művelési ágú területen is vagyonkezelő. A szántók részben visszagyepesítésre kerültek és gyepeként hasznosítjuk őket, részben a saját állatállomány

takarmányigényének kielégítésére szolgálnak. Szántóföldi művelést a szántó művelési ágban lévő területek közül 502 ha-on végeztünk, elsősorban szántóföldi szálastakarmány előállítás érdekében.

Génmegőrző magyartarka tenyészetünkben a februártól szeptemberig tartó ellési időszakban 211 ellésünk volt (6,9%-os borjúelhullás mellett). Mesterséges termékenyítést és természetes fedeztetést is alkalmaztunk. Mesterséges termékenyítés keretében az ivadékvizsgálati bikák szaporítóanyagát használtuk. Természetes fedeztetésben négy tenyész bikát használtunk. 2016-ban az előző évi bikák nagy részét értékesítettük hízóbikaként: 90 egyed, átlag 677 kg testtömeg mellett (1 584 g volt az életnapra jutó testtömeg-gyarapodás). A két évente megrendezésre kerülő OMÉK-on két borjas tehénnel vettünk részt: az egyik tehenünk 3. díjat szerzett. Az évente megrendezésre kerülő hódmezővásárhelyi kiállításon borjas tehenünk különdíjban részesült a hosszú hasznos élettartama és felnevelt borjai alapján.

A muraközi ménesünk létszámát 2017-ben sem növeltük tovább. A szaporulat 2017-ben 11 csikó.

A 2016. évben kidolgozott, és elfogadott „Muraközi kutatási program” 2017. évre vonatkozó feladatait végeztük el:

- Típusbírálati rendszer kidolgozása,
- Egyeztetés a muraközi tenyésztőkkel,
- Az induló kanca és ménállomány adatfelvétele az új Típusbírálat módszertanával,
- 160 pontos küllemi és mozgásbírálati rendszer kidolgozása,
- Párosítási terv elkészítése,
- Párosítási terv végrehajtása,
- A muraközi programban szereplő lovak származáselemzése,
- A muraközi programban szereplő lovaktól nyálkahártya-minta levétele DNS elemzés érdekében.

2017. szeptember 01-én Vasváron, a Magyar ló ünnepe kísérőprogramján egy muraközi kettesfogattal vettünk részt.

A szeptember végén megrendezett OMÉK-on egy csikós kancával vettünk részt.

Bemutató, környezeti nevelés

A Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont fogadóterében működő Tourinform Őrség iroda a nemzeti parkról, valamint a nemzeti park területén lévő turisztikai szolgáltatásokról adott egész évben naprakész információt. A Tourinform Őrség 7.407 főt szolgált ki 2017-ben.

A Szalafő - Pityerszeren található Őrségi Népi Műemlék-együttest a 2017-es évben 27.301 fő látogatta. A Sághegyi Múzeum látogatószáma 724 fő volt. Szöcén a Természet-turisztikai Kutatóközpont és Kutatóház (Lápok Háza) látogatói létszáma 2017-ben 4.238 fő volt.

A 2017-es esztendőben 4.854 fő vett részt szakvezetéseinken. Ebbe a munkába a Természetvédelmi Őrszolgálat és a Természetmegőrzési Osztály munkatársai is aktívan bekapcsolódtak. Garantált túráinkon 1.302 fő vett részt.

A budapesti Utazás Kiállítás 2017 vásáron, 1 standon jelentünk meg, a nemzeti parkok központi standján. Ezen kívül részt vettünk a Magyar Nemzeti Parkok Hete nyitó konferenciáján és nyitórendezvényen Egerben és az Őrségi Vásáron, Őriszentpéteren.

2017-ben is folytattuk a környezeti nevelési foglalkozásainkat az óvodás és iskolás gyermekek számára (1885 fő).

Áprilisban a „Felelőséggel a természetért és a családokért” pályázat keretében, a belső összetartást ösztönző PR tevékenységben való aktív közreműködés reményében,

kirándulásokat szerveztünk munkatársaink és családtagjaik számára. A veszprémi és budapesti programokon 100 fő vett részt.

A Goričko Tájvédelmi Park, Raab Naturpark és az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság közös szervezésében hirdettük meg a „Vadon élő állatok a környezetemben” című rajzversenyt, melyen 143 tanuló vett részt, akik 44 pályaművet készítettek. A rajzverseny nyertesei a szlovéniai Gradban vettek részt egy közös játékos vetélkedőn. Novemberben, „Karácsony – természetesen!”, címmel karácsonyfadísz készítő versenyen mérhették össze alkotóképességüket a három ország gyermekei. A beérkezett díszek Schloss Tabor-ban kerültek kiállításra az adventi vásáron, a „3 ország karácsonyfáján”. 2018 májusában a nyertes gyermekek számára Szlovéniában kerül sor egy találkozóra.

Az év emlőse pályázat keretében a „Pelék, versek, képek” címmel meghirdetett pele-vers illusztrációs pályázatra igazgatóságunkhoz 82 darab pályamű érkezett. A pályázathoz kapcsolódó, „Őrségi pele-futam Akadályverseny az Év Emlőse: a mogyorós pele!”, rendezvényt Szalafő - Pityerszeren szerveztük meg, melyen a csákánydoroszlói általános iskolából a felső tagozatosok 160 fővel vettek részt. A programot és a beérkező pályaművekből készített kiállítást V. Németh Zsolt államtitkár úr nyitotta meg.

A 2018-os év ökoturisztikai munkájának tengelyében a meglévő turisztikai infrastruktúra és kínálati elemek színvonalas szolgáltatásának biztosítása mellett a kítűzött pályázatok szakmai munkájában való segítségnyújtás állt. Így a GINOP, a KEHOP, és a Határon Átnyúló Együtműködési programokba tervezett fejlesztések szakmai kimunkálása, a partneri hálózat aktualizálása. A turisztikai fejlesztések szakmai koordinációját:

- a Natura 2000 Fogadóépület és Látogatóközpont bemutatási rendszere, a Natura 2000 bemutatási terv elkészítése,
- a határon átnyúló Szoven-magyar Green Exercise projekt előkészítési, tervezési, beszerzési munkálataiban, kiemelten a „Pityerke játszótér” tervezésének segítségével való közreműködés
- a határon átnyúló osztrák-magyar PaNaNeT projektelőkészítési, beszerzési munkálataiban, elsősorban a Pityerszeren létesítendő néprajzi játszóház tervezési munkálataiban való közreműködés
- A KEHOP keretein belül a Csákánydoroszlóba tervezett fogadóközpont, kikötő és kerékpárkölcsonzó tervezési munkálataiban való szakmai közreműködés jelentette.

17. Fontosabb célkitűzések a következő évre

17.1 Természetmegőrzési osztály

Monitorozás, kutatás

- Saját vagyonkezelésben lévő gyepek részletes monitorozásának folytatása
- Erdőkezelés-monitorozás elindítása 300 ha-on
- Üde gyepek kaszálásának és legeltetésének kísérletes vizsgálata
- NBmR és Natura 2000 botanikai monitorozás elvégzése
- NBmR, RTM és Natura 2000 zoológiai monitorozás
- Nappali lepke közösségek hosszú távú monitorozásának folytatása
- Védett éjszakai lepkefajok felmérésének folytatása
- Biotikai adatbázisok aktualizálása

Élőhelyek és fajok védelme

- A haris védelmi programjának koordinálása
- Kereklevelű harmatfű visszatelepítési programjának folytatása, mesterséges szaporítókert üzemeltetése
- Keskenylevelű gypjúsás és tőzegeper visszatelepítési programjának folytatása
- Veszélyeztetett növényfajok megőrzési programjának folytatása

Élőhelyek kezelése

- ÖNPI által kezelt gyepek kezelési előírásainak kidolgozása, a kezelések irányítása és ellenőrzése, dokumentálása
- Az Őrségi Nemzeti Park erdőkezelési stratégiájának kidolgozásában való részvétel
- Gyepjavítási kísérlet beindítása

Védett és Natura 2000 területek

- A Váti gyakorlótér, a Kőszegi-hegység, az Ablánc-patak völgye és a Ság-hegy Natura 2000 területek fenntartási tervének véglegesítése
- Őrség Natura 2000 terület fenntartási terve megalapozó dokumentációjának elkészítése, társadalmi egyeztetés megkezdése
- A Jáki kardvirágos és a Sorokpolányi erdők védett nyilvánításának előkészítése

Projektek

- WeCon - Vizes élőhelyek ökológiai hálózatának fejlesztése az osztrák-magyar határ régióban projekt keretében a Rába vízgyűjtőjének komplex kutatása
- D2C - Supporting Danube Region's ecological Connectivity by linking Natura 2000 areas along the Green Belt projekt keretében ökológiai hálózatok fejlesztése
- A PaNaNet+ projekt lebonyolításában való részvétel

Népszerűsítés

- Népszerűsítő cikkek megírása
- Őrségi Lepkekaland szervezése
- Csörgőalma oltónap megszervezése Szalafő-Pityerszeren
- Madarász Ovi és Suli programok bonyolítása

17.2 Természetvédelmi Őrszolgálati Osztály

- Az Igazgatóság terület vásárlásaival kapcsolatosan az őrszolgálat feladata sokrétű. Egyrészt a vásárlások előtt a terület felmérésében, tulajdonosok felkeresésével segíti a Földvásárlási Csoport munkáját. Másrészt az új területek vagyonezelésünkbe kerülésekor a terület esetleges helyreállításáért, természetvédelmi szempontú kezeléséért is ők felelősek örkerületeikben.
- Őrszolgálati nyílt túsók megtartásával továbbra is az őrszolgálat munkáját szeretnénk népszerűsíteni a lakosság és a nemzeti parkba látogatók körében.
- Odútelepeink karbantartása, felújítása, ellenőrzése ebben az évben is ad feladatot őrreinknek.
- Védett és fokozottan védett növény- és állatfajok monitoringját mindenki saját örkerületében végzi a Természetmegőrzési Osztály munkáját segítendő.
- Gólyavédelmi munkákban az E.ON munkatársainak segítségével 5 gólyafészek tartóra helyezését kell legalább az év során megoldani őrszolgálatunknak.

Fejlesztési elképzelések:

- Az Őrszolgálat technikai fejlesztése KEHOP pályázat keretében 2017-ben megtörténik. Ennek keretében várhatóan beszerzésre kerül 3 Toyota és két Suzuki Jimny terepjáró. Két meglévő Ford gépkocsi cseréje mellett az új autók jelentős javulást hozhatnak a gépkocsi ellátottságban. A KEHOP keretében 9 digitális fényképezőgép, 5 vadmegfigyelő kamera, egy alpinttechnikai csomag, 5 notebook és 5 Mobile Mapper is beszerzésre kerül.
- A legnagyobb problémát az jelenti, hogy az egyébként is kis létszámot nem tudjuk növelni. Tekintettel arra, hogy a működési területünk északi részén dolgozó őrök sok egyéb, a madármentő telephez, Chernel-kerthez és Látogatóközpontozhoz kötődő feladatot is ellátnak, örkerületeik nagyok (sok Natura 2000 területtel) ezért ezen a területen mindenképpen szükséges a létszámfejlesztés. Szintén elkerülhetetlen a minimális feladatellátáshoz a Felső-Rába Völgye Természetvédelmi Tájegység és az Őrség Természetvédelmi Tájegység 1-1 fő természetvédelmi őrrel történő megerősítése. A Természetvédelmi Őrszolgálat országos átlagának eléréséhez a kiesett státusz pótlása és ezen felül még 10 fős létszám bővítés lenne szükséges.

17.3 Észak Vasi Területkezelési Osztály

- A saját vagyonezelésű védett területeken szükséges időszerű rekonstrukciós és fenntartási munkák elvégzése.
- Legeltetéses gyepterelés elindításához szükséges munkálatok elvégzése az Alsó-réten.
- A Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont és a Sághegyi Múzeum időszerű karbantartási feladatainak elvégzése, a látogatószámok növelése.
- A Chernel-kerti arborétum fejlesztése, a cserje- és faállomány frissítése.
- A programkínálat frissítése.
- Folyamatos online kommunikáció, a megjelenési módok fejlesztése.
- A Kőszegi-hegység erdősegeire vonatkozó természetvédelmi stratégia kidolgozása.

17.4 Üzemeltetési Osztály

- Saját vagyonezelésben lévő erdők természetességének növelése, érintetlen erdők/erdőtömbök kialakítása

- Erdőgazdálkodói tevékenység erősítése az NFA-val megkötött vagyonkezelői szerződések alapján
- Az üzemeltetési (gyakorlati) feladatok megtervezése végrehajtása, nyilvántartási rendszerek fenntartása.
- Az új Natura 2000 Látogatóközpont üzembe helyezése és hatékony működtetése, zöldterület és kellemes környezet kialakítása
- Az igazgatóság munkáját segítő közfoglalkoztatási program lebonyolítása
- Vagyonkezeléssel megbízott erdőterületeken együttműködést megalapozó megállapodás megkötése az erdőgazdálkodókkal
- Megállapodás a saját vagyonkezelésű területünkön vadászatra jogosultakkal
- 2018. évi erdészei munkák tervezése, bonyolítása (folyamatban lévő erdősítések, pótlások, ápolások, fahasználatok)
- KEHOP-15-2016-00039. Erdőt természetesen-leromlott állapotú erdők helyreállítása az Őrségben c. projekt végrehajtása.
- Megtermelt faanyag feldolgozottsági szintjének emelése (kalodás tűzifa gyártása), a feldolgozási folyamat gépesítése
- Tűzifa igény biztosítása (Apátistvánfalva, Szőce, Keserűszer, Őriszentpéteri Látogatóközpont)
- Részvétel az erdőrezervátum kutatási programban (faállományszerkezeti felmérések)
- Szalafői tanösvény, Rezgönyár tanösvény, Harmatfű Központ, Keserűszeri vendégház, Csörgőalma Gyümölcsöskert fenntartása
- Bölénykarám (Pityerszer) fenntartása
- Erdészeti és mezőgazdasági vadkárelhárító kerítések építése, karbantartása
- Nemzeti parkot érintő oktatási programok (pl. Aranykalászos Gazdaképzés) támogatása

17.5 Őrségi Területkezelési Osztály

- Az Igazgatóság vagyonkezelésében lévő gyepterületek természetvédelmi kezelése.
- Az Igazgatóság vagyonkezelésében lévő szántókon természetvédelmi szántóföldi művelés megvalósítása.
- Magángazdálkodók segítése az agrártámogatásokban való sikeres részvétel érdekében (adminisztratív segítségnyújtás, információnyújtás, tájékoztatók, továbbképzések tartása).
- Saját állatállományunkkal és földterületünkkel az aktuális agrártámogatások (egységes földalapú támogatás, anyatehén támogatás) és kompenzációs kifizetések igénylése (őshonos és veszélyeztetett állatfajták megőrzésének támogatása), feltételeinek teljesítése.
- Magyar tarka szarvasmarha állományunk sikeres leelletése, újratermékenyítése, borjak felnevelése. A Magyartarka Tenyésztők Egyesülete szakmai munkájában való részvétel.
- Muraközi lóállományunk, már korábban kidolgozott tenyésztési programjának folytatása.
- A muraközi ló megmentésén fáradozó nemzetközi munkacsoport munkájában való részvétel.

17.6 Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály

- Az igazgatóságunk által megkezdett környezeti nevelési programokat természetismereti

szakkör, természetismereti óvodai foglalkozások, jeles napok, természetismereti vetélkedő, erdei iskola programok) magas színvonalon próbáljuk megvalósítani a 2018-as esztendőben is. Külön figyelmet szentelve a Hármashatár térségére, az Apátistvánfalván működő ököcentrum kihasználtságának növelésére, több korosztályt is megcélzó vetélkedők, pályázatok, nyári táborok által. Az esztendő fő kihívása az új, átadandó Natura 2000 Fogadóépület és Látogatóközpont nemzeti parki környezeti nevelési rendszerbe és turisztikai rendszerbe való integrálása. Az új épület mellett található őriszentpéteri kisiskola tanulói felé való fokozottabb nyitás, valamint a Tourinform Őrség és ajándékbolt kínálati elemeinek bővítése, az új helyszín népszerűsítése.

- Nagy hangsúlyt fektetünk továbbra is a speciális természetismereti terepi bemutatóprogramok, az évközi és szezonális egyre népszerűbb garantált programok (gyalog, kerékpáron), valamint az elsősorban belföldi látogatóknak szóló Magyar Nemzeti Parkok Hete, valamint a határon átnyúló lehetőséget kínáló, Pannon Természeti Élménynapok rendezvények színvonalas lebonyolítására is.
- Az ünnepekhez kötött hosszú hétvégéken Szalafő - Pityerszeren az Őrségi Műemlék-együttesnél a helyi hagyományokhoz és kulturális kínálatához illeszkedő népi-gasztrónómiai programok, játszóházak fogják színesíteni a kínálatot: húsvétváró, pünkösdlő, tökfesztivál. A szezonális garantált programok tengelyében folytatjuk a 2017-es évben bevezetett az „Állatok nyomában” sétát az eurázsiai vadlovakhoz és az európai bölényekhez. Továbbra is egységes kínálati csomagban próbáljuk kezelni Pityerszeren a kerek perecsütést és a tökmagolajütést. Továbbá a családbarát szolgáltatási elemek sorában tovább népszerűsítjük a „Pityerke játszótér” és az idén átadandó beltéri játszóház szolgáltatásait is.
- Folytatjuk az Európai Nemzeti Parkok Napján megszervezendő Hármashatár természeti értékeit középpontba állító rendezvény szervezésében való partneri segítségnyújtást. Megrendezzük az Európai Nemzeti Parkok Napja alkalmából a Hármashatár parasztolimpiát.
- Kínálatbővítéssel a 2018-as évben is aktívan közreműködünk az egyre népszerűbb „Őrségi Lepkekaland” megszervezésében.
- Előzetes bejelentkezés alapján egész évben szakvezetést és színvonalas programokat nyújtunk a hozzánk látogató csoportoknak.
- A szőcei Lápok Háza programkínálatában fenntartjuk a szakvezetett séta a lápon és a biológiai vízminőség vizsgálat programelemeket is.
- Hangsúlyt helyezünk az Őrségi Nemzeti Park legelő állatainak bemutatására, a területkezelési tevékenység szerethető elemeinek promotálására, ezzel kapcsolatos népszerűsítő rendezvények megszervezésében való aktív közreműködésre.
- Aktív közreműködést szeretnénk megvalósítani az igazgatóság kommunikációs tevékenységében, kiemelten a mobilapplikációs turisztikai rendszerek fejlesztésében, a bemutatást, az igazgatóság tevékenységét népszerűsítő honlap struktúra fenntartásában, fejlesztésében, a professzionális népszerűsítő kiadványok szerkesztésében, terjesztésében.

17.7 Pénzügyi és Számviteli Osztály

- A 2014. évtől hatályos államháztartási számvitel magas színvonalú alkalmazása.
- Az EU-s projektek, a közmunkaprogram, valamint a földvásárlási keretek pontos elszámolása.
- Az Igazgatóság fizetőképességének megőrzése.
- Vonalkódos leltározás bevezetése.

17.8 Pályázatkezelési Osztály

- KEHOP, Interreg és egyéb pályázatok végrehajtásának folytatása, így különösen:
- Az ŐNPI működési területén található Natura 2000 területeket bemutató hálózat létrehozása című projektben bútorozás közbeszerzésének lefolytatása
- A Doroszlói-rétek komplex rekonstrukciója Kőszeg-hegylán című projekt megvalósítása: élőhelyrekonstrukció megkezdése
- Természetvédelmi rendeltetésű területek muraközi lóval történő kezeléséhez szükséges istálló és kiszolgáló épületek létesítése című projekt: itatókutak megépítése, istálló építés megkezdése
- A területi jelenlét és természetvédelmi őrzés hatékonyságának javítása az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatának komplex fejlesztésével című pályázat lezárása
- Green exercise című pályázat folytatása
- PaNaNet + pályázat megvalósítása
- Szalafő Pityerszer infrastrukturális fejlesztésekhez szükséges Településrendezési Terv módosítás megterveztetése és engedélyeztetése
- Csákánydoroszló vízbázis és kerékpáros centrum megtervezése, pályázat benyújtása megvalósításra, építés megkezdése